

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
**Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών**
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

*Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση
και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

«Η παρέμβαση της Τουρκίας στην Συρία (2012-2020) ως έκφραση της Υψηλής Τουρκικής Στρατηγικής, σε σχέση με τους γεωπολιτικούς πυλώνες ισχύος Άμυνας/Ασφάλειας και Πολιτισμού/Πληροφορίας»

Επόπτες: Καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων

Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας

Δρ. Άγις Γ. Δήγκας

Ονοματεπώνυμο: Γαγάρα Κοζωνάκη Αφροδίτη

Αθήνα, 2021

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, τον κύριο επιβλέποντα Καθηγητή της διπλωματικής εργασίας, τον κ. Ιωάννη Θ. Μάζη, για την δυνατότητα λεπτομερούς εμβάθυνσης στα πεδία ερευνητικού ενδιαφέροντος με κριτική αντικειμενική προσέγγιση και κατανόηση του διεθνούς συστήματος. Χάρη στη δική του διδασκαλία, μου δόθηκε η δυνατότητα χρήσης πολύτιμων επιστημονικών εργαλείων.

Θερμές ευχαριστίες επιθυμώ να απευθύνω στον επιβλέποντα την διπλωματική εργασία, στον Δρ. Ιωάννη Ε. Κωτούλα για την καθοδήγηση, τις διασαφηνίσεις του, και λεπτομέρειες για την επιτυχή ολοκλήρωση της εργασίας.

Θερμές ευχαριστίες επιθυμώ να απευθύνω επίσης στον επιβλέποντα την διπλωματική εργασία Δρ. Άγη Γ. Δήγκα, ο οποίος με την συμβολή του, την υποστήριξη και τις διασαφηνίσεις του συνέβαλε στην επιτυχή ολοκλήρωση της εργασίας.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου σε όλους τους καθηγητές του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών ξεχωριστά, οι οποίοι υπήρξαν σημαντικοί στην ακαδημαϊκή και πνευματική μου πρόοδο, ανοίγοντας μου νέους ορίζοντες μάθησης και ήταν τιμή μου που υπήρξα φοιτήτρια τους.

Θα ήθελα τέλος από καρδιάς, να ευχαριστήσω την κ. Γεωργία Κουλούρη, η οποία σε όλη την διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών, ήταν το ουσιαστικό στήριγμα όλων μας, για την επίτευξη του έργου μας δίνοντας μας κουράγιο και δύναμη.

*Αφιερώνεται στους γονείς μου που στέκονται δίπλα μου σε κάθε μου προσπάθεια,
καθώς και σε όλους τους αγαπημένους φίλους, που με στήριξαν με την αγάπη τους στα βήματα μου.*

*Η Κόλαση πάντ' άγρυπνη σου στήθηκε τριγύρου·
Αλλά δεν έχει δύναμη πάρεξ μακριά και πέρα
Μακριά 'πό την Παράδεισο, και συ σ' εσέ 'χεις μέρος·
«...Ακόμ', αφρέ μου, να βαστάς, και να 'μαι γυρισμένος,
με δύο φιλιά της μάνας μου, με φούχτα γη της γης μου».
«...Ανοιχτά πάντα κι άγρυπνα τα μάτια της ψυχής μου.
Ποια πηγή τάχα σε γεννά, χαριτωμένη βρύση;»*

Διονύσιος Σολωμός, «Ο Πόρφυρας»

Si vis pacem, para bellum

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΣΓΑ	Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση
Γ.Π.	Γεωπολιτικός Παράγοντας
ΑΝΣΚ	Αντικειμενικός σκοπός
ΤΕΔ	Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Η.Ε.	Ηνωμένα Έθνη
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
NATO	North Atlantic Treaty Organization
ISIS	Islamic State of Iraq and Syria
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
AKP	Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (τουρκ: Adalet ve Kalkinma Partisi)
MIT	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (τουρκ: Milli İstihbarat Teskilati)
HTS	Organization for the Liberation of the Levant (αραβ: Hay'at Tahrir al Sham)
UCAV	Unmanned Combat Aerial Vehicles
SAA	Συριακός Αραβικός Στρατός (Syrian Arab Army)
FSA- TFSA-SNA	Ελεύθερος Συριακός Στρατός (Free Syrian Army- τουρκ: ÖSO- Ösgur Suriye Ordusu), Turkish-backed Free Syrian Army, Syrian National Army
SDF	Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (Syrian Democratic Forces)
PKK	Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (κουρδ: Partîya Karkerên Kurdistanê)
KCK	Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (κουρδ: Koma Civakên Kurdistan)
PYD	Κόμμα Δημοκρατικής Ένωσης (κουρδ: Partiya Yekîtiya Demokrat)
YPG	Μονάδες Προστασίας του Λαού (κουρδ: Yekîneyên Parastina Gel)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	6
1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας.....	8
<u>2. Μεθοδολογία.....</u>	<u>12</u>
2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας.....	12
2.2 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της ΣΓΑ.....	17
2.3 Περιγραφή της έρευνας.....	20
2.4 Ερευνητικοί περιορισμοί.....	22
<u>3. Συστημική γεωπολιτική ανάλυση.....</u>	<u>23</u>
3.1 Περιγραφή και ανάλυση του γεωπολιτικού παράγοντα η «Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας».....	23
3.2 Τουρκικές Στρατιωτικές Επιχειρήσεις και εφαρμογή της Υψηλής Στρατηγικής της Τουρκίας σύμφωνα με τον Γεωπολιτικό Πυλώνα Ισχύος Άμυνα/ Ασφάλεια.....	39
3.2.1. «Ασπίδα του Ευφράτη» (τουρκ.: Fırat Kalkanı Harekâtı), 2016.....	44
3.2.2. «Κλάδος Ελαίας» (τουρκ.: Zeytin Dalı Harekâtı), 2018.....	47
3.2.3. «Πηγή Ειρήνης» (τουρκ.: Barış Pınarı Harekâtı), 2019.....	50
3.2.4. «Εαρινή Ασπίδα» (τουρκ.: Bahar Kalkanı Harekâtı), 2020.....	52
3.2.5. Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα Κυβερνητικές Δυνάμεις Άσαντ.....	55
3.2.6. Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα Κουρδικές Δυνάμεις.....	59
3.3 Η δράση των ισλαμιστικών ομάδων στην Συρία σύμφωνα με τον Γεωπολιτικό Πυλώνα Ισχύος Πολιτισμός/ Πληροφορία.....	63
3.3.1. Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα «Χαγιάτ Ταχρίρ αλ-Σαμ» (αραβικά: Hay'at Tahrir al-Sham (HTS)).....	65
3.3.2. Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα «Ισλαμικό Κράτος» (Islamic State of Iraq and ash-Sham/ISIS).....	68
3.3.3. Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα Τουρκικές επιχειρήσεις σταθεροποίησης και ελέγχου περιοχών.....	73
3.4 Συμπεράσματα για τη δράση των υπερσυστημικών δρώντων στα προς εξέταση υποσυστήματα.....	76
4. Γεωπολιτικό Υπόδειγμα.....	81
5. Συμπεράσματα.....	84
Παράρτημα εικόνων και χαρτών.....	86
Βιβλιογραφία.....	91

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αφορά την ανακατανομή ισχύος που προκύπτει λόγω της υλοποίησης της Υψηλής Στρατηγικής της Τουρκίας στο πεδίο συγκρούσεων επί του εδάφους της Συρίας και όπως αυτή πραγματοποιήθηκε μέσω των κυριότερων στρατιωτικών επιχειρήσεων της Τουρκίας το διάστημα 2012- 2020.

Στην Συρία διεξάγεται ένας πόλεμος μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Μετατράπηκε από εμφύλιος πόλεμος σε περιφερειακή ένοπλη σύγκρουση με παγκόσμιες διαστάσεις, λόγω της στρατιωτικής εμπλοκής γεωπολιτικών δρώντων με συμφέροντα στην περιοχή μεταξύ των οποίων οι ΗΠΑ, η Τουρκία, η Ρωσία, το Ισραήλ, η Σαουδική Αραβία, το Ιράν, η Γαλλία και το Κατάρ.

Το Σύμπλοκο της εργασίας μας είναι αυτό της Τουρκίας- Συρίας, ενώ εξετάζουμε το γεωπολιτικό παράγοντα όσον αφορά το Σύστημα της Συρίας. Τα σαφή γεωγραφικά όρια στα οποία περιορίζεται ο γεωπολιτικός μας παράγοντας είναι σχετικά δύσκολο να ορισθούν, καθώς η γεωγραφική περιοχή που μας απασχολεί, αφορά τα τουρκοσυριακά σύνορα και η ζώνη ενδιαφέροντος παρουσίασε διακυμάνσεις αναλόγως των εξελίξεων, περιορίζεται όμως στην βόρεια Συρία και το ανώτερο μέχρι 50 χιλ. βάθος εντός του συριακού εδάφους και κυρίως αφορά τις Κουρδικές περιοχές, στις οποίες η κυρίαρχη Κουρδική παρουσία, αποτελεί τον κυριότερο υπαρξιακό φόβο και απειλή για την Τουρκία.

Ο Πρόεδρος Ερντογάν από το 2015 και μετά, ενεργοποίησε την εφαρμογή μιας πιο εξωστρεφούς και σαφώς πιο επιθετικής Υψηλής Στρατηγικής, καθώς η Τουρκία επιδιώκει να αντιμετωπίσει τα μέτωπα απειλών της (κατά την ίδια, επομένως ως πρώτο εκλαμβάνει το Κουρδικό ζήτημα) εκτός του εδάφους της και πιο συγκεκριμένα επί των εδαφών των αντιπάλων της, αποσαφηνίζοντας σταδιακά το πραγματικό περιεχόμενο της αντίληψης που έχει περί «μηδενικών προβλημάτων με τους γείτονες». Ταυτοχρόνως, επιδιώκει με το άνοιγμα σε εξωτερικά μέτωπα, να συσπειρώσει το εσωτερικό της και να αμβλύνει τα εσωτερικά της προβλήματα, παράλληλα με την επιδίωξη ανόδου της δημοφιλίας του Προέδρου Ερντογάν μέσω του εθνικισμού και του ισλαμισμού.

Η Τουρκία έχοντας θέσει σε ετοιμότητα έκτοτε, το σύνολο της Τουρκικής Εθνικής ισχύος της και ασκώντας παράλληλα μέσα σκληρής και ήπιας ισχύος, επιχειρεί να εφαρμόσει στα εξωτερικά μέτωπα την επιχειρησιακή αντίληψη της

Ημισελήνου¹, ασκώντας πίεση στο επιχειρησιακό μέτωπο, ταυτόχρονα με εφαρμογή παράλληλων «χτυπημάτων» τακτικών δηλαδή, διπλωματικών και πολιτικών-οικονομικών από τα πλευρά. Τα άμεσα ενδεχόμενα παράλληλα μέτωπα σύγκρουσης της Τουρκίας είναι οι Κούρδοι (εσωτερικό και εξωτερικό), της Ελλάδας- Κύπρου, Συρίας, Ιράκ, Αρμενίας. Η μελέτη της περίπτωσης της παρέμβασης της Τουρκίας στην Συρία, προσδοκά να οδηγήσει σε μια καλύτερη κατανόηση της Στρατηγικής της Άγκυρας, όσον αφορά την επιδίωξη των στόχων της εκτός των συνόρων της και της υλοποίησής τους στα εδάφη άλλων κρατών.

Η πολιτική που εφαρμόστηκε από τον Ερντογάν υπό τις καθοδηγητικές οδηγίες του Νταβούτογλου για την Συρία, είχε ως στόχο αφενός την πτώση του Προέδρου Άσαντ και αφετέρου την μετάβαση σε μια νέα κυβέρνηση υπό τον έλεγχο ή ευθέως απαρτιζόμενη από μέλη της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων. Η Τουρκία αντιμετώπισε μια ισχυρή αντίσταση από πολλούς γεωπολιτικούς δρώντες όπως την Ρωσία, το Ιράν, τους Κούρδους κ.α. με αποτέλεσμα σύντομα να χρειάζεται να επενδύσει περισσότερες στρατιωτικές δυνάμεις, αλλά και χρόνο, σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό. Επίσης, δημιούργησε ζημιολογικούς παράγοντες για την ίδια που αδυνατεί να καταπολεμήσει μέχρι και το 2020.

Η εξασθένηση του Προέδρου Άσαντ από το 2011 μέχρι το 2015, οδήγησε στην ενίσχυση του Κουρδικού παράγοντα στην περιοχή των Κουρδικών καντονιών της βόρειας Συρίας. Το λεγόμενο Κουρδικό κίνημα PYD, ισχυροποιήθηκε περαιτέρω και θα μπορούσε να αποτελεί την απαρχή ενός Κουρδικού κράτους, που θα αποτελούσε ζήτημα υπαρξιακής απειλής για την Τουρκία, καθώς θα κινητοποιούσε και το Κουρδικό ζήτημα στο εσωτερικό της, θέτοντας υπό αμφισβήτηση και απειλή τα σύνορα της και μέρος των εδαφών της.

Η εργασία μας επιχειρεί μια αποτύπωση του υποδείγματος ανακατανομής ισχύος, που απορρέει από τη γεωπολιτική ανάλυση της Τουρκικής Υψηλής Στρατηγικής, που είναι ο εξεταζόμενος γεωπολιτικός παράγοντας, διαμέσου των στρατιωτικών επιχειρήσεων που πραγματοποίησε υλοποιώντας την επί του συριακού εδάφους, αλλά και μέσω ενεργειών διαμόρφωσης του πολιτισμικού στοιχείου στην περιοχή των τουρκοσυριακών συνόρων.

---

¹ Μηνάγιας, Χ., 2019. *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*. 1st ed. Αθήνα: Εκδόσεις Λειμών.

1.2 Επισκόπηση βιβλιογραφίας

Ως προς την μεθοδολογία της η ΜΔΕ, θα βασισθεί στην Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση του Καθηγητού Ιωάννου Θ. Μάζη, η οποία θα χρησιμοποιηθεί για την διαμόρφωση του ερμηνευτικού υποδείγματος, της ορολογίας και της γενικής συλλογιστικής της ΜΔΕ. Η βιβλιογραφία μας περιλαμβάνει πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές.

Ο Γεωπολιτικός Παράγοντας που μας απασχολεί προς ανάλυση για την συγκεκριμένη διπλωματική εργασία είναι η Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας.

Στις πρωτογενείς πηγές της εργασίας ανήκει το βιβλίο του «Αχμέτ Νταβούτογλου»:

Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» (τουρκικά: *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*) ο οποίος διετέλεσε εκτός από ακαδημαϊκός και Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Πρωθυπουργός επί Προεδρίας του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Στο συγκεκριμένο βιβλίο περιγράφεται αναλυτικά η θέση της Τουρκίας αναφορικά με την θέση της στον κόσμο ως γεωπολιτικό δρώντα. Επίσης αναφέρονται τα συμφέροντα της, πολλές πάγιες γεωπολιτικές της επιδιώξεις και η επιδιωκόμενη σχέση της με άλλες χώρες και συγκεκριμένα, όπως αυτά εκφράζονται από τον Αχμέτ Νταβούτογλου (τούρκικα: Ahmet Davutoğlu)². Αυτές οι επιδιώξεις γίνεται στην συνέχεια της ανάλυσης εμφανές, ότι παραμένουν σταθερές στην διάρκεια του χρόνου.

Ο καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης κάνει ενδελεχή αναφορά και ανάλυση στο συγκεκριμένο βιβλίο μέσα από το βιβλίο του «Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου»³, όσο και στο συλλογικό έργο «Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία»⁴. Στην πηγή περιγράφεται και αναλύεται συγκεκριμένα ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία επιδιώκει βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα να διαπλάσει τον κόσμο γύρω της- διεκδικώντας την θέση που της «αρμόζει» στον χάρτη του κόσμου, σύμφωνα πάντα με τις δικές της διεκδικήσεις και Εθνικά

---

² Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» (τουρκικά: "*Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*"), Ποιότητα, ¹⁸2010 (¹2001

³Μάζης, Ιωάννης Θ., VIII- ISLAMICA, ARABICA ET TURCICA- VIII EDIDIT PROF. DR. IOANNIS TH. MAZIS: Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, Αθήνα: Ηρόδοτος, 2013²

⁴ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ: Κουσκουβέλης Η., Μάζης Ι., Nachmani Α., Ραπτόπουλος Ν., Καλεντερίδης Σ., Λίτσας Σ., Ήφαιστος Π., Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία, Επιμέλεια: Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, Σπυρίδων Ν. Λίτσας, Ποιότητα, 2013

Συμφέροντα. Όπως μας περιγράφει ο Παναγιώτης Ήφαιστος⁵, Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων-Στρατηγικών Σπουδών, στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς- τα δύο βιβλία του Αχμέτ Νταβούτογλου, είναι συμπλήρωση το ένα του άλλου. «Το Στρατηγικό βάθος» αναλύει την Στρατηγική που θα πρέπει να ακολουθήσει η Τουρκία για να εκπληρώσει το νεοοθωμανικό δόγμα που περιγράφεται εντός του βιβλίου και στις «Εναλλακτικές Κοσμοθεωρίες», παρουσιάζει την ισλαμική κοσμοθεωρία που αποτελεί την αιτιολογική ιδεολογική βάση του.

Ουσιαστικά, το συγκεκριμένο βιβλίο (Στρατηγικό Βάθος), όπως μας πληροφορεί ο καθηγητής Ιωάννης Μάζης, αποτελεί οδικό χάρτη των Γεωστρατηγικών επιδιώξεων της Τουρκίας στον κόσμο και όχι παρουσίαση γεωπολιτικής ανάλυσης όπως επιδιώκει να υποστηρίξει ο Νταβούτογλου.

Η δεύτερη πηγή που θα χρησιμοποιηθεί, είναι ο Τουρκικός Εθνικός Όρκος (τουρκικά: *Misak-ı Milli* ή *Millî Misak*). Πρόκειται για διακήρυξη έξι σημείων που ψήφισε η τελευταία οθωμανική Βουλή (*Meclis-i Mebusan*) στις 28/1/1919 και 12/2/1919 πριν διαλυθεί στις 18/2/1920, αποφασίζοντας τα σύνορα της μελλοντικής Τουρκικής Δημοκρατίας. Τόσο ο Πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν (τουρκ.: *Recep Tayyip Erdoğan*) όσο και ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης Ιμπραήμ Καλίν (τουρκ.: *İbrahim Kalın*), ανά διαστήματα έχουν αναφερθεί στο περιεχόμενο του Εθνικού Τουρκικού όρκου, το οποίο ως πηγή χρησιμοποιείται για την εργασία μας μέσω κειμένου που βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Τουρκικού Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (τουρκ.: *Millî Savunma Bakanlığı*) και πιο συγκεκριμένα στο τμήμα που είναι αφιερωμένο στον Κεμάλ Ατατούρκ (τουρκ.: *Mustafa Kemal Atatürk*).

Επιπροσθέτως, κείμενα σχετικά με τον Τουρκικό εθνικό όρκο καθώς και εκδηλώσεις αφιερωμένες στο Τουρκικό εθνικό περιεχόμενο- άρρηκτα συνδεδεμένες νοηματικά με τις εδαφικές επιδιώξεις που περιγράφονται στον όρκο, λαμβάνουν χώρα στην Τουρκία στις ημέρες μας. Το σχετικό υλικό αναφέρεται ως πηγή και (υπάρχει και ως φωτογραφία στο πρωτότυπό του σε άλλη πηγή), βρίσκεται αναρτημένο στην Τουρκικό Ιστορικό Ίδρυμα⁶ (τουρκ.: *Türk Tarih Kurumu- TTK*) το οποία υπάγεται

---

⁵Ήφαιστος, Π., 2011. *Αχμέτ Νταβούτογλου, Εναλλακτικές Κοσμοθεωρίες. Η Επίδραση Της Ισλαμικής Κοσμοθεωρίας Και Της Δυτικής Κοσμοθεωρίας Στην Πολιτική Θεωρία (Εκδόσεις Ποιότητα 2011)*. [online] Παναγιώτης Ήφαιστος – Panayiotis Ifestos. Available at: <https://tinyurl.com/y33nf5ta> [Accessed 20 October 2020].

⁶Εικόνα 1 και 2 στο παράρτημα Εικόνες-Χάρτες, σελ.88-89

στο κράτος. Επισημαίνοντας την σοβαρότητα του θέματος και το πόσο επίκαιρο παραμένει, θεωρήθηκε αναγκαίο να προστεθεί η παρακάτω αναφορά.

Συγκεκριμένα στις 28/01/2020, η Τουρκική Ιστορική Εταιρεία διοργάνωσε μια σειρά από εορταστικές εκδηλώσεις για την 100^η επέτειο από την έγκριση των αποφάσεων του εθνικού όρκου.⁷ Ο Μπιναλί Γιλντιρίμ (τουρκ.: Binali Yıldırım), πρώην Πρωθυπουργός της Τουρκίας, πρώην αρχηγός του κόμματος ΑΚΡ και μακροχρόνιος στενός συνεργάτης του Προέδρου Ερντογάν, εκφώνησε ομιλία για την συγκεκριμένη ημέρα. Μεταξύ άλλων ανέφερε, ότι εξακολουθούν να δεσμεύονται για το σκοπό και το πνεύμα των αποφάσεων που ελήφθησαν στο τελευταίο οθωμανικό Κοινοβούλιο πριν από 100 χρόνια. «Προσπαθούμε να προστατεύσουμε τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας μας στην «Γαλάζια Πατρίδα». Εκατό χρόνια πριν οι απειλές έθεσαν απειλή για την ύπαρξη της Τουρκίας σήμερα.

«Εκθέσαμε ότι οι απειλές δεν είναι πλέον εντός των συνόρων μας, είναι απαραίτητο να συναντηθούμε έξω από τα σύνορά μας. Στη γεωγραφία της Ανατολίας κάνοντας το αυτό και 492 χιλιάδες τετρ. χιλιόμετρα. Προσπαθούμε να προστατεύσουμε τα δικαιώματα κυριαρχίας της χώρας στη Γαλάζια Πατρίδα. Δεν έχουμε κανένα μάτι για τη γη κανενός. Ενεργούμε με αυτήν την πραγματικότητα πολεμώντας ενάντια σε αυτονομιστικές τρομοκρατικές οργανώσεις στο Ιράκ και τη Συρία. Στόχος μας είναι να αποτρέψουμε έναν τρομοκρατικό σχηματισμό, μια ζώνη κακού στα νότια των συνόρων μας. Αυτό το κάναμε στην Κύπρο το 1974 και αυτή είναι η στάση μας κατά του σφετερισμού των δικαιωμάτων της Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου από τετελεσμένο γεγονός στην Ανατολική Μεσόγειο. Ο σκοπός της πραγματοποίησης της Συμφωνίας Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με την Λιβύη είναι η απάντηση σε αυτό το τετελεσμένο γεγονός. Ο Εθνικός Όρκος είναι έγγραφο Εθνικού Δικαίου».

Ως επιστημονικές πηγές, χρησιμοποιούνται αρκετά συγγραφικά έργα του καθηγητή μας και Προέδρου του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, καθηγητή Ιωάννη Θ. Μάζη, ο οποίος μέσα από την επιστημονική του αντικειμενικότητα και ενδελεχή ικανότητα βαθύτατης ανάλυσης που του προσδίδει το αντικείμενο του, αυτό της Γεωγραφίας, ακόμη περισσότερο της

---

⁷Haber Vakti. 2020. *Misak-I Milli, Kabul Edilisinin 100. Yilinda Anildi*. [online] Available at: <https://www.habervakti.com/gundem/misak-i-milli-kabul-edilisinin-100-yilinda-anildi-h93720.html> [Accessed 10 October 2020].

Οικονομικής Γεωγραφίας αλλά και της Γεωπολιτικής, καθώς και η ίδια η μακρόχρονη εμπειρία του στην συγγραφή, ανάλυση και διδασκαλία, μας έχει δώσει την δυνατότητα χρήσης μια πλούσιας για το αντικείμενο ανάλυσης μας εργαλειοθήκης. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα δύο βιβλία που προαναφέρθηκαν, ενώ πλήθος άλλων μελετών και αναλύσεων του καθηγητή μας χρησιμοποιούνται για την εκπόνηση της εργασίας, εφόσον έχει ασχοληθεί ενδελεχώς με την γεωπολιτικό χώρο που μας ενδιαφέρει – της Συρίας, με την Τουρκία αλλά και γενικότερα με την Εγγύς και Μέση Ανατολή.

Οι δευτερογενείς πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι τόσο Ελληνικές όσο και ξενόγλωσσες και η βιβλιογραφία που αναφέρεται στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας είναι εκτεταμένη στον βαθμό που ήταν δυνατόν να αναπτυχθεί, επιθυμώντας πρωτίστως να εξασφαλίσει περισσότερο την επιστημονικότητα και αξιοπιστία των πηγών.

2. Μεθοδολογία

2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας

Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση του Καθηγητού της Οικονομικής Γεωγραφίας και Γεωπολιτικής Θεωρίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιωάννου Θ. Μάζη, αποτελεί νεοθετικιστικό επιστημονικό ερευνητικό πρόγραμμα και την μοναδική Ελληνική πρόταση Θεωρίας της Γεωπολιτικής. Η διπλωματική εργασία μας θα εκπονηθεί σύμφωνα με αυτήν την επιστημονική μέθοδο.

Γεωπολιτικός Παράγοντας είναι ο παράγοντας, ο οποίος προκαλεί την ανακατανομή της ισχύος στο υπό μελέτη Γεωπολιτικό Σύστημα/Σύμπλοκο. Ως Γεωπολιτικό Σύμπλοκο προσδιορίζεται η ευρύτερη εν πολλοίς γεωγραφική ενότητα του Συστήματος. Κατά συνέπεια το Γεωπολιτικό Σύμπλοκο αποτελεί έννοια ευρύτερη αυτής του Γεωπολιτικού Συστήματος, αν και είναι δυνατόν οι δύο αυτές χωρικές αναφορές, κατά περίπτωση, να ταυτίζονται. Υποσύστημα είναι η ομοιογενής ως προς τον εντοπισμό της δράσεως και της λειτουργίας ενός Γεωπολιτικού Παράγοντος εντός μιας συγκεκριμένης εδαφικής ενότητας της οποίας τα όρια (ο Γεωπολιτικός Παράγων) και προσδιορίζει.⁸

Γεωπολιτικοί Πυλώνες στην ΣΓΑ είναι τέσσερεις και σχετίζονται με την εφαρμογή της ισχύος: 1). Ο Πυλώνας Άμυνας/Ασφαλείας 2). Ο Πυλώνας Οικονομίας 3). Ο Πυλώνας Πολιτικής και 4). Ο Πυλώνας Πολιτισμού/Πληροφορίας.⁹ Ο Γεωπολιτικός Δείκτης είναι στατιστική μονάδα μετρήσεως, η οποία καταδεικνύει την ανακατανομή ισχύος στο εξεταζόμενο Γεωπολιτικό Σύστημα/Σύμπλοκο βάσει μετρήσιμων ποσοτικών δεδομένων.¹⁰

Η ΣΓΑ ως Επιστημονική Μέθοδος «...μελετάει, προβλέπει και περιγράφει την ανακατανομή ισχύος στον πλανήτη». Ο Ιωάννης Θ. Μάζης ως εισηγητής της μεθόδου, είχε εντοπίσει το κενό μεθοδολογίας που υπήρχε όσον αφορά στην Ανάλυση των Συστημάτων Κατανομής της Ισχύος στον πλανήτη από την πλευρά οπτικής της Χωρικής Διάστασης. Επειδή ακριβώς τοποθετούμαστε στον χώρο, η επιστήμη που είναι απαραίτητη για την εφαρμογή της μεθόδου, είναι η Γεωγραφία και πιο συγκεκριμένα η Οικονομική Γεωγραφία η οποία εντοπίζει και μελετά την

---

⁸Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» Παπαζήσης, Αθήνα, 2012, σελ.369-370.

⁹Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ. 398-99.

¹⁰Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ.400-405.

κίνηση και μεταφορά των ανθρώπων και των αγαθών στον χώρο. Η ΣΓΑ είναι η αναλυτική εκείνη μέθοδος που χρησιμοποιεί την οικονομική γεωγραφία προκειμένου με συγκριμένο τρόπο να εξάγει επιστημονικά συμπεράσματα.

Θα πρέπει να αναφερθεί, ότι κατά την διαδικασία εφαρμογής της ΣΓΑ υπάρχουν συγκεκριμένες αξιωματικές παραδοχές και εφαρμόζοντάς τις ορθώς με επιστημονικό τρόπο, εξασφαλίζεται και η επιστημονική εγκυρότητα των τελικών συμπερασμάτων του ερευνητή.

Η πρώτη παραδοχή είναι ότι όλα τα χαρακτηριστικά των «Υπό-Χώρων» του Γεωγραφικού Συμπλόκου είναι δυνητικώς μετρήσιμα, δηλαδή ποσοτικά δεδομένα και αυτό, επειδή στην περίπτωση που κάποια δεδομένα είναι ποιοτικά, υπάρχει πρόνοια μετατροπής τους με μαθηματικό τρόπο σε ποσοτικά, ώστε να μπορούν να προσμετρηθούν με τις απαραίτητες πράξεις στον υπολογισμό των αποτελεσμάτων. Η δεύτερη παραδοχή ορίζει, ότι υπάρχουν Πόλοι Ισχύος που είναι ταυτόχρονα αυτοπροσδιοριζόμενοι, αλλά και ετεροπροσδιοριζόμενοι, σύμφωνα με το Διεθνές Περιβάλλον το οποίο είναι μεταβαλλόμενο. Το διεθνές περιβάλλον με την σειρά του προσδιορίζεται από τους Διεθνείς Δρώντες που βρίσκονται μέσα σε αυτό και βρίσκονται σε μια συνεχή κοινή συστημική σχέση μεταξύ τους.¹¹

Σημαντικό πλεονέκτημα της εφαρμογής της επιστημονικής αυτής μεθοδολογίας είναι, ότι μετά την εξαγωγή συμπερασμάτων, επιτρέπει την πρόβλεψη με ικανοποιητικά ποσοστά επιτυχίας και επομένως την Γεωστρατηγική Σύνθεση-δηλαδή την δημιουργία στρατηγικής, σύμφωνα με τα Εθνικά Συμφέροντα του κράτους, σε όσο το δυνατόν πραγματιστική βάση είναι δυνατόν από την επιστήμη και αυτό σημαίνει, ότι συγκριτικά με το παρελθόν, αυτό το ζητούμενο, όπως και η δυνατότητα προσέγγισης του, γίνεται πολύ πιο αντικειμενική και ακριβής.

Εφόσον μελετάμε την ανακατανομή ισχύος στον χώρο μεταξύ των διεθνών δρώντων και των διεθνών πόλων ισχύος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο χώρος διαχωρίζεται στον πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή χώρο και τους συνθετικούς χώρους.¹² Εφόσον η γεωπολιτική ανάλυση έχει ως αντικείμενο της, την μελέτη της ανακατανομής της ισχύος στο χώρο, θα πρέπει να γίνει αναφορά στα δομικά

---

¹¹Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ.347

¹²Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ.347- 349

συστατικά του χώρου. Ο αιτιοκρατικός προσδιορισμός του χώρου δηλαδή και των υποχωρικών του παραγώγων¹³.

Αναφερόμενοι σε οποιοδήποτε γεωπολιτικό Σύμπλοκο ενδιαφέροντος, ο μελετητής δύναται να εντοπίσει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τα οποία προσδιορίζονται ποσοτικώς και ποιοτικώς, επί και εντός των γεωγραφικών ορίων του γεωπολιτικού Συμπλόκου. Αυτά τα χαρακτηριστικά εντοπίζονται μέσα στους υπό-χώρους του γεωπολιτικού Συμπλόκου- σε επίπεδα δηλαδή που διαθέτουν το καθένα ομάδες ομοιογενών χαρακτηριστικών (αμυντικά, οικονομικά, πολιτικά, πολιτισμικά και διάδοσης της πληροφορίας). Τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν το αντικείμενο προς μελέτη και συγκεντρωτικά ως σύνολο, αποτελούν το προς μελέτη γεωγραφικό χώρο.

Η παραπάνω αναφορά μας βοηθά να διαχωρίσουμε τα τέσσερα είδη του χώρου και να δοθεί ο ορισμός τους. Τους πρωτογενείς χώρους, οι οποίοι είναι αιτιακοί και υποδομικοί (φυσικός χώρος και στοιχειώδης ανθρωποχώρος). Στους δευτερογενείς χώρους, οι οποίοι είναι αιτιατικοί και υπερδομικοί (πολιτικός χώρος και οικονομικός χώρος). Στους τριτογενείς χώρους, οι οποίοι είναι και αυτοί αιτιατικοί και υπερδομικοί χώροι (πολιτισμικός χώρος και εθνοτικο-κρατικός χώρος). Η τέταρτη κατηγορία, είναι οι συνθετικοί χώροι (πλήρεις συνθετικοί χώροι ή πλήρη χωρικά πλέγματα και ειδικοί συνθετικοί χώροι ή ειδικά χωρικά πλέγματα)¹⁴

Πρωτογενής είναι πρώτον ο φυσικός χώρος και καθορίζεται από τα φυσικά χαρακτηριστικά (κλίμα, φυσικοί πόροι κ.α.) όπως και δεύτερον ο στοιχειώδης ανθρωποχώρος και καθορίζεται από χαρακτηριστικά όπως τα δημογραφικά στοιχεία (και οι φυλετικές ομάδες στον πληθυσμό π.χ.). Δευτερογενής είναι ο πολιτικός χώρος ο οποίος περιλαμβάνει όλες εκείνες τις αντιδράσεις και διαδικασίες που με οποιονδήποτε τρόπο επηρεάζουν (θετικά ή αρνητικά) τα συστήματα υλικής ή άυλης παραγωγής με τους κοινωνικούς σχηματισμούς οποιασδήποτε κλίμακας. Είναι και ο οικονομικός χώρος, με τα ανάλογα στοιχεία, όσον αφορά όμως τα οικονομικά χαρακτηριστικά.¹⁵ Τριτογενής είναι ο χώρος που προκύπτει, από συνδυασμό των προηγουμένως αναφερόμενων χώρων, όπως ο πολιτισμικός που προκύπτει από τον

---

¹³Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ.347

¹⁴Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ.348

¹⁵Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ.349

συνδυασμό στοιχείων του οικονομικού και πολιτικού χώρου, ενώ ο εθνο-κρατικός χώρος προκύπτει από τον συνδυασμό πολιτικού και πολιτισμικού χώρου.

Τέλος οι συνθετικοί χώροι, διαχωρίζονται πρώτον στους πλήρεις συνθετικούς χώρους, οι οποίοι αποτελούν ουσιαστικά το σύνολο των πρωτογενών, δευτερογενών και τριτογενών χαρακτηριστικών. Δεύτερον στους ειδικούς συνθετικούς χώρους, οι οποίοι αποτελούν ουσιαστικά το σύνολο αλληλεπικάλυσης υποδομικά των πρωτογενών χωρικών οντοτήτων (του φυσικού χώρου και του στοιχειώδους ανθρωποχώρου) και άλλων χαρακτηριστικών δευτερογενών και τριτογενών που αντιστοιχούνται σε αυτές.¹⁶ Και οι δύο κατηγορίες, περιλαμβάνουν συνδυασμό των χώρων που αναφέρθηκαν προηγουμένως, οδηγώντας σε συγκεκριμένο σύνολο χαρακτηριστικών και δεδομένων.

Ο ερευνητής έχει ως στόχο την εξέταση του θέματος με εις βάθος ανάλυση που συνήθως εξετάζεται σε τρεις κλίμακες συστημάτων: το Σύστημα ή Σύμπλοκο, τα Υποσυστήματα και το Υπερσύστημα. Επιπλέον κατά την διάρκεια της ανάλυσης, ο ερευνητής είναι σε θέση να εντοπίζει επιμέρους ζητήματα ή καταστάσεις που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το κύριο θέμα και να εξετάζει την επιρροή τους στην εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων. Μέσω της ΣΓΑ δίνεται η δυνατότητα αντικειμενικά ορθότερης και ακριβέστερης ερμηνείας για τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί στο παρελθόν σε γεωστρατηγικό επίπεδο και συμβαίνει επειδή ακριβώς μέσω της ανάλυσης κατανοείται πλήρως και με λεπτομέρεια το Γεωστρατηγικό Παίγνιο και το Πεδίο Συγκρούσεων συμφερόντων των Γεωπολιτικών Δρώντων.

Στην γεωπολιτική ανάλυση λαμβάνεται υπόψη το χωρικό πεδίο συνολικά και ο ερευνητής έχει υποχρέωση να είναι σε θέση να αντιληφθεί, να κατανοήσει και να συμπεριλάβει, την συνολική εικόνα του Διεθνούς Συστήματος και των πόλων διεθνούς ισχύος, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, σε επίπεδο Υπερσυστήματος. Επιστρέφοντας στην προβλεπτική ικανότητα της ΣΓΑ, αυτή προσδίδει στον ερευνητή χρήσιμα στοιχεία εξαγωγής της μετέπειτα γεωστρατηγικής σύνθεσης. Σε συνδυασμό με την υποστήριξη άλλων επιστημών, αναλόγως τις ανάγκες του θέματος της εργασίας και άρα των Γεωπολιτικών Πυλώνων Ισχύος που επιλέγονται από τον ερευνητή δημιουργείται το γνωσιακό υπόβαθρο για να την ανάπτυξη του θέματος. Για αυτούς τους λόγους ως Γεωπολιτική θεωρητική προσέγγιση, διαθέτει τα δικά της εργαλεία και τις ανάλογες επιστημονικές μεθόδους.

---

¹⁶Μάζης, Ιωάννης Θ., «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής» ό.π. σελ.350

Επιστήμες που αρκετά συχνά είναι απαραίτητες και βοηθητικές, είναι η Ιστορία και η Νομική, ενώ άλλα παραδείγματα είναι η χαρτογραφία, η θεωρία σφαλμάτων, η δορυφορική γεωδαισία, η ωκεανογραφία, η χωροταξία και άλλες. Το Διεθνές Περιβάλλον διαμορφώνεται από τους διεθνείς πόλους ισχύος και από τους διεθνείς γεωπολιτικούς δρώντες όμως, γεγονός που τους καθιστά βασικούς παράγοντες προς μελέτη κατά την διαδικασία εφαρμογής της ΣΓΑ .

Όσον αφορά το θέμα εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας, τούτο οφείλει να είναι σαφώς προσδιορισμένο και με τέτοιο τρόπο διατυπωμένο στον τίτλο, ώστε να μπορεί ο αναγνώστης ευκόλως να διακρίνει τα βασικά στοιχεία- έννοιες που χρησιμοποιεί η ΣΓΑ.

2.2 Ανάλυση του θέματος βάσει της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης

Όσον αφορά την εκπόνηση της διπλωματικής μας εργασίας, ο Γεωπολιτικός Παράγοντας είναι το περιεχόμενο, η σημασία και ο ρόλος της Υψηλής Εθνικής Στρατηγικής της Τουρκίας, όπως αυτή υλοποιείται και αποτυπώνεται στον χάρτη, μέσω των μεγαλύτερων στρατιωτικών επιχειρήσεων που διεξάγει η Τουρκία στο έδαφος της Συρίας, όσον αφορά το χρονικό διάστημα 2012-2020. Τα σημαντικά γεγονότα που λαμβάνουν χώρα το 2020 λόγω της ανάγκης αξιοπιστίας των δεδομένων και πηγών που συνέβησαν μέχρι την δυνατότητα μελέτης τους, θα αναφερθούν επιγραμματικά, και θα χρησιμοποιηθούν περισσότερο, ως ορόσημα της κατεύθυνσης των εξελίξεων.

Το ιδεολογικό υπόβαθρο και το περιεχόμενο της Υψηλής Εθνικής Στρατηγικής της Τουρκίας, εξετάζεται μέσα από το βιβλίο «Το Στρατηγικό Βάθος» και του κειμένου που ψηφίστηκε από το τελευταίο Οθωμανικό Κοινοβούλιο του 1920 (28/01/1920), «Ηθική Διακήρυξη του Έθνους» ή διαφορετικά ο λεγόμενος «Τουρκικός Εθνικός Όρκος» (Ahd-i Millî Beyannâmesi - Mîsâk-ı Millî). Λαμβάνεται υπόψη επίσης, το «Πρωτόκολλο Πολιτικής Εθνικής Ασφάλειας» της Τουρκίας (Millî Güvenlik Siyaset Belgesi) το οποίο περιεχόμενο ανανεώνεται και επικαιροποιείται ανά χρονικά διαστήματα. Αναφέρεται επίσης στην λεγόμενη «Ερυθρά Βίβλο», η οποία αποτελεί επίσημο έγγραφο του Τουρκικού κράτους και ουσιαστικά υπαγορεύει, καθορίζει ρητά και δεσμεύει τους υπουργούς που διορίζονται διαχρονικά, ως προς τις «κόκκινες γραμμές» οι οποίες πάντοτε πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να ακολουθούνται για λόγους Εθνικής Ασφάλειας.

Γεωπολιτικό Σύστημα είναι η Συρία. Όρια του Συστήματος είναι ακριβώς το έδαφος εντός των συνόρων του συριακού κράτους. Γεωπολιτικό Σύμπλοκο αποτελεί αυτό της Τουρκίας- Συρίας. Υπερσυστημικοί δρώντες της εργασίας μας είναι οι ΗΠΑ και η Ρωσία ως δύο παγκόσμιες υπερδυνάμεις με συμφέροντα και επιρροή στην υπό ανάλυση περιοχή. Το Ιράν επίσης, καθώς διατηρεί στρατιωτική παρουσία στην εδαφική επικράτεια της Συρίας καθώς και η Σαουδική Αραβία και το Κατάρ που με ανάλογο τρόπο είχε ανάμειξη στις συγκρούσεις εντός των εδαφικών ορίων της Συρίας. Επηρεάζουν με την ανάμειξη τους και την δράση τους είτε θετικά, είτε αρνητικά το Σύστημα που βρίσκεται υπό εξέταση, δηλαδή τον χώρο εντός των εδαφικών ορίων της Συρίας.

Υποσυστήματα Πυλώνα Άμυνα/Ασφάλεια: Τουρκικές Στρατιωτικές Δυνάμεις, Κυβερνητικές Δυνάμεις Άσαντ, Ισλαμιστικές Ένοπλες Ομάδες (Ισλαμικό

Κράτος η κυριότερη), Κουρδικές Στρατιωτικές Δυνάμεις. Η χάραξη και επιλογή των Υποσυστημάτων πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την λογική της κυριαρχίας των συγκεκριμένων δυνάμεων επί ορισμένων κομματιών του εδάφους της Συρίας (κυριαρχία στο έδαφος).

Τα υποσυστήματα προς εξέταση σε σχέση με τον γεωπολιτικό παράγοντα που επιλέχθηκε, είναι όλοι αυτοί οι παράγοντες που εντοπίζονται γεωγραφικά εντός του γεωγραφικού Συστήματος που εξετάζεται (δηλαδή το Συριακό έδαφος) και με την δράση τους, το επηρεάζουν, λαμβάνοντας υπόψη και την χρονική διάσταση (δηλαδή την δράση τους κατά την πάροδο του χρόνου). Στην συγκεκριμένη εργασία το Υποσύστημα «Ισλαμιστικές Ένοπλες Ομάδες» (Ισλαμικό Κράτος η κυριότερη) λαμβάνεται υπόψη ως σύνολο όλων των ισλαμιστικών τρομοκρατικών ή ένοπλων ομάδων που δραουν στην περιοχή στο πλευρό του Ι.Κ. και συνεργάζονται περιστασιακά ή συνεχώς μαζί του συμπεριλαμβανομένης της περιστασιακής αποστολής και εργαλειοποίησης τους από άλλες ομάδες).

Υποσυστήματα Πυλώνα Πολιτισμός/ Πληροφορία: Χαγιάτ Ταχρίρ αλ- Σαμ (αραβικά: Hay'at Tahrir al-Sham (HTS), «Ισλαμικό Κράτος» (Islamic State of Iraq and ash-Sham/ISIS), Τουρκικές επιχειρήσεις σταθεροποίησης και ελέγχου περιοχών. Η διπλωματική εργασία θα γίνει σύμφωνα με την ποιοτική ανάλυση του θέματος που έχει επιλεγεί, ενώ οι Γεωπολιτικοί Δείκτες θα αποτύπωναν πιο ολοκληρωμένα και ακριβέστερα την εικόνα που διαμορφώνεται στο έδαφος της Συρίας στρατιωτικά και όσον αφορά κυρίως το θρησκευτικό και εθνοτικό στοιχείο ως αποτέλεσμα των Τουρκικών επιχειρήσεων.

Γεωπολιτικοί πυλώνες ισχύος:

1. Πυλώνας άμυνας/Ασφάλειας: θα μελετήσουμε τις κυριότερες στρατιωτικές επιχειρήσεις της Τουρκίας εντός του εδάφους της Συρίας από το 2012 έως το 2020.
2. Πυλώνας Πολιτισμός/Πληροφορία: θα εξετάσουμε το ιδεολογικό υπόβαθρο στο οποίο στηρίχθηκε αξιολογικά η Τουρκία ώστε χρησιμοποιώντας το ως θεωρητικό υπόβαθρο των πράξεων της, να προχωρήσει στις στρατιωτικές επιχειρήσεις στην Συρία και στην διεκδίκηση δικών της Εθνικών συμφερόντων στην περιοχή αλλοιώνοντας την δημογραφική σύνθεση του πληθυσμού εθνοτικά και θρησκευτικά.

Γεωπολιτικοί δείκτες: Αριθμητικός Δείκτης για την αποτύπωση των στρατιωτικών δυνάμεων των υποσυστημάτων όπως αυτές κατανέμονται στο έδαφος της Συρίας και μεταβάλλονται κατά την διάρκεια των συγκρούσεων στην Συρία- Γεωπολιτικός Πυλώνας Άμυνας/Ασφάλειας.

Αριθμητικός Δείκτης για την αποτύπωση του θρησκευτικού πρώτον και εθνικού στοιχείου όπως αυτό κατανέμεται στο έδαφος της Συρίας και μεταβάλλεται κατά την διάρκεια των συγκρούσεων στην Συρία (Σουνίτες, Σίιτες, Χριστιανοί/ Κούρδοι, Τουρκμένοι, Άραβες)- Γεωπολιτικός Πυλώνας Πολιτισμού/Πληροφορίας.

2.3 Περιγραφή της έρευνας

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η εργασία μας, ακολουθήθηκαν συγκεκριμένα στάδια για την διεξαγωγή της έρευνας του θέματος μας. Το πρώτο στάδιο προετοιμασίας της εργασίας ήταν η διαδικασία συγκέντρωσης και επισκόπησης της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας. Εφόσον ολοκληρώθηκε, εντοπίστηκε και το σημείο που θα πρέπει να εστιάσει η συγκεκριμένη εργασία, κυρίως όσον αφορά το κενό της βιβλιογραφίας αλλά και τους ερευνητικούς λόγους ενδιαφέροντος.

Έπειτα, προσδιορίζεται η γεωγραφική περιοχή ενδιαφέροντος και συγκεκριμένα το σύστημα και σύμπλοκο σύμφωνα με το θέμα μας. Έπειτα, επιλέχθηκε ο γεωπολιτικός παράγοντας που θα μας απασχολήσει στην εργασία μας, και διαίρεση του συστήματος βάσει του γεωπολιτικού παράγοντα, σε υποσυστήματα.

Στην συνέχεια επιλέχθηκαν οι γεωπολιτικοί πυλώνες ισχύος σύμφωνα με τους οποίους θα γίνει η ανάλυση της δράσης του γεωπολιτικού παράγοντα. Επιλέγοντας τον Πυλώνα Άμυνας/Ασφάλειας της ΣΓΑ θα μελετήσουμε την στρατιωτική διάσταση. Με τον Πυλώνα Πολιτισμός/Πληροφορία θα εξετάσουμε τα αποτελέσματα μεταβολής και αλλοίωσης του πληθυσμού της Συρίας εθνοτικά και θρησκευτικά όπως αυτά προέκυψαν μετά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις της Τουρκίας.

Σύμφωνα με την γεωπολιτική ανάλυση στο επόμενο στάδιο γίνεται η επιλογή των γεωπολιτικών δεικτών σύμφωνα με τους γεωπολιτικούς πυλώνες ισχύος που επιλέχθηκαν στο προηγούμενο στάδιο.

Αμέσως μετά έγινε προσπάθεια συλλογής των αναγκαίων δεδομένων για την κατάδειξη των γεωπολιτικών δεικτών και περαιτέρω επεξεργασία και ανάλυσης τους σύμφωνα με τις ανάγκες της εργασίας. Αυτό το στάδιο δεν ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί με τον αναγκαίο τρόπο, καθώς τα πλήρη και ακριβή αριθμητικά δεδομένα για την Συρία δεν είναι ακόμη προσβάσιμα σε ανοιχτές πηγές δεδομένων και υπάρχουν πάρα πολλά κενά στην προσπάθεια συγκέντρωσης τους, συμπεριλαμβανομένης της αξιοπιστίας. Επομένως λόγω αυτής της δυσκολίας η εργασία αναπτύχθηκε σύμφωνα με την ποιοτική ανάλυση του θέματος.

Εφόσον υπήρχαν τα απαραίτητα αριθμητικά δεδομένα σε αυτό το στάδιο θα γινόταν η απόδοση συντελεστών βαρύτητας σε κάθε γεωπολιτικό δείκτη ξεχωριστά, αναλόγως της σπουδαιότητας τους και σημασίας τους, όσον αφορά τους γεωπολιτικούς πυλώνες ισχύος μας. Στο τελευταίο στάδιο και μετά την απαραίτητη επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών, αναπτύσσουμε το γεωπολιτικό υπόδειγμα

τάσεων ανακατανομής της ισχύος για την εργασία μας. Αυτό το στάδιο στην εργασία αυτή, πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την ποιοτική ανάλυση.

2.4 Ερευνητικοί περιορισμοί

Η ανάλυσή μας χρησιμοποιεί δύο Γεωπολιτικούς Πυλώνες για τον προσδιορισμό της Υψηλής Τουρκικής στρατηγικής στη Συρία και συγκεκριμένο χρονικό όριο, από την αρχική εμπλοκή της Τουρκίας με την στήριξη ισλαμιστικών ομάδων, έως την κατανομή ισχύος στην επικράτεια της Συρίας με χρονικό ορίζοντα τα τέλη του 2020. Η επιλογή των πυλώνων αυτών, δεν μειώνει την σημασία των υπόλοιπων πυλώνων ισχύος, Στην εργασία αυτή όμως, λόγω της ανάγκης για διατήρηση περιορισμένης έκτασης, ήταν απαραίτητο να γίνει η επιλογή των σημαντικότερων για το συγκεκριμένο θέμα. Οι επιχειρήσεις του έτους 2020 λόγω περιορισμένης χρονικής απόστασης από τα ίδια τα γεγονότα, θα αναφερθούν περισσότερο με σκοπό να δείξουν την κατεύθυνση της τροπής των γεγονότων και της κατάστασης στην Συρία.

Λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού μικρών και μεγαλύτερων ισλαμιστικών ομάδων και οργανώσεων, που έχουν δημιουργηθεί τα χρόνια του εμφύλιου ένοπλου πολέμου και δια αντιπροσώπων στην Συρία και των διαφόρων συγκρούσεων, λαμβάνεται υπόψη η παραδοχή, ότι όλες οι ισλαμιστικές ομάδες θα θεωρηθούν ένα υποσύστημα. Η πληροφορίες σχετικά με τα γεγονότα και τις συγκρούσεις στην Συρία δεν είναι επαρκείς, ώστε να αναλυθεί επαρκώς το συγκεκριμένο ζήτημα.

Η βιβλιογραφία που συγκεντρώθηκε για τις ανάγκες της εργασίας είναι κυρίως στην Ελληνική, Αγγλική και Τουρκική γλώσσα, ενώ κάποιες επιπλέον πληροφορίες και κείμενα χρησιμοποιήθηκαν και από Γερμανική βιβλιογραφία. Υπάρχει σαφώς βιβλιογραφία και σε άλλες γλώσσες όπως Γαλλική, Ολλανδική και Αραβική στις οποίες υπήρχε περιορισμένη πρόσβαση. Όλο το συγκεντρωμένο υλικό που αναφέρεται, εκ των οποίων και οι μελέτες, εκθέσεις, αναφορές και βιβλία προέρχονται από ανοιχτές πηγές.

3. Γεωπολιτική ανάλυση

Στο κεφάλαιο αυτό θα προβούμε στην γεωπολιτική ανάλυση του ζητήματος βάσει του μεθοδολογικού πλαισίου της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης (ΣΓΑ).

3.1 Περιγραφή και ορισμός της Υψηλής Στρατηγικής της Τουρκίας

Το περιεχόμενο που μας απασχολεί ξεπερνά τα όρια του χαρακτηρισμού της Τουρκίας απλώς ως αναθεωρητικού κράτους και αποκτά προεκτάσεις των οποίων την υλοποίηση ζούμε και στις ημέρες μας να πραγματοποιούνται με την εμπλοκή της Τουρκίας σε εδάφη άλλων κρατών¹⁷. (Κύπρος, Συρία, Λιβύη, Ναγκόρνο Καραμπάχ)

Το ιδεολογικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται η υλοποίηση της στρατηγικής της Τουρκίας βασίζεται στην θρησκεία (Ισλάμ), στον εθνικισμό και στην ιστορία. Λαμβάνοντας υπόψη την γεωγραφία¹⁸ και τους παραπάνω αναφερόμενους παράγοντες ο Πρόεδρος Ερντογάν επιδιώκει την συνεχόμενη σταδιακή ισλαμοποίηση του κράτους και των πολιτών στην Τουρκία, παράλληλα με την ενίσχυση του εθνικισμού. Επιδιώκει να γίνει ο σύγχρονος νεοοθωμανός ηγέτης, επαναφέροντας το αυτοκρατορικό όραμα της ανάδειξης της Τουρκίας σε νέα Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η Τουρκία διαθέτει για πολλούς ισχυρούς γεωπολιτικούς δρώντες όπως η Ε.Ε., οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η Κίνα, εξαιρετικά χρήσιμη γεωγραφική θέση. Λόγω της κεντρικής γεωγραφικής της θέσης στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου μεταξύ Ανατολής και Δύσης¹⁹, καθώς και του γεωγραφικού μήκους της που την τοποθετεί βαθιά εντός της Ασίας (Κίνα), αλλά και ταυτοχρόνως λόγω του γεωγραφικού πλάτους της που προσεγγίζει βόρεια μέσω της Μαύρης Θάλασσας/Εύξεινου Πόντου την Ρωσία (κύριο στρατηγικό αντίπαλο των ΗΠΑ), την Ουκρανία (σημαντική ευρωπαϊκή και συμμαχική νατοϊκή δύναμη) και την Ελλάδα με την Βουλγαρία (επιρροή στα Βαλκάνια και διασύνδεση με τα ευρωπαϊκά κρατικά εδάφη και σύνορα) αποτελεί διαχρονικά το κράτος παρία προς εργαλειοποίηση, για επίτευξη γεωστρατηγικών σκοπών από όλους τους ισχυρούς γεωπολιτικούς δρώντες.

---

¹⁷ Εικόνα 3 στο Παράρτημα Εικόνες-Χάρτες, σελ.90

¹⁸ Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» (τουρκικά: “*Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*”), Ποιότητα, ¹⁸2010 (¹2001), σελ. 223

¹⁹(Την οποία θέση επιζητά να ενισχύσει περαιτέρω διεκδικώντας ελληνικά εδάφη, καθώς η γεωγραφική θέση της Ελλάδος στην Ανατολική Μεσόγειο είναι άκρως πιο αναβαθμισμένη από στρατηγικής και ενεργειακής άποψης στο συγκεκριμένο κομμάτι σε σχέση με αυτό που καταλαμβάνει στην αντίστοιχη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου η Τουρκία).

Η Τουρκία κατανοώντας και υιοθετώντας σε βάθος σχεδόν πλήρως αυτόν τον ρόλο, κατόρθωσε να υποστηρίξει και να ικανοποιεί τις γεωστρατηγικές επιδιώξεις τους (ΗΠΑ, Ρωσία) με τέτοιο τρόπο, ώστε σταδιακά να επιτύχει αναβάθμιση της θέσεως της στο διεθνές σύστημα και να αναπτύξει στο μέγιστο ικανό βαθμό τα όποια πλεονεκτήματα (οικονομική διείσδυση, ανάπτυξη και εισαγωγή αμυντικής τεχνολογίας, ισχυρή διαπραγματευτική αξία στο διπλωματικό κομμάτι μέσω πιέσεων, απειλών και εφαρμογής της μαλακής ισχύος) μπορούσε να καρπωθεί για την ίδια και φυσικά, σύμφωνα με τον Εθνικά της Συμφέροντα. Κατόρθωσε να αποτελεί το έδαφος της βάση και σταυροδρόμι «μαύρης αγοράς» παντός είδους, που διοχετεύονταν στην συνέχεια προς την Ε.Ε. από την Ασία και αντιστρόφως (οργανωμένο έγκλημα, διακίνηση ανθρώπων και λαθραίων εμπορευμάτων, ναρκωτικών και εστίας λειτουργίας και παραμονής τρομοκρατικών οργανώσεων).

Σε βάθος περίπου τουλάχιστον τριών δεκαετιών, όσο διάστημα οι μεγάλες δυνάμεις εμπλέκονταν σε περιφερειακό ανταγωνισμό μεταξύ τους, η Τουρκία αναπτυσσόταν ταχύτατα εκμεταλλευόμενη αυτή την σύγκρουση και απολαμβάνοντας τα οφέλη που της απέφερε η κάθε συνδιαλλαγή και συνεργασία που αναλάμβανε από την κάθε αντιτιθέμενη πλευρά, διατηρώντας πάντοτε την τόσο πολύτιμη και περίοπτη στάση της ως «Επιτήδειος Ουδέτερος». Εξασφάλιζε την παρουσία της στις εκάστοτε διαπραγματεύσεις επίλυσης περιφερειακών διαφορών, (διότι είχε εξασφαλίσει την εμπλοκή της στις περιφερειακές συγκρούσεις με την μορφή αρχικά παρεμβάσεων και στην συνέχεια στρατιωτικών επιχειρήσεων). Επιδίωξη της είναι, να αποτελεί ισχυρό περιφερειακό πόλο ισχύος, με επιρροή στους μουσουλμανικούς, τουρκόφωνους και Αραβικούς πληθυσμούς, την εξουδετέρωση του Κουρδικού παράγοντα και αποτροπή δημιουργίας Κουρδικού κράτους στην Συρία, να γίνει πυρηνική δύναμη, να κατορθώσει να γίνει κόμβος μεταφοράς και διάθεσης υδρογονανθράκων μέσω Κασπίας και Μέσης Ανατολής καθώς και να συμμετέχει ως κυρίαρχος παίκτης στην εκμετάλλευση των ενεργειακών αποθεμάτων Αιγαίου και Ανατολικής Μεσογείου. Για να επιτύχει όλους τους γεωστρατηγικούς της σκοπούς και πρώτα από όλα την αναβάθμιση της θέσεως της σε μεγαλύτερη γεωπολιτική περιφερειακή δύναμη, στηρίζεται για την χάραξη της στρατηγικής της στη φράση: «Ο τρόπος με τον οποίο οι Δυτικοί μελετούν την γεωγραφία θα πρέπει να αποτελεί για εμάς σύμβουλο και καθοδηγητή».²⁰

---

²⁰ Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ. 389

Έχει θέσει τρεις χρονολογίες τις οποίες έχει συνδέσει σημειολογικά με συγκεκριμένες στοχεύσεις. Το 2023, 100 χρόνια από την Συνθήκη της Λωζάννης, να έχει επιτύχει την αναθεώρηση της και να είναι μέλος των G10. Το 2054, 600 χρόνια από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, να είναι μία από τις 5 μεγαλύτερες δυνάμεις. Το 2071, 1000 χρόνια από την μάχη του Ματζικέρτ να είναι μια από τις 3 μεγαλύτερες πλανητικές δυνάμεις. Στα ακόμη πιο μεγαλεπήβολα σχέδια της για το μέλλον, συμπεριλαμβάνεται και η ανάδειξή της σε παγκόσμια δύναμη.²¹

Τα χαρακτηριστικά της Υψηλής Εθνικής Στρατηγικής της Τουρκίας εντοπίζονται και σχετίζονται άμεσα με το παρελθόν που ανιχνεύονται οι ρίζες αυτής της στρατηγικής, δηλαδή στο ιδεολογικό ισλαμικό και νεοοθωμανικό υπόβαθρο που υπάρχει στην Τουρκία, καθώς και στην διασπορά και απήχηση που έχει αυτό το ιδεολογικό υπόβαθρο, σε επίπεδο Τουρκικής πολιτικής εξουσίας και στην ίδια την κοινωνία, η οποία ισλαμοποιείται ταχύτατα.

Οι αναφορές αυτές του Νταβούτογλου όσον αφορά τις επιδιώξεις της Τουρκίας επί των εδαφών άλλων εθνών-κρατών, περιγράφονται σε πολλά σημεία του «Στρατηγικού Βάθους» επακριβώς σε κάποια σημεία και άλλοτε με λιγότερη σαφήνεια και λεπτομέρειες, υποδηλώνοντας και σημειώνοντας όμως πάντοτε την επιρροή και δυνατότητα της Τουρκίας²² να ωφεληθεί πλεονεκτημάτων από την παρέμβαση της στο εσωτερικό άλλων κρατών, είτε άμεσα με σκληρή ισχύ- είτε έμμεσα με χρήση ήπιας ισχύος. Ο Νταβούτογλου στο βιβλίο του συχνά αναφέρεται στην αξία της αποτελεσματικής εξωτερικής πολιτικής.²³ Η Εξωτερική Πολιτική είναι «...το άθροισμα των ενεργειών-πράξεων ή παραλείψεων που διαμορφώνουν τη σχέση ενός κράτους με άλλες μονάδες της διεθνούς κοινωνίας...».²⁴ Η εξωτερική πολιτική ρυθμίζεται σύμφωνα με έναν χάρτη οδηγιών που δημιουργεί η κυβέρνηση

---

²¹Davutoğlu, A., 2008. *Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment Of 2007*. 10th ed. [ebook] Insight Turkey, pp.79, 82-87, Available at: <http://file.setav.org/Files/Pdf/ahmet-davutoglu-turkeys-foreign-policy-vision-an-assessment-of-2007.pdf> [Accessed 23 October 2020].

²²Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. 225-226

²³ Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. 191-192

²⁴Martin Griffiths, Terry O' Callaghan & Steven C. Roach (υποσημειώνεται ως αρ.59 στο Αρσονιάδης, Β., 2018. *Η Υψηλή Στρατηγική Της Τουρκίας Και Η Σχέση Της Με Τη Θεωρία Του "Στρατηγικού Βάθους". Η Περίπτωση Των Βαλκανίων Και Της Μέσης Ανατολής (2002-2016)*. 1st ed. Αθήνα: Μιχάλη Σιδέρη, pp.39).

κάθε κράτους ώστε εφαρμοζόμενος με χρήση της κατάλληλης ισχύος κάθε φορά, να οδηγεί σε επιτυχημένα αποτελέσματα επιδιωκόμενων στόχων.

Η Στρατηγική, ως έννοια πριν τον 20^ο αιώνα, αναφερόταν και εξυπηρετούσε την ανάλυση της επιδίωξης επιτυχίας στόχων ενός γεωπολιτικού δρώντα μέσω της σκληρής ισχύος, δηλαδή με στρατιωτικά μέσα και στρατιωτικές επιχειρήσεις. Με τον όρο αυτό, μπορούμε να αναφερθούμε στην διάταξη και κίνηση μεγάλων, ή μικρών στρατιωτικών μονάδων προς επίτευξη στρατιωτικών Αντικειμενικών Σκοπών (ΑΝΣΚ) εν μέσω ενός πολέμου, ενώ η πιο γνωστή προσέγγιση του όρου Στρατηγική διατυπώθηκε τον 18^ο αιώνα από τον Κλαούσεβιτς (Clausewitz) ο οποίος ορίζει: «...τη χρησιμοποίηση των στρατιωτικών εμπλοκών για την επίτευξη των στόχων του πολέμου.²⁵

Από τον 20^ο αιώνα και μετά όμως, σταδιακά διευρύνθηκε σημαντικά η εργαλειοποίηση και χρήση πάσης φύσεως μέσων του κράτους, τα οποία δύνανται να επιφέρουν την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων σε σχέση με τους στόχους που έχουν οριστεί από την πολιτική εξουσία. Η ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών με την ταυτόχρονη ενδεχόμενη κινητοποίηση του πληθυσμού και όλων των διαθέσιμων μέσων, κατέστησαν τον πόλεμο και οποιαδήποτε σύγκρουση ή απειλή, υπόθεση ολοκλήρου του Έθνους. Δηλαδή διαπιστώνεται μια πρακτική διεύρυνση χρήσεως της στρατηγικής, με προσεγγίσεις που δεν περιλαμβάνουν απαραίτητα ή δεν περιλαμβάνουν καθόλου, τα στρατιωτικά μέσα, συνεχίζοντας όμως να επιδιώκουν επίτευξη πολιτικών σκοπών. Επομένως, η τελική έκβαση της εκάστοτε στρατηγικής εξαρτάται από την ορθή χρησιμοποίηση όλων των συντελεστών Εθνικής ισχύος.²⁶ Τα έθνη- κράτη μπορούσαν να εξασφαλίσουν ή να επιδιώξουν, τουλάχιστον την «ατιμωρησία» τους, από τα άλλα κράτη και να γλυτώσουν την τυχόν αμαύρωση τους στο διεθνές σύστημα ως «επιθετικά κράτη».

Ταυτόχρονα, συνέχιζαν να εξασφαλίζουν και να επιτυγχάνουν την επίτευξη των Εθνικών τους Συμφερόντων²⁷ (φανερά ή σκιωδώς) με την χρήση μη στρατιωτικών μέσων. Αυτή ακριβώς η διευρυμένη έννοια της στρατηγικής, είναι η

---

²⁵ Carl Von Clausewitz, *On War*, Oxford University Press, 2007, pp.74

²⁶ Δασκαλάκης, Ι., 2016. *ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ*– Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων. [online] Idis.gr. Available at: <http://www.idis.gr/?p=3443> [Accessed 1 August 2020].

²⁷ ή όπως αναφέρεται συχνότατα ο καθηγητής μας κ. Μάζης με την Γαλλική φράση “raison d’État” (εννοούμενο Εθνικό Συμφέρον δηλαδή από μια ορθολογική διακυβέρνηση του κράτους που ορίζει τους στόχους και τις φιλοδοξίες του)

Υψηλή Στρατηγική και ως τέτοια στρατηγική, εννοείται λοιπόν, η θεωρία/δόγμα ενός κράτους, για το πώς αυτό μπορεί να παράγει ασφάλεια και να την συντηρεί σε βάθος χρόνου για τον εαυτό του. Με αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζει στη μονοδιάστατη στρατιωτική στρατηγική ανάλυση, το απαραίτητο μακροσκοπικό υπόβαθρο των μη στρατιωτικών συντελεστών ισχύος (οικονομία, διπλωματία, εσωτερική και εξωτερική νομιμοποίηση κλπ.)²⁸ Το ιδεολογικό υπόβαθρο της Τουρκίας ήταν στο παρελθόν ήδη προσανατολισμένο ως προς την επέκταση που ήθελε να κατορθώσει σε πληθυσμιακό επίπεδο, αλλά και σε γεωγραφική έκταση, ήδη πριν τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο που χαρακτηρίστηκε από τα ρεύματα του Παντουρκισμού και του Παντουρανισμού. Ο Παντουρκισμός, φιλοδοξούσε να ενώσει Τούρκους της Ανατολής (Καύκασος και Κεντρική Ασία) και της Δύσης (Ανατολία). Ο βασική αιτία εξαιτίας της οποίας καλλιεργήθηκαν και διαδόθηκαν αυτές οι απόψεις ήταν οι αξιωματικοί του οθωμανικού στρατού. Ενώ ο Παντουρανισμός φιλοδοξούσε την ένωση όλων των λαών τουρανικής καταγωγής (τουρκόφωνες, μογγολικές και άλλες νομαδικές φυλές).²⁹

Κατά την διάρκεια του ψυχρού πολέμου, η Τουρκία ενοποίησε και ισχυροποίησε στο εσωτερικό της το εθνικό αίσθημα και ταυτότητα, ώστε να αντισταθεί στο αίσθημα του φόβου που απέκτησε από την Συνθήκη των Σεβρών του 1920³⁰. Οι Νεότουρκοι υπό τον Κεμάλ Ατατούρκ (τουρκικά: Mustafa Kemal Atatürk) δεν αποδέχτηκαν ποτέ αυτήν την πραγματικότητα, οπότε και πραγματοποιήθηκε λίγο αργότερα η Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και οδήγησε στην υπογραφή μιας νέας συνθήκης. Η Συνθήκη της Λωζάννης (1923), ουσιαστικά έθετε την Τουρκία σε καλύτερη θέση από πριν στο διεθνές σύστημα και λαμβανόταν υπόψη ως ισότιμο μέλος.

---

²⁸ Δασκαλάκης, Ι., *ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ*, <http://www.idis.gr/?p=3443>

²⁹ Καλεντερίδης, Σ., 2008. *Η Ιδεολογία Του Παντουρκισμού-Τουρανισμού// Και Βιβλίο "Ανάλυση Τουρκικής Εξωτερικής Πολιτικής: Μύθος Και Πραγματικότητα "Τόμος Β', Κεφ. 2, Τμήμα Α. Κεφάλαιο 2: Ο Παντουρκισμός Ως Εργαλείο Εσωτερικής Και Εξωτερικής Πολιτικής Στις Τουρκογερμανικές Σχέσεις Κατά Την Περίοδο Του Β' Παγκοσμίου Πολέμου..* [online] infognomon politics. Available at: https://infognomonpolitics.gr/2008/09/blog-post_4615-3/ [Accessed 1 August 2020].

³⁰ Καλεντερίδης Σ., Κεφ.5 στο ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ: Κουσκουβέλης Η., Μάζης Ι., Nachmani Α., Ραπτόπουλος Ν., Καλεντερίδης Σ., Λίτσας Σ., Ήφαιστος Π., Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία, Επιμέλεια: Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, Σπυρίδων Ν. Λίτσας, Ποιότητα, 2013, σελ.146

Το κεμαλικό καθεστώς βεβαιότατα προχώρησε σε εκσυγχρονισμό του κράτους³¹ με νομοθετικές ρυθμίσεις και προσπάθησε να εισάγει νέες πολιτισμικές συνήθειες στην Τουρκική κοινωνία. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο αργότερα κατηγορήθηκε για προσκόλληση προς την Δύση (δυτικολαγνεία) με αποτέλεσμα την αλλοίωση ουσιαστικά, σε κάποιο βαθμό, της παραδοσιακής πολιτισμικής εικόνας της Τουρκίας. Στην πραγματικότητα όμως, όσον αφορά τον πυρήνα του, το κεμαλικό καθεστώς ήταν άκρως απολυταρχικό και δεν υπήρξε στην ουσία του δυτικόστροφο, παραλλήλως ομοιάζοντας περισσότερο στο ναζιστικό καθεστώς της Γερμανίας.³²

Στην συνέχεια επί Τουργκούτ Οζάλ ενισχύθηκε συστηματικά και σημαντικά το κίνημα των Νεοοθωμανιστών, (τουρκικά: İkinci Cumhuriyetçiler)³³. Το κίνημα αυτό υποστήριζε για την Τουρκία μια ενεργή εξωτερική πολιτική βασισμένη στην Οθωμανική ιστορική κληρονομιά, δηλαδή την Τουρκία ως ηγέτη του μουσουλμανικού και τουρκόφωνου πληθυσμού που έχει την κεντρική εξουσία της περιοχής της Ευρασίας. Επίσης επί Οζάλ, δημιουργήθηκε το μεγάλο Τουρκικό όραμα για έναν Τουρκικό κόσμο που θα εκτείνεται από την Αδριατική μέχρι το Σινικό Τείχος.³⁴

Επιπροσθέτως, μετά την ίδρυση της «Εστίας των Πεφωτισμένων» (τουρκικά: Aydınlar Ocağı), η οποία είχε μεγάλη επιρροή στην Τουρκική Κοινωνία, όπως μας πληροφορεί ο καθηγητής μας Ιωάννης Θ. Μάζης, η ίδια η Εστία δημιούργησε την ιδεολογική αναπτυσσόμενη τάση της «Τουρκοϊσλαμικής Σύνθεσης» η οποία κατά τον αρχηγό της Ιμπραήμ Καφεςόγλου (τουρκικά: İbrahim Kafesoglu) έπρεπε να ξαναγράψει την Τουρκική ιστορία και να την επαναφέρει στο παρόν, βάζοντας την σε μια πορεία σύμφωνα με τα ιδεώδη και τα πολιτισμικά στοιχεία που προέρχονταν από τους Τουρκικούς λαούς. Επομένως, συνδύασαν πρακτικά την Τουρκική κληρονομιά που βασίζεται σε συγκεκριμένο πολιτισμικό περιεχόμενο, με αυτή του Ισλάμ.³⁵ Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Τουργκούτ Οζάλ ήταν μέλος της Εστίας.

---

³¹Καλεντερίδης Σ., Κεφ.5 Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία, ό.π. σελ.148

³²Καλεντερίδης Σ., Κεφ.5 Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία, ό.π. σελ.149

³³Μάζης, Ιωάννης Θ., VIII- ISLAMICA, ARABICA ET TURCICA- VIII EDIDIT PROF. DR. IOANNIS TH. MAZIS: Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, Αθήνα: Ηρόδοτος, 2013²

³⁴Καλεντερίδης Σ., Κεφ.5 Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία, ό.π. σελ.170

³⁵Μάζης, Ιωάννης Θ., Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, ό.π. σελ.17

Στην συνέχεια ο Νετςμεντίν Ερμπακάν (τουρκικά: Necmettin Erbakan), ήταν ο πρώτος ισλαμιστής πρωθυπουργός της Τουρκίας και με το όνομα του είναι συνδεδεμένη η εμφάνιση του Πολιτικού Ισλάμ (1960). Ο Ερμπακάν με το αντιδυτικό συγγραφικό του έργο :«Εθνική Άποψη» (τουρκικά: Millî Görüş) έδωσε την δυνατότητα το βιβλίο αυτό, να αποτελέσει πολύ σημαντικό ιδεολογικό στήριγμα και έμπνευση των Τουρκικής ιθαγένειας ισλαμιστών στην Ευρώπη με επιστέγασμα την ίδια δημιουργία της ομώνυμης οργάνωσης με χιλιάδες μέλη στην Γερμανία όπου πρόεδρος υπήρξε μέλος της οικογένειας του. Η συγκεκριμένη οργάνωση υπάρχει σε λειτουργία ακόμη στην Γερμανία με χιλιάδες μέλη και βοήθησε στην χρηματοδότηση του κόμματος του ΑΚΡ στο παρελθόν.³⁶Όπως διαπιστώνει πολύ εύστοχα και περιεκτικά ο καθηγητής μας Μάζης Ι. επομένως, ακόμη και πριν την ύπαρξη ανάγκης ανασχέσεως της «κομμουνιστικής απειλής» από την Δύση:

«...η Τουρκική εσωτερική πολιτική, βασιζόμενη και στις οζαλικές ιδεολογικές καταβολές και στους ερμπακανικούς θεσμικούς πολιτικοϊδεολογικούς μηχανισμούς, εν συνεργασία με το ταγματικό ισλαμογενές και ισλαμικό φαινόμενο, το οποίο ουδέποτε εξηλείφθη από τους κεμαλικούς και τους μετακεμαλικούς κατασταλτικούς μηχανισμούς, ανέπτυξε τα χαρακτηριστικά του πολιτικού Ισλάμ με νεοοθωμανική ιδεολογικοπολιτισμική συγκρότηση».³⁷

Το ΑΚΡ (Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (τουρκικά: Adalet ve Kalkinma Partisi, AK PARTİ), παρά την δυτικοφανή στροφή που έκανε σε ορισμένους τομείς, όπως η αρχική ενταξιακή διαδικασία στην Ε.Ε. και την ιδιότητα της Τουρκίας ως μέλος σημαντικό του ΝΑΤΟ, στην πραγματικότητα εξαρχής υπήρξε κόμμα ισλαμικού χαρακτήρα από την άνοδο του στην εξουσία (2002). Το ΑΚΡ με την άνοδο του στην εξουσία και σε σύμπνοια των όσων θέσεων μας περιγράφει λεπτομερώς ο Νταβούτογλου στο βιβλίο του, παρουσιάζει μια ιδιαίτερη έναρξη προσέγγισης με τις Αραβοϊσλαμικές χώρες και την Ανατολή, αλλά ακόμη πιο σημαντικά με τον μουσουλμανικό κόσμο, το ισλαμικό ακροατήριο και τις κοινωνίες με τις οποίες μοιράζεται η Τουρκία σημαντικά καθοριστικού χαρακτήρα πολιτισμικά

---

³⁶Μάζης, Ιωάννης Θ., Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, ό.π. σελ.18-19

³⁷Μάζης, Ιωάννης Θ., Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, ό.π., σελ.19

χαρακτηριστικά- άρα στοιχεία πολιτισμικής ταυτότητας και αίσθησης του πεπρωμένου της ύπαρξης στον κόσμο.

Η προσήλωση και επίτευξη σύζευξης των «...κοινών πολιτιστικών, θρησκευτικών και ιστορικών στοιχείων με τις αραβοϊσλαμικές χώρες θα μπορούσαν να παρέχουν στην Άγκυρα την απαραίτητη πολιτικο-οικονομική στήριξη, η οποία θα της επέτρεπε την ακάθεκτη επιδίωξη των εθνικών της στόχων».³⁸

Οι στρατηγικοί στόχοι της Τουρκίας εδράζονται για την επίτευξή τους σε όλους αυτούς τους παράγοντες, που συνθέτουν την ισλαμική ταυτότητα της Τουρκίας και την συνδέουν άμεσα με το όμοιο θρησκευτικό στοιχείο, όπου και αν βρίσκεται αυτό γεωγραφικά, με αποτέλεσμα αναρίθμητα δυνητικά πλεονεκτήματα για την Τουρκία. Ο Νταβούτογλου στο Στρατηγικό Βάθος κάνει σαφές ότι προσδιορίζει ως Γεωπολιτικό του Παράγοντα τον ισλαμικό κόσμο ή/και ισλαμικό πολιτισμό.³⁹ Σημαντικό προς αναφορά ότι σημαντικές συνιστώσες στην προσέγγιση του σε σχέση με τον γεωπολιτικό παράγοντα είναι οι οντότητες του ιστορικού, του γεωγραφικού και του πολιτισμικού βάθους.

Σύμφωνα με αυτόν τον παράγοντα, γίνεται όλη του η προσέγγιση όσον αφορά την ανάπτυξη της στρατηγικής της Τουρκίας και την θέση που αυτή πρέπει να πάρει στον κόσμο. Η δράση αυτού του παράγοντα κατά τον ίδιο, εντοπίζεται στα πλαίσια ενός πλήρους συνθετικού χώρου, ο οποίος περιλαμβάνει όλον τον πλανήτη και το οποίο πλαίσιο ουσιαστικά παρουσιάζεται ως το Παγκόσμιο Υπερσύμπλοκο μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η δράση της Τουρκίας.⁴⁰ Η νεοοθωμανική Τουρκία αποτελεί το Σύστημα και ταυτόχρονα είναι υποσύνολο, στο Υπερσύμπλοκο που αναφερθήκαμε.⁴¹ Κριτική στον Νταβούτογλου για σφάλματα έχει ασκηθεί από τον καθηγητή μας Ιωάννη Μάζη, σχετικά με την ασάφεια με την οποία διατυπώνεται ο ορισμός του γεωπολιτικού παράγοντα (ισλαμικός κόσμος ή/και ισλαμικός πολιτισμός) καθώς και

---

³⁸Ραπτόπουλος Ν., Κεφ.4, στο ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ: Κουσκουβέλης Η., Μάζης Ι., Nachmani Α., Ραπτόπουλος Ν., Καλεντερίδης Σ., Λίτσας Σ., Ήφαιστος Π., Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία, Επιμέλεια: Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, Σπυρίδων Ν. Λίτσας, Ποιότητα, 2013, Ραπτόπουλος Ν., Κεφ.4, ό.π. σελ.131

³⁹Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. 382-383

⁴⁰Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ.402-403

⁴¹Μάζης, Ιωάννης Θ., Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, ό.π.,σελ. 27

άλλων παραμέτρων της διαδικασίας της ανάλυσης, που επιχειρεί στο συγκεκριμένο βιβλίο ο Νταβούτογλου.

Όπως μας πληροφορεί ο καθηγητής μας Μάζης Ι., ο Νταβούτογλου έχει στηρίξει την ρεαλιστική προσέγγιση του όσον αφορά την παρουσίαση της «γεωπολιτικοφανούς»⁴² και στην πραγματικότητα γεωστρατηγικής του θεώρησης (και όχι γεωπολιτικής ανάλυσης όπως θέλει ο ίδιος να υποστηρίξει) στην Ρατσελιανή θεωρητική προσέγγιση (Ratzel Friedrich).⁴³ Σύμφωνα με τον Νταβούτογλου η γεωγραφία της Τουρκίας προσδιορίζεται σε μια πολύ σημαντική θέση στο χάρτη⁴⁴ όπου μεταξύ άλλων, λόγω της «ιστορικής συσσώρευσης εμπειρίας»⁴⁵ ουσιαστικά βρίσκεται στο κέντρο του χώρου των αραβομουσουλμανικών, αλλά και βαλκανομουσουλμανικών χωρών.

Άμεσοι στρατηγικοί στόχοι, είναι η ισχυροποίηση των μουσουλμανικών μειονοτήτων/ πληθυσμών σε αυτές τις χώρες και η εργαλειοποίηση τους με επιδιωκόμενο τελικό αποτέλεσμα την απόκτηση δικαιώματος παρέμβασης της Τουρκίας και ως «εκπληκτικό» σύγχρονο παράδειγμα τέτοιας («νομιμότητας») δίνεται το παράδειγμα της επέμβασης της Τουρκίας στην Κύπρο.⁴⁶

Για την σύγχρονη Τουρκία, η οποία όμως αντιλαμβάνεται τον εαυτό της ως εν δυνάμει μελλοντική σύγχρονη Οθωμανική αυτοκρατορία, αυτό σημαίνει πως η γεωγραφική θέση της πρώτον και η σύνδεση της με το θρησκευτικό ισλαμικό στοιχείο δεύτερον, της δίνει δυνατότητες διείσδυσης και προέκτασης σε δύση (Βαλκάνια) και ανατολή (Μέση Ανατολή), βορρά (Ευρώπη) και νότο (Αφρική).⁴⁷ Συγκεκριμένα, η Τουρκία έχει εστιάσει και έχει καθορίσει σκόπιμες προς ανάπτυξη και ένταξη στην Γεωστρατηγική της δύο έννοιες που σχετίζονται άμεσα με την γεωγραφία της και έχουν ως θεωρητική προέλευση τον Ράτσελ περί έννοιας «Ζωτικού Χώρου» (Lebensraum) ο λόγος και της έννοιας της «Κυκλοφορίας»

---

⁴²Μάζης, Ιωάννης Θ., Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, ό.π., σελ 21

⁴³Μάζης, Ιωάννης Θ., Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, ό.π., σελ. 55

⁴⁴Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ.195-199

⁴⁵ Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ.200

⁴⁶Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. αυτόθι

⁴⁷Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ.190-191

(Verkehr) , ενώ ως πρότυπο πολιτικής θεωρίας προς υλοποίηση την χρησιμοποίησε πρώτη η ναζιστική Γερμανία προκειμένου να πραγματοποιήσει την ολοκλήρωση γεωγραφικά του Μεγάλου Γερμανικού Ράιχ. Πρώτον δηλαδή, επιδιώκει να ορίσει και πρακτικά τον «νέο» ζωτικό χώρο της μέσω αλλαγής ουσιαστικά των συνόρων της (π.χ. δόγμα Γαλάζιας Πατρίδας, Συρία) έστω και μέσω άσκησης αρχικά παρανόμων και ενάντια στο Διεθνές Δίκαιο και Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS)

Σε βάθος χρόνου οι παράνομες αυτές τακτικές, σε συνδυασμό με τις εκάστοτε άλλες γεωπολιτικές αλλαγές και εξελίξεις, δημιουργούν παράθυρα ευκαιρίας στην Τουρκία τα οποία χρησιμοποιεί ανάλογα ώστε να εδραιώσει με κάποια νομική βάση έστω και μερικώς οποιοδήποτε σημείο των μέχρι πρότινος παράνομων γεωστρατηγικών επιδιώξεων είχε θέσει.⁴⁸

Δεύτερον, όσον αφορά την «Κυκλοφορία», εννοείται από την Τουρκία η δυνατότητα ανάπτυξης ελέγχου επί των εμπορευματικών ροών αλλά και των ανθρώπινων ροών, με επακόλουθο την απόκτηση άσκησης ελέγχου, πίεσης και εκβιασμού σε άλλα έθνη-κράτη και ενώσεις κρατών ακόμα.⁴⁹ Μνεία ιδιαίτερη γίνεται κατ' επανάληψη στο Στρατηγικό Βάθος, (μάλιστα τέσσερις φορές μέσα σε δύο σελίδες) σχετικά με την νέα προσέγγιση στρατηγικής της Τουρκίας, όσον αφορά την γεωπολιτική για τους τομείς Πολιτικής, Οικονομίας και Ασφάλειας δημιουργώντας δυναμικά πεδία εφαρμογής και ανάπτυξης εναλλακτικών επιλογών και συμμαχιών σε τρεις σφαίρες επιρροής βασιζόμενες και στην μεταξύ τους αλληλεξάρτηση: 1). Εγγύς χερσαία περιοχή: Βαλκάνια-Μέση Ανατολή- Καύκασος, 2). Εγγύτερη θαλάσσια περιοχή: Εύξεινος Πόντος- Αδριατική-Ανατολική Μεσόγειος- Ερυθρά Θάλασσα- Περσικός Κόλπος- Κασπία Θάλασσα, 3). Εγγύτερη προς την Τουρκία ηπειρωτική περιοχή: Ευρώπη- Βόρεια Αφρική- Νότια Ασία- Κεντρική και Ανατολική Ασία.⁵⁰

Η Τουρκία έχει ως πρώτους στόχους τις κοινωνίες των κρατών όπου υπάρχει χαλαρή Εθνική εξουσιαστική επιρροή, ή ήπια κυριαρχική κρατική επιβολή και μέσω τέτοιων ήπιων πιέσεων και οικονομικών μέσων θα ελέγχει, θα επηρεάζει και θα

---

⁴⁸(Τα χαρακτηριστικά κυρίως στα οποία εμμένει ώστε να το κατορθώσει αυτό είναι η προσήλωση στους Στρατηγικούς Στόχους, η επιμονή στην επίτευξη τους και η υπομονή που υποδεικνύει στην Στρατηγική της σε βάθος χρόνου και ανεξαρτήτως διακομματικών τριβών μέχρι τις ημέρες μας.)

⁴⁹Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ 202

⁵⁰Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ 192-194

καθορίζει τις γεωπολιτικές εξελίξεις.⁵¹ Επίσης, συνεχώς αποβλέπει στο να αποκτήσει το δικαίωμα μέσω ισχυρών συνεχών πιέσεων και μεθοδεύσεων, να αναδειχθεί σε αποδεκτή από- άλλους τρίτους κρατικούς δρώντες επιβολής ισχύος- σε περιφερειακή δύναμη και ως τέτοια, να έχει πλέον το δικαίωμα να παρεμβαίνει ακόμα και σε περιοχές άλλων κρατών που μέχρι πρότινος δεν είχε τέτοια δυνατότητα.⁵²

Εντοπίζεται συνεχώς η ανάγκη της Τουρκίας όπως και στο παρελθόν, να προσανατολίσει την εξωτερική της στρατηγική⁵³ με τέτοιο τρόπο, ώστε να κατορθώσει να «παγιώσει» και να γίνει δεκτή η θέση της ως «επιτήδειος ουδέτερος». Επιδιώκει να έχει τον ίδιο ρόλο όπως κατά τον ΄Β Παγκόσμιο Πόλεμο, συνάπτοντας διαφορετικού περιεχομένου συμμαχίες, αλληλεξαρτώμενες σχέσεις και μέσω της συμμετοχής της σε οργανισμούς και παγκόσμιας κλίμακας και άσκησης επιρροής σχηματισμούς (π.χ. NATO, Ισλαμική Συνδιάσκεψη, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας). Η παρουσία της σε όσο περισσότερα πολεμικά μέτωπα όπως στην Συρία, είναι ακόμη ένα παράδειγμα σχετικό με τη γνωστή φράση περί «Μηδενικών Προβλημάτων με τους γείτονες», ζήτημα το οποίο έχει αμφισβητηθεί από πολλούς αναλυτές και διαψεύδεται εμπράκτως συστηματικά από την ίδια την στρατηγική που ακολουθεί η Τουρκία. Η αναφορά περί «Μηδενικών Προβλημάτων», είναι ένα από τα σημεία στο Στρατηγικό Βάθος το οποίο μαζί τις διαστρεβλώσεις μεθοδολογικά και γενικεύσεις που επιλέγει να κάνει ο Νταβούτογλου στοχευμένα, αφήνει να εννοηθεί ενδεχομένως μια αντίθεση περιεχομένου στον ίδιο τον όρο. Όπως μηδενικό πρόβλημα προκύπτει και με την εξάλειψη του αντιπάλου, και όχι με την διευθέτηση της διαφοράς.

Ο «Τουρκικός Εθνικός Όρκος»- (τουρκικά: Mîsâk-ı Millî ή Millî Misak) είναι το πεδίο ανάλυσης του ιδεολογικού υπόβαθρου των γεωστρατηγικών επιδιώξεων της Τουρκίας και επαληθεύεται ως προς το περιεχόμενο του και εμπλουτίζεται περαιτέρω

---

⁵¹D' Alema, F., 2017. *The Evolution Of Turkey's Syria Policy*. [ebook] Rome, Italy: IAI WORKING PAPERS 17 | 28 - OCTOBER 2017, pp.1-2, 5-6, 7-9, 13. Available at: <https://tinyurl.com/y6r7fkqp> [Accessed 20 November 2020].

⁵²Al-Monitor. 2020. *Erdogan: Turkey On Path To 'Unstoppable Power' In Region*. [online] Available at: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/07/erdogan-turkey-path-unstoppable-power-syria-russia-iran.html> [Accessed 19 October 2020].

⁵³Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. 192-193

ως προς το βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο μέλλον. Στο «Στρατηγικό Βάθος» αναφέρεται και σημειώνεται η αξία του «Εθνικού Όρκου»⁵⁴

«Τα σύνορα του εθνικού όρκου (Misak i Milli) τα οποία προσδιορίζουν τον ζωτικό χώρο των οθωμανικών καταλοίπων που προέκυψαν μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και από την άποψη αυτήν νομιμοποιούν και τα μελλοντικά γεωγραφικά όρια της Τουρκικής Δημοκρατίας, αποτυπώνουν αυτήν την προσπάθεια.»

Η επιθυμητή ανασύσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας από την Τουρκία σε μια πιο σύγχρονη εκδοχή, συνδέεται τόσο με την κατοχή εδαφών όπως στην Συρία και τη γεωγραφική επικυριαρχία επί άλλων κρατών (όπως στο Ναγκόρνο Καραμπάχ και την Λιβύη πρόσφατα), αλλά αποσκοπεί και στη δημιουργία ενός εκτεταμένου γεωστρατηγικού πλεονεκτήματος- ενός δικτύου οργανώσεων υπό την εποπτεία και καθοδήγηση της Τουρκίας (Ευρώπη), ενός δικτύου απλωμένου σε όσα εδάφη σχετίζονταν με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά και σε όσα πλέον υπάρχουν ισχυρές μουσουλμανικές ή Τουρκικές μειονότητες. Η Τουρκία χρησιμοποιώντας ως «συγκολλητική ουσία» το Ισλάμ, τις κοινές πολιτιστικές αξίες και σαφώς την επιρροή της και την ισχύ της με οικονομική διείσδυση και συνεπώς εξάρτηση, θα μπορεί να ασκεί πολιτική.⁵⁵

Αποτέλεσμα της λήξης του Α Παγκοσμίου Πολέμου για την Τουρκία ήταν να έχει να αντιμετωπίσει αναγκαστικούς συμβιβασμούς υπό την πίεση των Συμμάχων της Αντάντ.⁵⁶ Ο Κεμάλ Ατατούρκ επιδιώκοντας να αντιστρέψει το πνεύμα των συμβιβασμών αυτών στο μέλλον και την δημιουργία ενός πνεύματος αντίστασης απέναντι στις απαραίτητες υποχωρήσεις, που θα συνέβαιναν αναγκαστικά προέβη στην σύνταξη του Εθνικού Όρκου (Misak-i- Milli) στοχεύοντας στην αναγγελία συγκεκριμένων αρχών εξωτερικής πολιτικής η οποία στο μέλλον εάν ακολουθείτο, θα

---

⁵⁴Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. 123, 304

⁵⁵Κωτούλας, Ι., 2018. *Κόμματα Ισλαμικών Αρχών Στην Ευρώπη- Οι Κίνδυνοι Από Το Πολιτικό Ισλάμ Για Την Δύση*. [online] Foreign Affairs Hellenic Edition. Available at: <https://foreignaffairs.gr/articles/71582/ioannis-kotoylas/kommata-islamikon-arxon-stin-eyropi> [Accessed 14 October 2020].

⁵⁶Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. 259

επέστρεφε πίσω στην Τουρκία τα εδάφη που θα έχανε σύντομα ως πρώην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Το κείμενο του Εθνικού Όρκου (Misak-i- Milli), απεστάλη το 1920 στην Κωνσταντινούπολη (28/01/1920) όπου εγκρίθηκε από την τελευταία Οθωμανική Εθνοσυνέλευση και δημοσιεύτηκε αρχικά στις 17/2/1920 με ονομασία (Ahd-I Milli Beyannamesi- Μανιφέστο του Εθνικού Όρκου). Ο Εθνικός Όρκος (Misak-i- Milli) έμελλε να κερδίσει το μυαλό και την καρδιά των Τούρκων και να αποτελέσει έκτοτε τον Καταστατικό Χάρτη της Τουρκίας εφόσον ακολουθήθηκε στοχευμένη εκπαίδευση σε όλα τα σχολεία και σχολές. Το συγκεκριμένο όνομα φέρουν αυτούσιο και πολλά σχολεία ενώ το ίδιο όνομα έχει και το Κέντρο Χειρισμού Κρίσεων της Πρώην Τουρκικής Πρωθυπουργίας. Ο Νουρί Κοστουκλού (Nuri Kostuklu) που διετέλεσε μέλος της Ανώτατης Επιτροπής Πολιτισμού, Γλώσσας και Ιστορίας του Ατατούρκ και είναι καθηγητής ιστορίας, μας πληροφορεί με την μελέτη του «Ο Misak-i- Milli και οι Εθνικοί του Ατατούρκ σχετικά με την Εξωτερική Πολιτική» ότι κάθε έδαφος όπου ζουν Τούρκοι περιλαμβάνεται στον Εθνικό όρκο. «Με την βοήθεια του Αλλάχ, θα πάρω πίσω τη Μοσούλη, το Κιρκούκ και τα νησιά (του Αιγαίου και την Κύπρο), καθώς επίσης θα ενσωματώσω εντός των συνόρων της Τουρκίας τη Θεσσαλονίκη και τη Θράκη».

1. Το μέλλον των περιοχών του οθωμανικού κράτους που ετέθησαν υπό την κατοχή των εχθρικών στρατευμάτων με την Ανακωχή (Συνθήκη του Μούδρου) πρέπει να καθοριστεί με την ελεύθερη ψηφοφορία του λαού (τότε, το Hatay και η Μοσούλη ανήκαν στην Τουρκική κυριαρχία). Η οθωμανο-ισλαμική πλειονότητα στις περιοχές που περιλαμβάνονται στην εν λόγω Ανακωχή αποτελεί ένα σύνολο που δεν θα διαχωριστεί με καμία ενέργεια, καμία απόφαση και καμία αιτία.
2. Εφόσον απαιτηθεί, θα αποδεχτούμε ο λαός των επαρχιακών διοικήσεων του Kars, του Ardıhan και του Batum που απέκτησε την ελευθερία του και ενσωματώθηκε στην Μητέρα Πατρίδα να καθορίσει την τύχη του μέσω μιας ελεύθερης ψηφοφορίας.
3. Ο καθορισμός της νομικής υπόστασης της Δυτικής Θράκης που αναβλήθηκε μέχρι την συμφιλίωση που θα γίνει με την Τουρκία πρέπει να γίνει με την ελεύθερη ψηφοφορία του λαού.
4. Η ασφάλεια της Θάλασσας του Marmara και της Κωνσταντινούπολης που αποτελεί το κέντρο του Ισλαμικού Χαλιφάτου και του Ανώτατου

Σουλτανάτου, καθώς επίσης την πρωτεύουσα της οθωμανικής κυβέρνησης πρέπει να μείνει μακριά από κάθε είδους απειλή. Επίσης, θα πρέπει να υπογραφεί συμφωνία μεταξύ ημών και όλων των άλλων κρατών αναφορικά με το άνοιγμα της Μεσογείου και των Στενών της Μαύρης Θάλασσας στο διεθνές εμπόριο και στις διεθνείς μεταφορές.

5. Στο πλαίσιο των αρχών των Συμφωνιών που έγιναν μεταξύ Συμμαχικών Κρατών, εχθρών και κάποιων εταίρων, τα δικαιώματα των μειονοτήτων θα υιοθετηθούν από εμάς και θα τεθούν υπό την εγγύηση μας με την προσδοκία ότι οι μουσουλμανικοί λαοί των γειτονικών χωρών θα επωφεληθούν από τα ίδια δικαιώματα.
6. Για να εξασφαλιστεί και η δική μας ανάπτυξη, όπως ισχύει για κάθε κράτος, εναντιωνόμαστε σε προληπτικούς περιορισμούς της ανάπτυξης μας σε τομείς όπως η πολιτική, η δικαιοσύνη, και η οικονομία.⁵⁷

Σε συνδυασμό με το περιεχόμενο του Nizam-ı alem⁵⁸, ο Τουρκικός εθνικός όρκος δημιουργεί ένα ιδεολογικό- πολιτικό πλαίσιο με στοιχεία θρησκείας φυσικά με εθνικιστικό προσανατολισμό το οποίο ουσιαστικά αποτελεί σοβαρή απειλή ασφάλειας, για όλα τουλάχιστον τα κράτη που περιλαμβάνονται στα εδάφη που αναφέρονται στον εθνικό όρκο.⁵⁹ Το περιεχόμενο του Nizam-ı alem αποσκοπεί στο να αναδείξει την τουρκο-ισλαμική παιδεία και πολιτισμό, ενώ δίνει κατευθύνσεις σχετικά με αρχές που θα πρέπει να διακατέχουν και να καθορίζουν την ζωή του ανθρώπου και του σύμπαντος. Ενώ η Τουρκία ακολουθεί κατά γράμμα και με πειθαρχία την γαλούχηση του εσωτερικού της με αυτές τις διδασκαλίες και αρχές, στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής, οι διπλωμάτες και κρατικοί αξιωματούχοι προφορικά τα διαψεύδουν, έχοντας διαπιστώσει ότι με αυτόν τον τρόπο κερδίζουν χρόνο για την ασφαλέστερη εκπλήρωση των σχεδίων τους.

---

⁵⁷Ttk.gov.tr. n.d. *Misak-ı Millî Beyannamesi – Türk Tarih Kurumu Başkanlığı*. [online] Available at: <https://www.ttk.gov.tr/belgelerle-tarih/misak-i-milli-beyannamesi/> [Accessed 14 August 2020].

⁵⁸adanapost. 2012. *Davutoğlu'ndan Nizam-ı Alem vurgusu*. [online] Available at: <https://www.adanapost.com/davutoglundan-nizam-i-alem-vurgusu-18849h.htm> [Accessed 14 August 2020].

⁵⁹Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» ό.π., σελ. 304

Η Στρατηγική της Τουρκίας είναι μία άκρως αναθεωρητική στρατηγική, αντίθετη με την Συνθήκη της Λωζάννης και γενικότερα όλου του περιεχομένου του Διεθνούς Δικαίου, της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας και ειδικά στα σημεία που αυτό αποτελεί εμπόδιο στην υλοποίηση της Στρατηγικής της Άγκυρας. Έχει ως τελική επιδίωξη της την αλλαγή των τωρινών εθνικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών συνόρων. Σύμφωνα με τον Αχμέτ Νταβούτογλου: «Κανένα από τα σύνορα της Τουρκίας δεν είναι φυσιολογικό. Σχεδόν όλα είναι πλασματικά (δεν χαρακτηρίζονται από φυσικότητα και αληθοφάνεια). Βέβαια ως κράτη έθνη πρέπει να σεβόμαστε τα σύνορα, ωστόσο ταυτόχρονα πρέπει να σεβόμαστε τα σύνορα, ωστόσο ταυτόχρονα πρέπει να καταλάβουμε ότι υπάρχουν και οι φυσικές συνέχειες. Έτσι είναι οι εποχές».⁶⁰

Κατά τα λεγόμενα του ίδιου και πάλι: «Το κόμμα ΑΚΡ ανέλαβε την αποστολή μιας νέας Nizam-i alem και θα αναδείξει το ιερό έθνος μας σε μια παγκόσμια δύναμη. Μέχρι το 2023 θα ξανασυναντηθούμε (ξανασιμίζουμε) με τα αδέρφια μας (τους Τούρκους) που βρίσκονται στα εδάφη που χάσαμε την περίοδο 1911-1923 και στα εδάφη από τα οποία αποχωρήσαμε. Αυτό αποτελεί ένα επιτακτικό ιστορικό καθήκον.»⁶¹

Ο ίδιος ο Πρόεδρος Ερντογάν το 2019 σε ομιλία του αναφέρει επιβεβαιώνοντας την συνέχεια της ισχύος του Εθνικού Όρκου «Ενώ ζούμε όσα συμβαίνουν στη Συρία και στο Ιράκ, η νέα γενιά πρέπει να γνωρίζει κάτι πολύ καλά. Τί είναι ο Misak-ı Milli; Πρέπει να το γνωρίζουμε πολύ καλά. Εάν κατανοήσουμε τον Misak-ı Milli, θα καταλάβουμε ποια είναι η ευθύνη μας στη Συρία και η ευθύνη μας στο Ιράκ. Αν πούμε σήμερα, έχουμε ευθύνη απέναντι στη Μοσούλη, θα είμαστε τόσο στο τραπέζι όσο και στο πεδίο». Εννοώντας το τραπέζι των διαπραγματεύσεων και το πεδίο των επιχειρήσεων.⁶²

---

⁶⁰ Μηνάγιας, Χ., 2014. *ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ*. 1st ed. Αθήνα: Κάδμος, σελ..35.

⁶¹ Θεοδωράτος, Ι., 2013. *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ Ε.Δ. ως προς τις Στρατιωτικές απειλές, για την περίοδο 2013-2023*. [online] perialos.blogspot.com. Available at: <http://elzoni.gr/html/ent/244/ent.36244.asp> [Accessed 12 August 2020].

⁶² Yeni Şafak. 2019. *99 yıl önce çizilen Misak-ı Milli*. [online] Available at: <https://www.yenisafak.com/tarih/99-yil-once-cizilen-misak-i-milli-3443505> [Accessed 14 August 2020].

Η Στρατηγική της Άγκυρας που εφαρμόζεται έναντι των εξωτερικών, εσωτερικών και προβλημάτων ασφαλείας, είναι η επιδίωξη επίλυσης τους εκτός των συνόρων. Αυτή η επίλυση των προβλημάτων εκτός των συνόρων της Τουρκίας, πραγματοποιείται όπως στην Συρία και το Ιράκ μέσω μεταφοράς των στρατιωτικών επιχειρήσεων εκτός Τουρκίας στα εδάφη άλλων κρατών.

Σύμφωνα με τον όρκο, οι περιοχές περιλαμβάνουν εκτός από το Κιρκούκ και τη Μοσούλη στο Ιράκ, το Χαλέπι στη Συρία και τη Θεσσαλονίκη, καθώς γίνεται και αναφορά στο καθεστώς της περιοχής της Δυτικής Θράκης, που πρέπει να καθοριστεί με δημοψήφισμα των κατοίκων της και εννοείται- όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες.

Ο Τούρκος Πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ανά περιόδους θυμίζει το περιεχόμενο του «Εθνικού Όρκου» σε όλους τους τούρκους πολίτες επαληθεύοντας συνεχώς την επιδίωξη της αναλλοίωτης Στρατηγικής αυτής της Τουρκίας, που προκύπτει από τον «Εθνικό Όρκο»⁶³.

Το διαχρονικό εσωτερικό πρόβλημα ασφάλειας της Τουρκίας, όπως το αντιλαμβάνεται η ίδια, δηλαδή το Κουρδικό Ζήτημα, συνδέεται με τον Τουρκικό όρκο. Σχετικές αναφορές του Νταβούτογλου για τον προτεινόμενο προσανατολισμό της Στρατηγικής της Τουρκίας, είναι διαμορφωμένη σε σημεία, σε αναλογία με την αντιμετώπιση του Κουρδικού Ζητήματος, αλλά και σε σχέση με την Στρατηγική Εσωτερικής Ασφάλειας της Τουρκίας (ΣΕΑ) για την οποία ισχύει ακριβώς το ίδιο, σύμφωνα με την γνωστή φράση του Κεμάλ που αποκτά νέα διάσταση στις ημέρες μας, «Ειρήνη στο εσωτερικό και ειρήνη στον κόσμο».

---

⁶³Baykent, S., 2016. *Misak-I Milli Or The 'National Oath': Turkey's New Foreign Policy Compass?* [online] Hürriyet Daily News. Available at: <https://www.hurriyetdailynews.com/misak-i-mill-or-the-national-oath-turkeys-new-foreign-policy-compass-105529> [Accessed 14 October 2020].

3.2 Τουρκικές Στρατιωτικές Επιχειρήσεις και εφαρμογή της Υψηλής Στρατηγικής της Τουρκίας σύμφωνα με τον Γεωπολιτικό Πυλώνα Ισχύος Άμυνα/ Ασφάλεια

Το Τουρκικό επιτελείο σχεδιάζοντας διακλαδικά τις επιχειρήσεις στη Συρία, συμπεριέλαβε όλα τα τμήματα των ενόπλων δυνάμεων. Τα επιχειρησιακά σχέδια είχαν συμπεριλάβει μεταξύ άλλων τεθωρακισμένα, μηχανοκίνητο πεζικό, πυροβολικό και μηχανικό, και η επιτυχία θα ήταν εφικτή εφόσον λειτουργούσαν συμπληρωματικά με τις ψυχολογικές, πληροφοριακές και τις ανεπτυγμένες επιχειρήσεις εξουδετέρωσης υψηλών στόχων που λάμβαναν χώρα πρώτες και έπειτα οι στοχευμένες ενέργειες πολιτικοστρατιωτικής συνεργασίας σύμφωνα με τα πρότυπα του NATO που ακολουθούσαν.

Επίσης, οι επιχειρήσεις διευκολύνθηκαν από τη δράση περισσότερο ειδικών δυνάμεων, αποτελεσματικής προπαγάνδας καθώς και την επιτυχή υποστήριξη διοικητικής μέριμνας. Οι επιχειρησιακές δυσκολίες προέκυψαν κυρίως όσον αφορά τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των διαφορετικών δυνάμεων, αλλά και όπου υπήρξε αναγκαίο να δράσουν ταυτόχρονα με τις δυνάμεις των αντικυβερνητικών ισλαμιστικών δυνάμεων (π.χ. Tahrir al- Sham).

Η εξέλιξη των Τουρκικών επιχειρήσεων τουλάχιστον σε αρχικό επίπεδο πριν ξεκινήσει η διαδικασία φθοράς της Τουρκίας, απέδειξε ότι ο Τουρκικός σχεδιασμός ήταν πολύ καλός και ότι εφόσον ήταν αριθμητικά ισχυρός στρατός, οργανωμένος και τεχνολογικά εξοπλισμένος όσον αφορά τις απαραίτητες ενέργειες, τότε η αντιμετώπιση του από αντάρτικα σώματα ακόμη και έμπειρα στην μάχη και δυνατά, δεν μπορούσαν να σταθούν εμπόδιο τουλάχιστον όσο διαρκούσε η εξέλιξη των επιχειρήσεων από πλευράς Τουρκίας.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η επιτυχία μιας επιχείρησης ή περισσότερων (όπως της Τουρκίας), δεν αποτελεί παράγοντα που εγγυείται και την επιτυχή έκβαση του πολέμου στο τέλος, (όπως έχει αποδείξει η ιστορία για περιπτώσεις όπως το Αφγανιστάν και το Ιράκ) καθώς η συνολική έκβαση της παρέμβασης της Τουρκίας στην Συρία αλλά και σε άλλα κράτη- είναι μια πολυπαραγοντική συνιστώσα επιχειρήσεων, όλων των πτυχών του Τουρκικού κράτους, που ουσιαστικά περιλαμβάνει όλους τους γεωπολιτικούς πυλώνες ισχύος που δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα και σίγουρα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα συμφέροντα και οι ενέργειες των μεγαλύτερων γεωπολιτικών δρώντων στην περιοχή όπως οι ΗΠΑ και η Ρωσία.

Ορισμένα από τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι ΤΕΔ κατά την εξέλιξη των επιχειρήσεων βοήθησαν τις δυνάμεις του YPG να εδραιώσουν τον έλεγχο τους στη βόρεια Συρία, ειδικά μετά την διεξαγωγή της πρώτης και τέταρτης επιχείρησης.

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της Τουρκίας στην Συρία θεωρούνται σημαντικές για όσους ενδιαφέρονται να ιχνηλατήσουν τον τρόπο αντίδρασης της Άγκυρας και του Προέδρου Ερντογάν, ειδικά μετά τα γεγονότα του πραξικοπήματος του 2016. Ακόμη, ο τρόπος σχεδιασμού και διεξαγωγής των επιχειρήσεων αποκαλύπτει πληροφορίες σχετικά με τις πιθανές μελλοντικές διασυνοριακές επιχειρήσεις της Τουρκίας στη Συρία, αλλά και σε άλλα κράτη με σκοπό την εξάλειψη του YPG, αλλά και άλλων αντιπάλων όπως τους αντιλαμβάνεται η Τουρκία σύμφωνα με την Υψηλή Στρατηγική της. Μια άλλη παράμετρος που έχει διαπιστωθεί από διάφορους αναλυτές, καταδεικνύει την αυξανόμενη προσπάθεια της βελτίωσης της κατάστασης των ΤΕΔ και των δυνατοτήτων τους στο πεδίο της μάχης μετά ειδικά από τις εκκαθαρίσεις που συνέβησαν το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016.

Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα - Τουρκικές Στρατιωτικές Δυνάμεις όσον αφορά τις τέσσερις μεγάλες στρατιωτικές επιχειρήσεις της Τουρκίας στην Συρία, απέδειξαν ότι οι ΤΕΔ έχουν δυνατότητα διεξαγωγής πολυσύνθετης διακλαδικής επιθετικής επιχείρησης, καθώς επίσης δόθηκε η δυνατότητα στα ανώτατα στρατιωτικά επιτελεία να αξιολογήσουν την κατάσταση πολεμικής ετοιμότητας των Τουρκικών ενόπλων δυνάμεων, καθώς και το επίπεδο του στρατού σε τακτικό, επιχειρησιακό και στρατηγικό επίπεδο.

Περίπου 686.000 άτομα στρατιωτικό προσωπικό ενεπλάκησαν στην Συρία και 668 αεροσκάφη. Το περιβάλλον ασφάλειας της Συρίας είναι πολυδιάστατο με ασύμμετρα χαρακτηριστικά και το οργανόγραμμα της Τουρκίας σχεδιάστηκε ώστε να εξασφαλίζει την σταθερότητα των στρατιωτικών της δυνάμεων.⁶⁴ Υπήρξαν σημαντικές απώλειες ωστόσο, και παρουσιάστηκαν τα αδύναμα σημεία τους στο πεδίο των επιχειρήσεων, γεγονός που οδήγησε στην παράταση της παρουσίας των ΤΕΔ σε ξένο έδαφος, δίνοντας την δυνατότητα στους αντιπάλους τους να συμπαρασύρουν την Τουρκία σε ένα παρατεταμένο πόλεμο φθοράς σε όλα τα επίπεδα, καθώς σε βάθος χρόνου η Τουρκία σημείωνε αυξανόμενες απώλειες στρατιωτικού εξοπλισμού και προσωπικού, ταυτόχρονα με την έκθεση της σε

---

⁶⁴Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ. 448

διπλωματικό και διεθνές επίπεδο και χάνοντας σταδιακά και την δυνατότητα υποτυπώδους νομιμοποίησης των ενεργειών της.

Οι απώλειες του Τουρκικού στρατού είναι: 1). Ασπίδα του Ευφράτη⁶⁵
Συνολικά 10 Leopard 2A4, 1 άρμα M60A3, 3ΤΟΜΠΙ GZPT και 3 ΤΟΜΑ ΚΟΒΡΑ καταστράφηκαν. Το συνολικό κόστος της επιχείρησης είναι περίπου 1 δις. δολάρια.

Οι Τούρκοι στρατιώτες που σκοτώθηκαν στην επιχείρηση «Ασπίδα του Ευφράτη», είναι 69 νεκροί και 220 τραυματίες. Σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώθηκαν και σοβαρά προβλήματα στον συντονισμό μεταξύ τακτικού στρατού και αντικαθεστωτικών, τα οποία οφείλονταν κυρίως σε προβληματική επικοινωνία, αλλά και στον διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης των επιχειρήσεων. Τέλος η Τουρκία με την επιχείρηση αυτή, έδειξε ότι έχει ενστερνιστεί το νέο δόγμα διακλαδικών ενεργειών συνδυασμένων όπλων στην πολυχωρική μάχη.

Η Τουρκία εκτός από τον αέρα και το έδαφος, διεξήγαγε επιχειρήσεις⁶⁶ και στον κυβερνοχώρο. Οι επιχειρήσεις αυτές ήταν κατά κύριο λόγο αμυντικές για την προστασία των δικτύων διοίκησης και ελέγχου. 2). Κλάδος Ελαίας: Οι συνολικές απώλειες των ΤΕΔ στην επιχείρηση αυτή σύμφωνα με το Τουρκικό γενικό επιτελείο ανέρχονται σε 54 νεκρούς στρατιώτες, 16 πολίτες και 233 τραυματίες. Παράλληλα, προβλήθηκε η «ήπια» ισχύς της Τουρκίας, μέσω της διενέργειας επιχειρήσεων σταθεροποίησης και της δημιουργίας καταυλισμών αμάχων. Πραγματοποιήθηκαν με σκοπό την προβολή της ανθρωπιστικής διάστασης των επιχειρήσεων. Υπήρξε επιτυχία των ψυχολογικών επιχειρήσεων που προέβλεπαν μεταξύ άλλων ρίψη φυλλαδίων και αποστολή μηνυμάτων «sms» πριν την διεξαγωγή των επιχειρήσεων.⁶⁷ Η επιχείρηση πέρα εκτός από επιτυχής, είχε ως αποτέλεσμα την ζώνη ασφαλείας 35 χλμ. από τα τουρκικά σύνορα, η οποία ένωσε εδαφικά την επαρχία του Idlib με την περιοχή που καταλήφθηκε από την «Ασπίδα του Ευφράτη».

Ακόμη, πρόβαλε την Τουρκία ως αποτελεσματικό σύμμαχο των αντικυβερνητικών δυνάμεων, δημιουργώντας ισχυρό επιχειρησιακό δεσμό. Κατάφερε να πλήξει σε

---

⁶⁵Triebert, C., 2017. *The Battle for Al-Bab: Verifying Euphrates Shield Vehicle Losses* - *bellingcat*. [online] *bellingcat*. Available at: <https://www.bellingcat.com/news/mena/2017/02/12/battle-al-bab-verifying-turkish-military-vehicle-losses/> [Accessed 12 December 2020].

⁶⁶Yeşiltaş, M., Seren, M. and Özçelik, N., 2017. *OPERATION EUPHRATES SHIELD IMPLEMENTATION AND LESSONS LEARNED*. [online] <https://setav.org/>. Available at: https://setav.org/en/assets/uploads/2017/11/R97_Euphrates.pdf [Accessed 1 March 2021].

⁶⁷Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ. 514

μεγάλο βαθμό τους Κούρδους και ανέκοψε τις κινήσεις τους, δυτικά του Ευφράτη. Δημιούργησε τις συνθήκες για πιθανές επιχειρήσεις ανατολικά του Ευφράτη, εφόσον κατάφερνε να λάβει την ανοχή της Αμερικής και της Διεθνούς Κοινότητας. Η ανοχή των ΗΠΑ για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα, αποδυνάμωσε σημαντικά τους Κούρδους ως συμμάχους τους.

3). Πηγή Ειρήνης: Η Τουρκική κυβέρνηση ισχυρίστηκε κατά τη διάρκεια της επιχείρησης ότι κύριος στόχος ήταν ο έλεγχος των συνόρων της. Όμως ο κύριος στρατιωτικός στόχος της Άγκυρας ήταν η κατάληψη της περιοχής μεταξύ του Tel Abyad και του Ras Al Ayn προωθώντας τις δυνάμεις της. Απέτρεψε την δημιουργία κράτους υπό ηγεσία του PYD προσωρινά όμως το PYD διατήρησε τα βασικά οχυρά όπως στο Ayn Al Arab, Hasakah, Qamishli, Raqqa και Deir ez- Zor ελέγχοντας ταυτόχρονα σημαντικούς υδάτινους πόρους, έχοντας ηλεκτρισμό, εύφορα εδάφη και αποθέματα πετρελαίου. Η Τουρκική απειλή ωθεί το PYD να παραδώσει αυτούς τους πόρους στην κυβέρνηση Άσαντ, ώστε να εξασφαλίσει την διατήρηση της περιοχής.

Η Τουρκία εξακολουθεί να αποβλέπει σε έλεγχο της περιοχής προκειμένου να εγκατασταθούν εκεί σουνίτες Άραβες από άλλες περιοχές όπως η Idlib. Η Τουρκία έχει αποτύχει στην εκπλήρωση όλων των στόχων της όμως, καθώς ο YPG ελέγχει σημαντικές περιοχές και οι μαχητές του βρίσκονται κοντά από 10 έως 30 χλμ. από τα τουρκικά σύνορα. Ακόμη, παρά τις περιπολίες με τη Ρωσία για τη διασφάλιση των συνόρων, η κατάσταση είναι δυναμικής εις βάρος της Τουρκίας καθώς η ασφάλεια της δεν είναι εγγυημένη στην πάροδο του χρόνου. Η αποδοχή της συμφωνίας με την Ρωσία αποδεικνύει τα όρια της Τουρκίας στην περιοχή καθώς το κενό ισχύος της απουσίας των ΗΠΑ δεν είναι εγγυημένο. Η αποδοχή της συμφωνίας από την Τουρκία, είχε ως όρους την δημιουργία μιας ασφαλούς ζώνης, με σχετικά σαφή σύνορα, που θα ελέγχει τους κύριους δρόμους, την απόσυρση του YPG από τη συνοριακή περιοχή των 30 χλμ., και κυρίως την αναγκαστική εξεύρεση «μόνιμης» λύσης μέσω της συνεργασίας με τη Ρωσία.

4). Εαρινή Ασπίδα: Ο Υπουργός Εθνικής άμυνας της Τουρκίας Χουλουσί Ακάρ (τουρκ.: Hulusi Akar) δήλωσε ότι οι ΤΕΔ εξουδετέρωσαν 3 μαχητικά αεροσκάφη (2 Sukhoi SU-34 και 1 L-39), 5 ελικόπτερα των Συριακών δυνάμεων, 23 άρματα, 10 τεθωρακισμένα οχήματα, 23 όλμους, 5 οχήματα μεταφοράς πυρομαχικών, 1 αντιαεροπορικό σύστημα SA-17, 1 SA-22 και τουλάχιστον 309 στρατιώτες

εξουδετερώθηκαν.⁶⁸ Οι κυβερνητικές δυνάμεις του Προέδρου Άσαντ, δεν ήταν προετοιμασμένες επαρκώς για τις ενέργειες της Τουρκίας, καθώς το αρνητικό κλίμα για την Τουρκία στο εξωτερικό καθώς και η αύξηση των απωλειών της θεωρήθηκε ότι θα δημιουργούσε πίεση στην Τουρκία από το εσωτερικό της, με αποτέλεσμα την αποφυγή περαιτέρω επιθετικών ενεργειών.⁶⁹ Το αμέσως επόμενο διάστημα η κατάσταση ανατρέπεται σταδιακά εις βάρος του ελέγχου της Τουρκίας στην περιοχή, αυτό όμως αφορά γεγονότα μετά το 2020.

---

⁶⁸Pike, J., 2021. *Operation Spring Shield - 2020*. [online] Globalsecurity.org. Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-spring-shield.htm> [Accessed 10 January 2021].

⁶⁹Al Jabbari, M., Rickefls, N. and Tollast, R., 2015. *Rivers of Babylon Iraq's Water Crisis—And What Turkey Should Do*. [online] Foreign Affairs. Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2015-08-23/rivers-babylon#author-info> [Accessed 9 August 2020].

3.2.1. «Ασπίδα του Ευφράτη» (τουρκ.: *Firat Kalkanı Harekâtı*), 2016

Τον Ιούνιο του 2015 ο Πρόεδρος Ερντογάν εξήγγειλε ότι δεν θα επιτρεπόταν από την Τουρκία η δημιουργία Κουρδικού κράτους και ταυτόχρονα προχώρησε στην διαδικασία δημιουργίας σχεδίου μιας Ασφαλούς Ζώνης στην βόρεια Συρία (Güvenli Bölgesi) εντός του συριακού εδάφους (μήκος 110 χλμ. και 5-40 χλμ. βάθος αναλόγως την γεωγραφία). Περιοριζόταν μεταξύ των ορίων της δυτικής όχθης του ποταμού Ευφράτη και έως το ανατολικότερο όριο του καντονιού Afrin.

Η Τουρκία δήλωσε ότι είχε εξασφαλίσει συμφωνία με την κυβέρνηση Ομπάμα για να δημιουργήσει μια ζώνη ασφαλείας σε ένα μικρό μέρος της βόρειας Συρίας. Ωστόσο, ενώ οι Αμερικανοί αξιωματούχοι επιβεβαίωσαν τα περιγράμματα της συμφωνίας, οι διαφορές ως προς τον τρόπο με τον οποίο η Ουάσιγκτον και η Άγκυρα βλέπουν το ζήτημα, υποδηλώνουν ότι η συμφωνία δεν ήταν πλήρης. Η προτεινόμενη περιοχή της ζώνης θα εκτεινόταν κατά μήκος 110 χλμ.⁷⁰ από τα τουρκικά σύνορα και θα έφτανε 64 χλμ. στο Συριακό έδαφος, δυτικά του ποταμού Ευφράτη, και εντός της επαρχίας του Χαλεπίου. Η περιοχή ελεγχόταν από το ISIS ανάμεσα σε δύο περιοχές της Συρίας που σήμερα βρίσκονται υπό τον έλεγχο των Κούρδων. Στον συνολικό σχεδιασμό, θα λάμβαναν εντολή να μετακινηθούν αναλόγως της κλιμάκωσης μηχανοκίνητα και τεθωρακισμένα οχήματα του στρατού, μονάδες από την 1^η Ταξιαρχία Καταδρομών (Kayseri), 2^η Ταξιαρχία Καταδρομών (Bölu), 4^η Ταξιαρχία Καταδρομών (Tunceli), και πυραυλικά συστήματα της 58^{ης} Ταξιαρχίας Πυροβολικού (Polatli), πυροβολαρχίες με πυροβόλα (Firtina) της 1^{ης} Στρατιάς, μονάδες Διοίκησης Ειδικών Δυνάμεων (Bordo Bereli), μη επανδρωμένα αεροσκάφη αλλά και μεταγωγικά και επιθετικά ελικόπτερα.

Η Τουρκία πέρασε στην διεξαγωγή της επιχείρησης λίγο μετά την διεξαγωγή του πραξικοπήματος στην Τουρκία τον Ιούλιο του 2016, θέτοντας ταυτόχρονα σε εφαρμογή ώστε να προσδοκεί νομική κάλυψη το Άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ σχετικά με το δικαίωμα αυτοάμυνας. Αυτομάτως τοποθετούσε με αυτόν τον τρόπο τον εαυτό της ως συνομιλήτη στις συζητήσεις για το μέλλον της Συρίας. Η

---

⁷⁰Globalsecurity.org. n.d. *Syria - Operation Euphrates Shield*. [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-euphrates-shield.htm> [Accessed 10 September 2020].

επιχείρηση αποδεικνύεται ότι έλαβε χώρα σύμφωνα με τους στρατηγικούς σχεδιασμούς του 2012 και 2015 που αναφέρθηκαν προηγουμένως.⁷¹

Η επιχείρηση είχε διάρκεια 198⁷² ημερών (24/08/2016- 29/03/2017) ενώ μετά την επιχείρηση η Τουρκία πλέον ήλεγχε 2.015 τετρ. χλμ. συριακού εδάφους και 243 κατοικημένες περιοχές. Το πολιτικό μήνυμα για την υποστήριξη της επιχείρησης από μέρους την Τουρκίας ήταν ότι αποσκοπούσε στην διαφύλαξη της ενότητας του κράτους της Συρίας, στην αποκοπή των εκτοπισμένων πληθυσμιακών ροών που κινούνταν προς Τουρκία και στην εξάλειψη της δυνατότητας δημιουργίας ενιαίου Κουρδικού διαδρόμου, με διέξοδο προς την θάλασσα της Ανατολικής Μεσογείου.

Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι η ύπαρξη ενός τέτοιου διαδρόμου θα έδινε την δυνατότητα στους Κούρδους να ελέγχουν την εσωτερική ασφάλεια μιας εξαιρετικά σημαντικής γεωγραφικής περιοχής κοντά στα σύνορα με Ιράκ, Συρία, Τουρκία και την έξοδο προς την θάλασσα, προσθέτοντας τον έλεγχο των εμπορευμάτων και αγαθών, του ανθρώπινου παράγοντα, καθώς και δυνητική ανάπτυξη αγωγού φυσικού αερίου με έξοδο προς την Ανατολική Μεσόγειο και συνένωσης του εκεί με άλλους υφιστάμενους αγωγούς όπως π.χ. του East Med μελλοντικά. Κάτι τέτοιο θα αναβάθμιζε σημαντικά την γεωπολιτική σημασία κρατών ενάντια στην Τουρκία, όπως τους ίδιους τους Κούρδους φυσικά, το Ισραήλ, την Κύπρο, Αίγυπτο και την Ελλάδα ενώ ταυτοχρόνως θα έθετε την Τουρκία εκτός των εξελίξεων- καθώς εκείνη δεν είχε ενδιαφέρον συνεργασίας με τα ανωτέρω κράτη αλλά απαίτησης συμμετοχής της στα παγκόσμιας γεωπολιτικής αξίας project εις βάρος των υπολοίπων.

Ενδιαφέρον επίσης είναι, ότι η ίδια η Τουρκία κατηγόρησε τους Κούρδους της Συρίας ότι δημιουργώντας τα κουρδικά καντόνια, ακολουθούν πολιτική εκτοπισμού εναντίον μέρους του πληθυσμού και συγκεκριμένα των Αράβων και Τουρκμένων αλλοιώνοντας δημογραφικά την περιοχή. Οι αντικειμενικοί σκοποί της επιχείρησης ήταν πρώτον η εξάλειψη των τζιχαντιστών από την περιοχή και δεύτερον των Κούρδων, ώστε να αποκοπεί η συνέχεια του διαδρόμου των Κουρδικών καντονιών ταυτόχρονα με την αποδυνάμωση των Κούρδων που συνεργάζονταν με το ΡΚΚ εντός της Τουρκίας.

---

⁷¹Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ.. 438-439

⁷²Χάρτης 4 και 5 σε σειρά στο Παράρτημα Εικόνες- Χάρτες σελ. 91

Ο πολιτικός χαρακτήρας της επιχείρησης είχε επίσης αποδέκτες μεγαλύτερους γεωπολιτικούς δρώντες (Ιράν, Αγγλία, Ρωσία, Συρία, Γαλλία και ΗΠΑ) με υπάρχοντα και δυνητικά συμφέροντα στην περιοχή, οι οποίοι προκαλούνταν με αυτόν τον τρόπο να λάβουν την Τουρκία υπόψη ως ισότιμο συνομιλητή σχετικά με τις εξελίξεις στην Συρία. Η Τουρκία επιδίωκε να αποκτήσει περισσότερα δικαιώματα νομιμοποίησης της επιχείρησης προσδίδοντας της ακόμη και ανθρωπιστικό χαρακτήρα προσφοράς βοήθειας εμπλέκοντας ακόμη και διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ) γεγονός που δεν κατάφερε τελικώς.

Στην διακλαδική επιθετική επιχείρηση έλαβαν μέρος ανόμοια τμήματα των Τουρκικών ένοπλων δυνάμεων, με δύναμη 4.000 ατόμων επιχειρησιακών ομάδων της ΜΙΤ σε συνεργασία με 8.700 άτομα αντικαθεστωτικών του Ελεύθερου Στρατού Συρίας (FSA- Ösgur Suriye Ordusu- ÖSO). Για την υλοποίηση της επιχείρησης συγκροτήθηκε συγκεκριμένη Διακλαδική Δύναμη Ειδικής Αποστολής (Müşterek Özel Görev Kuvveti- MÖGK). Την αποτέλεσαν τμήματα της 2^{ης} και 5^{ης} Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας, της 1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης}, 4^{ης}, 10^{ης} και 49^{ης} Ταξιαρχίας Καταδρομών, των Bordo Bereli (επίλεκτο σώμα ειδικών δυνάμεων), της Ταξιαρχίας Πεζοναυτών, της Διοίκησης Βατραχανθρώπων Επιθετικών Αποστολών και Αμυντικών Αποστολών, μονάδες πυροβολικού (πυροβόλα και πολλαπλοί εκτοξευτές πυραύλων), μονάδες μηχανικού μάχης, διαβιβάσεων και τμήματα πυροτεχνουργών.

Η Τουρκία προκειμένου να υποστηρίξει στο έργο της επιχείρησης τον Ελεύθερο Στρατό Συρίας που συνεργάστηκε μαζί τους, ανέλαβε την φροντίδα των οικογενειών τους στο έδαφος της. Η συνολική επιχείρηση ολοκληρώθηκε με τέσσερα διαφορετικά πεδία επιχειρήσεων. 1. Cerablus- Sajur (24/8-28/8) 2. Çobanbey- Dabik (3/9- 16/10) 3. Dabik- Al-Bab (17/10- 20/12) 4. Al-Bab (21/12- 30/3/2017). Η επιχείρηση, κατά την Τουρκία είχε χαρακτήρα αμυντικό, και διασφάλιζε την κάλυψη μιας πολύ σημαντικής περιοχής για την Τουρκία, πριν από την έναρξη των επιθετικών επιχειρησιακά ενεργειών της εντός της Συρίας.

3.2.2. «Κλάδος Ελαιάς» (τουρκ.: *Zeytin Dalı Harekâtı*), 2018

Η ονομασία της επιχείρησης⁷³ είναι συμβολική και επειδή αναφέρεται σε επιθετική επιχείρηση, το όνομα αποσκοπεί στο να προσδώσει στρατηγικά διαφορετικό περιεχόμενο. Πρώτον αναφέρεται στο δέντρο της ελιάς που κυριαρχεί στην περιοχή. Δεύτερον σύμφωνα με τον Μπιναλί Γιλντιρίμ (τουρκ.: *Binali Yıldırım*-Τούρκος πολιτικός, ο 27^{ος} και τελευταίος πρωθυπουργός της Τουρκίας και ηγέτης του κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, AKP) οι ελιές είναι ο λαός και τα κλαδιά οι τρομοκράτες που τις κρατούν υπό τον έλεγχο τους. Τρίτον, λειτουργεί ως αναφορά σε μια επιδίωξη ειρήνης με την ελιά να συμβολίζει την ευημερία. Παράλληλίστηκε από την Τουρκία με την εισβολή στην Κύπρο η οποία κατά την Τουρκία αποκατέστησε την δημοκρατία και απέδειξε και στην διεθνή κοινότητα την αποφασιστικότητα της για την διασφάλιση της Εθνικής της ασφάλειας πέραν των συνόρων της.

Το όνομα της επιχείρησης με συμβολισμό πολιτικοστρατιωτικό, αποβλέπει και εισάγει στην κοινή γνώμη το πλαίσιο δράσης της Τουρκίας για την επίτευξη των στόχων της με επιχειρήσεις κράματος πολιτικοστρατιωτικής συνεργασίας, ψυχολογικού πολέμου και μεγάλου εύρους πληροφοριακών επιχειρήσεων σε περιοχές ενδιαφέροντος. Παράλληλα η Τουρκία υποστήριξε ότι η επιχείρηση έχει ως νομική βάση τις αποφάσεις 1624/2005, 2170/2014 και 2178/2014 του Συμβουλίου Ασφαλείας σχετικά με την τρομοκρατία όπως και επίσης και το άρθρο 51 του Κ. Χάρτη των Η.Ε.. Στόχος της Τουρκίας κατά την ίδια είναι η προάσπιση των συνόρων της, η εξάλειψη των τρομοκρατών του ISIS και των Κούρδων των PKK /KCK/PYD, YPG καθώς και η παροχή βοήθειας και υποστήριξης στους Άραβες και Τουρκμένους της περιοχής.

Η πόλη Afrin βρίσκεται στην βορειοδυτική Συρία και ήταν το δεύτερο πεδίο επιχειρήσεων της Τουρκίας στην Συρία, για την κατάληψη εδάφους και διασπορά της Τουρκικής επιρροής, σε μέχρι τότε περιοχή που αποτελούσε Κουρδικό καντόνι. Πέρασε σε κουρδική επιρροή του PYD (το 2014) και μετατράπηκε σε αυτόνομη κρατική οντότητα (Δημοκρατική Ομοσπονδία Βόρειας Συρίας), μετά το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου (2012). Ο αντικειμενικός σκοπός της επιχείρησης ήταν η κατάληψη της περιοχής και όχι η εξάλειψη των εχθρικών δυνάμεων, σε 7 φάσεις.

---

⁷³Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ. 525

Αποτέλεσε επιχείρηση διεξαγωγής συμβατικού και υβριδικού πολέμου, καθώς κινητοποιήθηκε σχεδόν το σύνολο άσκησης σκληρής και μαλακής ισχύος για την διεξαγωγή της, συμπεριλαμβανομένου του τύπου και της τηλεόρασης. Επίσης η εξασφάλιση της συνέχειας της Ασφαλούς Ζώνης. Οι εχθρικές δυνάμεις θα υποχωρούσαν αναγκαστικά στις περιοχές που θα λάμβαναν χώρα οι επόμενες επιχειρήσεις, δίνοντας και λόγο στην Τουρκία να προωθηθεί σε αυτές.

Η συνολική έκταση του Afrin είναι 2.000 τετ. χλμ. και έχει 400 κατοικημένες περιοχές. Πριν τον εμφύλιο αριθμούσε 200.000 άτομα πληθυσμό, ενώ το 2018 λόγω συσσώρευσης εκτοπισθέντων από τους τζιχαντιστές, πλέον έμεναν 800.000 άτομα κυρίως Κούρδοι. Η περιοχή αυτή αποτελούσε βασικό κέντρο βάρους εξυπηρέτησης συμφερόντων διαφορετικών γεωπολιτικών δρώντων, που επιδίωκαν την δημιουργία του Κουρδικού διαδρόμου προς την θάλασσα. Η κατάληψη της περιοχής ήταν σημαντική για την Τουρκία προκειμένου να πλήξει τους Κούρδους, αλλά και να αποκτήσει έλεγχο στο ισχυρό γεωστρατηγικό σημείο εξόδου προς την θάλασσα. Αποτελούσε επίσης κέντρο αποθήκευσης στρατιωτικού υλικού και συντονισμού για τους Κούρδους. Σημαντικό οδικό δίκτυο επίσης (Κιλίς Τουρκίας προς Χαλέπι) για την μεταφορά..⁷⁴ Για την επιτυχή διεξαγωγή της επιχείρησης, η Τουρκία διασφάλισε την παθητικότητα της Ρωσίας η οποία είχε επιρροή σημαντική στην περιοχή και λόγω των ρωσικών βάσεων που υπήρχαν.

Η επιχείρηση αποτέλεσε και για την Τουρκία επιθετική επιχείρηση εκτός των συνόρων της, στην οποία εφαρμόστηκε επιχειρησιακά η Τακτική της Ημισελήνου (Hilal Taktiği). Για το λόγο αυτό η Τουρκία προτού προβεί στην έναρξη της επιχείρησης φρόντισε να εξασφαλίσει την ανοχή της πρώτα σε διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο, μετά από συνομιλίες με Ρωσία και ΗΠΑ. Ακόμη συντελέστηκε μια μεγάλη οργάνωση με σκοπό την δυνατότητα παράλληλης και μετέπειτα ανθρωπιστικής βοήθειας και ο συντονισμός για άμεση ανοικοδόμηση της περιοχής με εκτοπισθέντες κατοίκους άλλων περιοχών, εφόσον θα είχε υποχωρήσει σημαντικά το Κουρδικό στοιχείο ενώ θα ενισχύονταν οι Άραβες και Τουρκμένοι που κατά την Τουρκία είχαν υποστεί καταπίεση υπό την προηγούμενη κουρδική άσκησης εξουσίας. Η επιχείρηση άρχισε στις 21/1/2018 και ολοκληρώθηκε στις 24/3/2018 μετά από 64 ημέρες. Η επιχείρηση ήταν πολυδιάστατη και σύνθετη, εμπλέκοντας πολλές δυνάμεις των ενόπλων δυνάμεων της Τουρκίας με πολύ διαφορετικές δυνατότητες

---

⁷⁴Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ. 494

συμπεριλαμβανομένης της ΜΙΤ και των Ομάδων Φάντασμα (Hayalet Timler) και ομάδων ηλεκτρονικού πολέμου. Συγκεκριμένα μέρος των 3.300 ατόμων δύναμης και δυνατότητας εμπλοκής στην επιχείρηση, αποτελούσαν οι ειδικές δυνάμεις Bordo Bereli, 1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης}, 4^{ης}, 9^{ης}, 10^{ης}, 11^{ης}, 49^{ης}, 51^{ης} Ταξιαρχίας Καταδρομών, 102^{ου}, 105^{ου}, 106^{ου}, Συντάγματος Πυροβολικού, πολεμική αεροπορία μαζί με μη επανδρωμένα αεροσκάφη και ελικόπτερα, μονάδες 28^{ης}, 39^{ης}, 55^{ης}, 65^{ης} Μηχανοκίνητης Ταξιαρχίας, 2^{ης}, 5^{ης}, 20^{ης} και 172^{ης} Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας, μονάδες ειδικών επιχειρήσεων της στρατοχωροφυλακής (JÖH) και της αστυνομίας (PÖH) και τέλος της πολιτοφυλακής κατά τα πρότυπα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στην επιχείρηση συμμετείχαν και 5.000 αντικαθεστωτικοί του FSA (ÖSO) αλλά και 400 Κούρδοι και 200 Άραβες με εκπαίδευση στην Τουρκία.

Με την επιτυχία της επιχείρησης,⁷⁵ επιτεύχθηκε η συνέχιση της προσπάθειας για Ασφαλή Ζώνη βάθους 35 χλμ. στα τουρκοσυριακά σύνορα και σε συνέχεια με τις υπό έλεγχο περιοχές από την πρώτη επιχείρηση και την πόλη Ιντλίμπ (İdlib). Ελέγχθηκαν 294 κατοικημένες περιοχές, με σημεία στρατηγικής σημασίας όπως αεροδρόμιο, στρατιωτική βάση και φράγμα. Ισχυροποιήθηκε περαιτέρω ο βαθμός συνεργασίας των αντικαθεστωτικών δυνάμεων με την Τουρκία και παράλληλα πολύ σημαντικό ότι η Τουρκία κατόρθωσε σε αυτήν την περιοχή να μετεγκαταστήσει σύντομα 310.000 εκτοπισμένους που βρίσκονταν στην Τουρκία. Οι Κουρδικές περιοχές συρρικνώθηκαν σημαντικά και επομένως αποδυναμώνονταν στα μάτια των ΗΠΑ αφήνοντας χώρο στην Τουρκία να διεκδικήσει τον ρόλο του κύριου συμμάχου των ΗΠΑ επί του εδάφους.

---

⁷⁵Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ. 530

3.2.3. «Πηγή Ειρήνης» (τουρκ.: *Barış Pınarı Harekâtı*), 2019

Η επιθετική επιχείρηση της Τουρκίας στην βορειοανατολική Συρία, αποτέλεσε και αυτή επιχείρηση εντός των βόρειων Συριακών εδαφών με συνεργασία των ΤΕΔ και των αντικαθεστωτικών δυνάμεων του Ελεύθερου Συριακού Στρατού (FSA) εναντίον των κυβερνητικών Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF). Η επιχείρηση άρχισε στις 9/10/2019 και το κύριο σκέλος της κράτησε μέχρι τις 17/10/2019, οι επιχειρήσεις όμως συνεχίστηκαν σε μικρότερη κλίμακα μέχρι και τις 25/11/2019. Οι πόλεις στις οποίες διεξήχθη η επιχείρηση ήταν το Χαλέπι, η Hasakah και η Raqqa. Με αφορμή και το κενό ισχύος που δημιουργεί στην συγκεκριμένη ευρύτερη περιοχή η απόφαση αποχώρησης των Αμερικανικών δυνάμεων από το Χαλέπι, τη Raqqa και μερικώς από τη Hasakah, η Τουρκία, επιχειρεί να καλύψει αυτό το κενό, εκθέτοντας την υπεροχή της ισχύος της, ειδικά απέναντι στις συμμαχικές των Αμερικανών Κουρδικές δυνάμεις. Επιχειρεί να καλύψει ή ίδια αυτήν την θέση αποδεικνύοντας την παρουσία της στον έλεγχο της περιοχής.⁷⁶

Η Τουρκία καταλαμβάνει περιοχή έκτασης περίπου 4.820 χλμ. και 1.860 τετ. χλμ. εντός των οποίων και 600 κατοικημένων περιοχών εντός των : Ras al-Ayn, Tell Abyad, Manajir, Suluk, Mabrouka και αποκόπτει την δυνατότητα χρήσεως της M4 λεωφόρου η οποία έχει μήκος 120 χλμ. και εκτείνεται παράλληλα στα τουρκοσυριακά σύνορα (και συνδέεται με τον M5 που φτάνει μέχρι και κοντά στην Μοσούλη) αποτελώντας ουσιαστικά εξαιρετικά σημαντικό δίκτυο μεταφορών για τους Κούρδους οδηγώντας κοντά στην Rojava. Αποτέλεσμα της επιχείρησης είναι να περάσουν στον έλεγχο του FSA οι πόλεις Raqqa, Manbij, Al- Tabqah, Kobani, Ayn Issa και Tell Tamer.

Η Τουρκία είχε δύναμη 15.000 ατόμων για την επιχείρηση η οποία ξεκίνησε με πυρά της αεροπορίας την πρώτη ημέρα. Η επιλογή της ημερομηνίας ήταν συμβολική, καθώς εκείνη την ημέρα ήταν η 21^η επέτειος της εξορίας από την Συρία του αρχηγού των Κούρδων Αμπντουλάχ Οτσαλάν. Η Τουρκία στοχοποίησε τις ελεγχόμενες από κυβερνητικές δυνάμεις πόλεις Tell Abyad, Ras al-Ayn τις οποίες χιλιάδες άνθρωποι εγκατέλειψαν προκειμένου να σωθούν. Μέχρι το τέλος της επιχείρησης είχαν εκτοπιστεί 300.000 άνθρωποι. Κατά την διάρκεια διεξαγωγής της

---

⁷⁶Γιαβάσης, Ε., 2020. *ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΙΒΥΗ: ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ*. [online] Dspace.lib.uom.gr. Available at: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/24855/1/GiavasisEmmanouilMsc2020.pdf> [Accessed 12 December 2020].

επιχείρησης ο Πρόεδρος Ερντογάν σε ομιλία του στο κόμμα ΑΚΡ απείλησε ότι εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέχιζε να κάνει κριτική στην στρατιωτική επιχείρηση και συγκεκριμένα να την χαρακτηρίζει εισβολή, εκείνος θα πλημμύριζε την Ευρώπη με 3.6 εκατ. πρόσφυγες.

3.2.4. «Εαρινή Ασπίδα» (τουρκ.: Bahar Kalkani Harekâti), 2020

Η διασυνοριακή επιχείρηση Εαρινή Ασπίδα είχε διάρκεια από τις 27/2/2020 μέχρι τις 6/3/2020 στην βορειοδυτική Συρία.⁷⁷ Όπως παραπέμπει και το όνομα της αποσκοπούσε στην ανάσχεση των κυβερνητικών δυνάμεων του Άσαντ και των συμμάχων τους, που με την στήριξη της Ρωσίας ανακαταλάμβαναν σημεία ελέγχου στην ευρύτερη περιοχή του Ιντλίμπ (Idlib) με στόχο την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και κατάληψης δεκάδων Τουρκικών σημείων παρατήρησης τον Ιανουάριο- Φεβρουάριο αποσκοπώντας στον έλεγχο της λεωφόρου M5 και κυρίως της M4 στα δυτικά.⁷⁸ Παρά την Συμφωνία στο Σότσι (Sochi 17/9/2018), η Τουρκία και οι σύμμαχοι της προχωρούν κατά των κυβερνητικών δυνάμεων έχοντας να αντιμετωπίσουν την είδηση των μεγαλύτερων απωλειών τους από το 2016 μετά από αεροπορικές επιθέσεις στις 27/2/2020 στον βομβαρδισμό του Balyun όταν η Ρωσική Πολεμική Αεροπορία και η Συριακή Πολεμική Αεροπορία πραγματοποίησαν δύο αεροπορικές επιδρομές εναντίον Τουρκικών στρατιωτικών θέσεων στο Balyun του Idlib.

Η αεροπορική αυτή επίθεση χτύπημα είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο 34 Τούρκων στρατιωτών, ενώ άλλες πηγές κοντά στην Τουρκική κυβέρνηση ανέφεραν τον θάνατο έως και 50-100 Τούρκων στρατιωτών. Είναι αξιοσημείωτο ότι η ρωσική πλευρά, δεν επέτρεψε στην Τουρκία να χρησιμοποιήσει τον εναέριο χώρο του Idlib για την εκκένωση των τραυματιών με ελικόπτερα, γεγονός το οποίο αύξησε τον συνολικό αριθμό των νεκρών.

Οι ΤΕΔ αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση της συνέχειας της Ζώνης Ασφαλείας και μέσω του Ιντλίμπ.⁷⁹ Ταυτόχρονα θα καταφέρει να ανασχέσει την αυξανόμενη ροή προσφύγων/μεταναστών προς τα εδάφη της. Επίσης η Τουρκία

---

⁷⁷Trthaber.com. 2020. *Suriye'de 2020'ye Bahar Kalkani Harekati damgasini vurdu-Spring Shield Operation in Syria left its mark on 2020*. [online] Available at: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/suriyede-2020ye-bahar-kalkani-harekati-damgasini-vurdu-542232.html> [Accessed 9 August 2020].

⁷⁸Emre Özcan, E., 2020. *Spring Shield Operation left its mark on Syria in 2020-Suriye'de 2020'ye Bahar Kalkani Harekati damgasini vurdu*. [online] Aa.com.tr. Available at: <https://www.aa.com.tr/tr/bahar-kalkani-harekati/suriyede-2020ye-bahar-kalkani-harekati-damgasini-vurdu/2092130> [Accessed 21 August 2020].

⁷⁹yearofthefly.org. 2020. *Idlib Haritasi: Bahar Kalkani Harekati'nda Son Durum Asker Haritasi*. [online] Available at: <https://yearofthefly.org/11437/asker-haritasi/idlib-haritasi-bahar-kalkani-harekatinda-son-durum-asker-haritasi-2/> [Accessed 8 September 2020].

επιθυμεί να διασφαλίσει ότι η λεωφόρος M4 και το σημείο ένωσης της με την M5 δεν θα περάσει στον απόλυτο έλεγχο των κυβερνητικών δυνάμεων, με ενδεχόμενα πλεονεκτήματα και για τους Κούρδους. Η Τουρκία μετακινεί μεγάλη στρατιωτική δύναμη πολύ μεγαλύτερη από όλες τις προηγούμενες επιχειρήσεις, κατορθώνοντας να προκαλέσει το μεγαλύτερο πλήγμα στις κυβερνητικές δυνάμεις του Συριακού στρατού από το 1982.

Ο Πρόεδρος Ερντογάν μέσω του εκπροσώπου του Fahrettin Altun προειδοποίησε σχετικά με την επιχείρηση ανακοινώνοντας ότι θα χτυπήσει το καθεστώς οπουδήποτε, και εκτός των ορίων που αναφέρονται στην Συμφωνία του Σότσι. Ακόμη, πως το τίμημα θα πληρωθεί σε όλα τα πεδία και όχι μόνο στο πεδίο της μάχης και ότι θα κατορθώσει μέσω επιθέσεων από αέρα ή ξηρά να επανακτήσει τον έλεγχο των 12 σημείων παρατήρησης.⁸⁰ Για την επιθετική ενέργεια χρησιμοποιήθηκε από την Τουρκία η «Δύναμη Ελέγχου Περιστολής της Έντασης» (Τουρκ.: Gerginligi Azaltma Kontrol Guku /GAKK) που έδρευε στην περιοχή με μονάδες της 1ης, 2ης και 11ης Ταξιαρχίας Καταδρομών, τμήματα της 55ης και 65ης Μ/Κ Ταξιαρχίας μονάδες Πυροβολικού με 53 αυτοκινούμενα πυροβόλα Firtina 155 χιλ. και πολλαπλούς εκτοξευτές πυραύλων T122 Sakarya 122 χιλ., πλήθος μη επανδρωμένων αεροσκαφών και επιχειρησιακές ομάδες της MIT.⁸¹

Η Τουρκία ζητά υποστήριξη και συνάντηση από το NATO ενεργοποιώντας το Άρθρο 4, προκειμένου να ενεργοποιηθεί το άρθρο περί συνδρομής της συμμαχίας υπέρ κράτους συμμάχου που απειλείται η ασφάλεια του, το οποίο δεν θα λειτουργούσε, καθώς η Τουρκία βρίσκεται επί εδάφους τρίτου κράτους και όχι σε αυτοάμυνα. Στην συνέχεια, μην έχοντας άλλες επιλογές, ανακοινώνει πως το δυσβάσταχτο πρόβλημα του πλήθους προσφύγων/μεταναστών επί των εδαφών της θα μετατραπεί σε Ευρωπαϊκό πρόβλημα καθώς δεν δύναται να τους υποστηρίξει άλλο και παράλληλα τους επιτρέπει να περάσουν τα σύνορα έχοντας σαν αποτέλεσμα περισσότεροι από 150.000 άνθρωποι να καταφέρουν να περάσουν στην Ευρώπη μέσω Ελλάδος και Βουλγαρίας.

Με αυτόν τον τρόπο δημιουργεί την βάση άσκησης πίεσης και εκβιασμού για την υποστήριξή της Ευρώπης προς την Τουρκία οικονομικά και άμβλυνσης των

---

⁸⁰www.stratejikortak.com. 2020. *IDLIB MAP: CURRENT SITUATION IN OPERATION SPRING SHIELD*. [online] Available at: <https://www.stratejikortak.com/2020/03/suriye-haritasi-sondurum2020.html> [Accessed 15 August 2020].

⁸¹Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ. 466

αντιδράσεων της απέναντι στις στρατιωτικές της ενέργειες στο έδαφος της Συρίας και αργότερα επί εδαφών άλλων κρατών. Η Ρωσία ανακοινώνει πως οι απώλειες της Τουρκίας το διάστημα αυτό πραγματοποιήθηκαν σε περιοχή που δεν είχε γνωστοποιήσει ότι θα έχει δυνάμεις και παράλληλα συμπληρώνει μέσω του Ρωσικού Υπουργείου Άμυνας ότι οι αεροπορικές επιθέσεις πραγματοποιήθηκαν την ώρα που ο Συριακός Στρατός του Προέδρου Άσαντ απωθούσε επίθεση της al-Qaeda και συγκεκριμένα του παρακλαδιού της Hayat Tahrir al-Sham και άλλων συνεργαζόμενων με την Τουρκία τρομοκρατικών ομάδων, μέσα στην ζώνη αποκλιμάκωσης που είχε συμφωνηθεί μεταξύ Ρωσίας- Τουρκίας στο Σότσι, διευκρινίζοντας ακόμη μία φορά την ύπαρξη συμμαχίας και συνεργασίας της Τουρκίας με τρομοκρατικές ένοπλες οργανώσεις στην Συρία σε παρόμοιο κλίμα όπως το 2015 και την τότε συνεργασία της Τουρκίας με το ISIS.⁸²

Εν τέλει στις 5 Μαρτίου 2020, Ρωσία και Τουρκία συμφώνησαν για μια αποκλιμάκωση στην περιοχή. Η συμφωνία αυτή χαρακτηρίστηκε ως «πρόσθετο πρωτόκολλο» στο Μνημόνιο Συνεργασίας του Sochi. Το «πρόσθετο πρωτόκολλο» είναι μικρή νίκη για την Τουρκία καθώς κατάφερε να περιορίσει μια περαιτέρω επέκταση των κυβερνητικών δυνάμεων στο Idlib, αποκλείοντας περαιτέρω επιθετικές επιχειρήσεις που θα επιδεινώσουν την ανθρωπιστική καταστροφή εις βάρος της. Η αποκλιμάκωση αυτή διήρκησε κάποιο διάστημα με συνεργασία των ρωσικών και των ΤΕΔ που περιπολούν κατά μήκος μιας ορισθείσας ζώνης ασφαλείας στο νότιο τμήμα της περιοχής του Idlib.

---

⁸²Ellyatt, H., 2015. *Russia accuses Turkey of aiding ISIS oil trade*. [online] CNBC. Available at: <https://www.cnbc.com/2015/12/01/russia-accuses-turkey-of-aiding-islamic-state-oil-trade.html> [Accessed 21 August 2021].

3.2.5. Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα Κυβερνητικές Δυνάμεις Άσαντ

Η εξέλιξη των κυβερνητικών δυνάμεων του Συριακού Στρατού (Syrian Arab Army- SAA) μεταξύ 2011 και 2020, χωρίζεται κυρίως σε δύο περιόδους: μια περίοδο κατάρρευσης από το 2011 έως τα τέλη του 2015 και στη συνέχεια μια περίοδο ανοικοδόμησης υπό την καθοδήγηση του ρωσικού στρατού. Η κατάρρευση των SAA συνέβη κυρίως μεταξύ 2012 και 2013 καθώς η σύγκρουση μετατράπηκε από μια εξέγερση σε εμφύλιο πόλεμο και μετά σε εμπόλεμη σύγκρουση με συμμετοχή και άλλων κρατών δια αντιπροσώπων επί του εδάφους της Συρίας.

Οι απώλειες του προσωπικού σε θύματα, οι αυτομολήσεις και η γενική κακοδιαχείριση του στρατού επιδεινώθηκαν από την εισροή ελεγχόμενων από το εξωτερικό πολιτοφυλακών από το Λίβανο, το Ιράκ και το Ιράν και από την άνοδο του ελέγχου του στρατού από τοπικούς πολιτοφύλακες σε όλη τη Συρία. Η δράση της Ρωσίας το 2015 ήταν η πρώτη κίνηση για την αναμόρφωση του SAA, αν και θα χρειαζόταν περισσότερα από τρία χρόνια για να αρχίσουν να αποδίδουν αυτές οι προσπάθειες. Αυτή η περίοδος ανοικοδόμησης χωρίζεται σε τέσσερις ξεχωριστές περιόδους στα τέλη του 2015, στα τέλη του 2016, στις αρχές του 2017 και στα τέλη του 2018. Τουλάχιστον τρεις από αυτές σχεδιάστηκαν, χρηματοδοτήθηκαν και υλοποιήθηκαν από την Ρωσία. Κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων της Τουρκίας υπολογίζεται ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις ήταν περίπου 178.000 στρατιωτικό προσωπικό για όλη την χώρα και ήδη με πολλές απώλειες στρατιωτικών οχημάτων και εξοπλισμών. Οι ανθρώπινες απώλειες ήταν ήδη μεγάλες λόγω της γενικευμένης σύγκρουσης στην περιοχή η οποία είχε στοιχίσει την ζωή σε 68.300–103.300 άτομα στρατιωτικό και αστυνομικό προσωπικό για τις κυβερνητικές δυνάμεις.

1). Ασπίδα του Ευφράτη: Η ζώνη ασφαλείας για την οποία η Τουρκία έκανε την έναρξη επιχειρήσεων της με την Ασπίδα του Ευφράτη, δεν περιλαμβάνει μόνο πόλεις στρατηγικής και συμβολικής σημασίας για την ομάδα του ISIS όπως το Dabiq, αλλά και πόλεις όπως η Al-Bab που αποτελούσε και στόχο Συριακών κυβερνητικών ελικοπτέρων και πολεμικών αεροσκαφών, διακινδυνεύοντας συγκρούσεις με τη συριακή κυβέρνηση. Η Δαμασκός κατήγγειλε την επέμβαση ως παραβίαση της κυριαρχίας της. Η Άγκυρα επιδίωκε να χαράξει και να καταλάβει μια περιοχή υπό τον έλεγχό της, κατά μήκος των συνόρων μήκους περίπου 100 χλμ. και βάθους 30 χλμ., διασχίζοντας τις παραμεθόριες συριακές πόλεις Jarabulus έως το al-Rai.

Οι Κούρδοι της Συρίας- το YPG, ελέγχουν εκείνη την περίοδο το 50% των συνόρων των 800 χλμ. της χώρας με την Τουρκία έως το 2016 - που εκτείνονται από τα σύνορα του Ιράκ έως την πόλη του Kobani. Επομένως οι κυβερνητικές δυνάμεις του Άσαντ ουσιαστικά δεν λαμβάνουν μέρος στην σύγκρουση εκείνη την περίοδο καθώς Τουρκικές και Κουρδικές δυνάμεις κυρίως συγκρούονται κατά την επιχείρηση αυτή. Το Ιράν ως σύμμαχος του Προέδρου Άσαντ⁸³ εξέφρασε την ανησυχία του για τη συνέχιση της στρατιωτικής εισβολής της Τουρκίας στη Συρία, προτρέποντας όλες τις χώρες να σεβαστούν την εθνική κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της αραβικής χώρας. «Αν και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και οι προσπάθειες διατήρησης της περιφερειακής σταθερότητας και ασφάλειας, είναι μια αμετάβλητη και σημαντική αρχή στην εξωτερική πολιτική των χωρών που αναζητούν ειρήνη στην περιοχή, αυτό το ζήτημα δεν μπορεί και δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για παραβίαση της εδαφικής ακεραιότητας μιας άλλης χώρας πραγματοποιώντας στρατιωτικές επιχειρήσεις εναντίον αυτής της χώρας, χωρίς συντονισμό με την κεντρική κυβέρνησή της και παραβλέποντας την εθνική της κυριαρχία», δήλωσε ο εκπρόσωπος του Ιρανικού Υπουργείου Εξωτερικών Bahram Qassemi.

Ο κύριος στόχος της επιχείρησης ήταν να καταλάβει το Manbij και να αποτρέψει τον έλεγχο των Κούρδων στα τουρκοσυριακά σύνορα. Αλλά η Άγκυρα απέτυχε να πάρει τον Manbij υπό τον έλεγχό της. Στις αρχές του Μαρτίου 2017, η Μόσχα μεσολάβησε για μια συμφωνία μεταξύ των Τούρκων, των Κούρδων και της Δαμασκού. Το Στρατιωτικό Συμβούλιο του Manbij παρέδωσε τον έλεγχο αρκετών περιοχών δυτικά της πόλης Manbij στις κυβερνητικές δυνάμεις του Συριακού Αραβικού Στρατού (SAA)⁸⁴, στο πλαίσιο της συμφωνίας για τη δημιουργία ζώνης ασφαλείας μεταξύ των Κούρδων και των Τουρκικών ενόπλων δυνάμεων. Η Άγκυρα αποδέχθηκε τη συμφωνία και επισήμανε ότι σε καμία περίπτωση δεν αντιτάσσεται στην καθιέρωση του ελέγχου των κυβερνητικών δυνάμεων των SAA επί της βόρειας Συριακής πόλης Manbij.

---

⁸³Syrian Arab News Agency. 2018. *President al-Assad to Greek Kathimerini newspaper: Syria is fighting terrorists, who are the army of the Turkish, US, and Saudi regimes-video*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=137019> [Accessed 12 September 2020].

⁸⁴Waters, G., 2019. *The Lion and The Eagle: The Syrian Arab Army's Destruction and Rebirth*. [online] Middle East Institute. Available at: <https://www.mei.edu/publications/lion-and-eagle-syrian-arab-armys-destruction-and-rebirth> [Accessed 12 September 2020].

2). Κλάδος Ελαίας: Η Ρωσία⁸⁵, η οποία επηρέασε σημαντικά τον πόλεμο της Συρίας με υποστήριξη του καθεστώτος του Προέδρου Άσαντ, δήλωσε ότι απέσυρε τα στρατεύματά της από το Afrin και τα μετέφερε στο Tel Rifat για ασφάλεια πριν την επιχείρηση της Τουρκίας στην περιοχή. Σύμφωνα με δήλωση του Ρωσικού Υπουργείου Άμυνας, η ρωσική στρατιωτική διοίκηση στη Συρία έλαβε τα απαραίτητα μέτρα για την ασφάλεια των ρωσικών δυνάμεων στην περιοχή. Ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Mevlut Cavusoglu δήλωσε ότι η Τουρκία ενημέρωσε το καθεστώς Άσαντ για την επιχείρηση σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

Το Υπουργείο Εξωτερικών της Συρίας δήλωσε, ότι η κίνηση της Τουρκίας ήταν μια άλλη παραβίαση της κυριαρχίας της χώρας. «Η Αραβική Δημοκρατία της Συρίας καταδικάζει αποφασιστικά την Τουρκική επίθεση εναντίον της πόλης Afrin, η οποία είναι αναπόσπαστο τμήμα της Συρίας», ανέφερε η δήλωση, όπως ανέφερε το πρακτορείο ειδήσεων SANA. Η συριακή κυβέρνηση πρόσθεσε ότι, παρά τους ισχυρισμούς της Τουρκίας, η Άγκυρα δεν είχε ενημερώσει τη Δαμασκό για τη στρατιωτική επιχείρηση. «Η Συρία αρνείται εντελώς τους ισχυρισμούς του Τουρκικού καθεστώτος ότι ενημερώθηκε για αυτήν τη στρατιωτική επιχείρηση», ανέφερε πηγή υπουργείου Εξωτερικών στο κρατικό πρακτορείο ειδήσεων SANA⁸⁶.

3). Πηγή Ειρήνης: Η Τουρκία δεν έχει καμία πρόθεση να καταλάβει κανένα μέρος της Συρίας, δήλωσε ο Προεδρικός Εκπρόσωπος Ibrahim Kalin στις 3 Φεβρουαρίου 2018 στην Κωνσταντινούπολη. «Μόλις ολοκληρωθεί η επιχείρηση, θα επιστρέψουμε την περιοχή στους κατοίκους του Afrin. Θα απελευθερωθούν επίσης από τα στοιχεία YPG και PYD εκεί». Παρόλο που η Δαμασκό δεν αναγνωρίζει την αυτοδιοικούμενη κουρδική αυτόνομη περιοχή στο βορρά, η συριακή ηγεσία κατήγγειλε την επιχείρηση ως παραβίαση της κυριαρχίας της Συρίας. Το Ιράν και ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες έχουν επίσης καταδικάσει την Τουρκική στρατιωτική επιχείρηση. Ο Walid Muallem, αναπληρωτής πρωθυπουργός και υπουργός Εξωτερικών της Συρίας, κατέστησε σαφές ότι όλα τα ξένα στρατεύματα που είναι

---

⁸⁵Syrian Arab News Agency. 2016. *Lavrov: ISIS leaders and Turkish officials discussing new ways for smuggling across Syrian-Turkish borders*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=69078> [Accessed 12 September 2020].

⁸⁶Globalsecurity.org. n.d. *Syria - Operation Olive Branch*. [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-olive-branch.htm> [Accessed 12 September 2020].

παρόντα στο Συριακό έδαφος χωρίς τη συγκατάθεση του συριακού κράτους θεωρούνται δυνάμεις κατοχής και θα αντιμετωπιστούν αναλόγως.⁸⁷

4). Εαρινή Ασπίδα: υπολογίζεται ότι στην 4^η επιχείρηση της Τουρκίας⁸⁸ πήραν μέρος μέχρι 10.000 άτομα, ενάντια σε δυνάμεις του Προέδρου Άσαντ. Το μεγαλύτερο μέρος των απωλειών από Συριακής πλευράς, οφειλόταν στον μεγάλο όγκο πυρών πυροβολικού και στην προώθηση μεγάλου αριθμού οπλισμένων UCAV τα οποία και άλλαξαν την ροή του αγώνα. Στην συγκεκριμένη περιοχή αναπτύχθηκαν δεκάδες UCAV, ANKA-S και Bayraktar TB-2. Στις αποστολές μάχης και τα δυο είδη χρησιμοποίησαν έξυπνα πυρομαχικά MAM-L και MAM-C της Rocketsan με μέγιστο βεληνεκές 8 χλμ. (Kasapoglu 2020). Για να μπορέσουν ωστόσο να δράσουν τα τουρκικά UCAV στα Συριακά εδάφη όπου ήταν ανεπτυγμένα τα ρωσικής προέλευσης αντιαεροπορικά συστήματα Pantsir με βεληνεκές 20 χλμ., χρειάστηκε να αναπτυχθούν τμήματα ηλεκτρονικού πολέμου KORAL τα οποία κατάφεραν να τυφλώσουν εν μέρει τα A/A συστήματα. Κρίνοντας από τα αποτελέσματα, η συμμετοχή των παραπάνω συστημάτων προσέδωσε ένα πλεονέκτημα στις Τουρκικές δυνάμεις που έδρασαν στην περιοχή ωστόσο δεν ήταν αρκετά για την τελική επικράτησή τους.

Στις 5 ημέρες της στρατιωτικής επιχείρησης, οι δυνάμεις του καθεστώτος είχαν σοβαρές απώλειες, όμως η επιχείρηση επέτρεψε επίσης στις συριακές δυνάμεις να αντεπιτεθούν. Η Τουρκία εξουδετέρωσε 2 αεροσκάφη του συριακού καθεστώτος, 2 αεροσκάφη, 8 ελικόπτερα, 135 άρματα μάχης, 5 συστήματα αεροπορικής άμυνας, και 2.557 στρατιώτες μέχρι τις 2 Μαρτίου 2020. Αυτή η επιχείρηση όμως σύντομα απέτυχε. Όχι μόνο σταμάτησε η Τουρκική εξάπλωση, αλλά και ο Συριακός στρατός, υποστηριζόμενος από τη Χεζμπολάχ και τις φιλοϊρανικές πολιτοφυλακές, μπόρεσαν να ανακτήσουν μεγάλο μέρος του εδάφους που χάθηκε στις προηγούμενες μάχες.

---

⁸⁷Global Security. 2021. *America Out / Turkey In / Kurds Down- The Kurds have no friends but the mountains. Operation Fountain of Peace / Baris Pinari Harekati*. [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-fountain-of-peace.htm> [Accessed 12 September 2020].

⁸⁸Globalsecurity.org. n.d. *Operation Spring Shield - 2020*. [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-spring-shield.htm> [Accessed 12 September 2020].

3.2.6. Η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα Κουρδικές Δυνάμεις

Οι επιχειρήσεις της Τουρκίας περιλάμβαναν μεταξύ των πρώτων στόχων, την ανάσχεση της περαιτέρω ανάπτυξης και ισχυροποίησης των δυνάμεων των Κούρδων στην ευρύτερη περιοχή της βόρειας Συρίας που αποτελούσαν το 2015 σύμφωνα με το Πανεπιστήμιο Columbia το 9,8% του πληθυσμού της Συρίας. Κατά την Τουρκία επρόκειτο για καλά υπολογισμένη και υπεύθυνη αντιτρομοκρατική επιχείρηση. Οι Κουρδικές στρατιωτικές υπολογίζονται περίπου στα 65.000 άτομα.

Αυτός είναι και ο λόγος που σύντομα ξεκίνησαν αντιδράσεις εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας, καθώς η βαρβαρότητα και οι εχθροπραξίες εναντίον των Κούρδων⁸⁹ έγιναν καθημερινότητα στην Συρία και μεταφέρονταν στα τηλεοπτικά δίκτυα διεθνώς. Οι ίδιοι οι Κούρδοι ζητούσαν βοήθεια για να αποτραπεί μια ακόμη γενοκτονία τους από την Τουρκία. Υπολογίζεται ότι περίπου 2.500 άτομα σκοτώθηκαν κατά τις επιχειρήσεις. Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, ο στόχος ήταν η κατάληψη Κουρδικών περιοχών κατά μήκος των βόρειων συνόρων της Συρίας με σχηματισμό Ζώνης Ασφαλείας βάθους μέχρι 30 χλμ. εντός της χώρας. Αυτό θα ωθούσε τους Κούρδους σε ερημική περιοχή νοτιότερα στην οποία δεν θα είχαν πιθανότητες ανάπτυξης μακριά από τα φυσικά κέντρα ανάπτυξης τους τα οποία είχαν και πολύ πιο πλούσιο έδαφος και καλύτερο κλίμα. Επίσης θα αποκόπτονταν από τους Κούρδους στο εσωτερικό της Τουρκίας.

Το Ain al-Arab (το Kobani) ήταν το μόνο μέρος από 300 χλμ. τμήματος τουρκοσυριακών συνόρων που δεν ελεγχόταν από το ISIS. Από Rojava η ευρύτερη περιοχή πλέον μετονομάζεται σε «Δημοκρατική Ομοσπονδία της Βόρειας Συρίας» ώστε να αντικατοπτρίζει όλες τις εθνότητες της περιοχής υπό την προστασία των Κούρδων (Τουρκμένους, Άραβες και Ασσύριους). Οι μεγαλύτερες Κουρδικές πόλεις στα βόρεια συριακά σύνορα ήταν το Afrin, Kobani και η Jazira. Το YPG είχε περίπου 50.000 μαχητές στα μέσα του 2014 με ανεξάρτητες πηγές να αναφέρουν για 30.000. Μέχρι το 2016 υπολογιζόταν να έχει αυξήσει τις δυνάμεις του στα 65.000 άτομα.

Στις 14/1/2017 η διεθνής αμερικανική δύναμη ενάντια στον Daesh, ανακοίνωσε ότι θα εγκαθιστούσε δύναμη 30.000 άτομα στα σύνορα με τον SDF που στηριζόταν από

---

⁸⁹Syrian Arab News Agency. 2021. *Turkish Republican People's Party: Erdogan's regime provides terrorists in Syria with weapons*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=222143> [Accessed 14 February 2021].

τις ΗΠΑ και είναι ελεγχόμενο και επανδρωμένο από τον YPG. Οι Κούρδοι ως δυνάμεις του SDF είχαν αναλάβει τον έλεγχο των περιοχών τους, καθώς ο εθνοτικός διαμοιρασμός και σύνθεση των μονάδων θα γινόταν σύμφωνα με την γεωγραφία. Περισσότεροι Άραβες στις περιοχές κοντά και κατά μήκος του Ευφράτη και κατά μήκος των συνόρων με Ιράκ στα νότια. Αυτός ο καταμερισμός ξύπνησε τον φόβο της Άγκυρας όπου έβλεπε τον YPG/ SDF με την συμμαχική ιδιότητα των ΗΠΑ να συσσωρεύονται στην περιοχή.

Λίγο καιρό μετά την αποδυνάμωση του ISIS, η διαδικασία αποχώρησης των Αμερικανικών στρατευμάτων από την Συρία και η παύση εξοπλισμού των Κούρδων από τον Νοέμβριο του 2017 και μετά, αποδυνάμωσε τους Κούρδους απέναντι στις Τουρκικές επιχειρήσεις που θα λάμβαναν χώρα στην περιοχή. Οι Κουρδικές δυνάμεις YPG της Συρίας υπήρξαν μέχρι τις αρχές του 2016 βασικός σύμμαχος των ΗΠΑ στον αγώνα κατά του ISIS. Οι Κούρδοι κατηγορήθηκαν περιστασιακά ότι συνεργάστηκαν τόσο με την κυβέρνηση του Άσαντ όσο και με τις ρωσικές αεροπορικές δυνάμεις.

Το κόμμα Συριακής Δημοκρατικής Ένωσης⁹⁰(PYD- Syria's Democratic Union Party) και το στρατιωτικό σκέλος του το YPG, είναι μέρος των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF) που μάχονται ενάντια στον Πρόεδρο Άσαντ. Η Τουρκία τους κατατάσσει και τους δύο ως τρομοκράτες σε αντίθεση με τις ΗΠΑ όπου τους πρώτους θεωρεί ως έμπιστους συμμάχους στον πόλεμο ενάντια στο ISIS.

Το PYD θεωρείται από κάποιους σχετιζόμενο με το Εργατικό Κουρδικό Κόμμα (ή PKK- Kurdistan Workers' Party), το οποίο βρίσκεται σε πόλεμο με την Τουρκία για 30 χρόνια διεκδικώντας πολιτικά και πολιτιστικά δικαιώματα για τον Κουρδικό λαό της Τουρκίας. Η Τουρκία⁹¹ μόνο αναγνωρίζει το YPG αποκλειστικά ως Συριακό παρακλάδι του PKK (χαρακτηριζόμενο ως τρομοκρατική οργάνωση σύμφωνα με την ίδια, την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ). Το YPG διατείνεται ότι είναι απολιτικό και βρίσκεται υπό των προσταγών της Ανώτατης Κουρδικής Επιτροπής η οποία περιλαμβάνει το PYD και το Κουρδικό Εθνικό Συμβούλιο (KNC) που έχει δεσμούς με την Περιφερειακή Διοίκηση Κουρδιστάν (KRG) και τον Πρόεδρο Massoud Barzani.

---

⁹⁰Globalsecurity.org. n.d. *Kurdish Peoples Protection Unit YPG*. [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/ypg.htm> [Accessed 9 August 2020].

⁹¹Syrian Arab News Agency. 2020. *From human organs' trafficking to the marriage of underage girls, Turkish regime invests in the Syrian displaced tragedies*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=196768> [Accessed 12 September 2020].

Ο Πρόεδρος Ερντογάν είπε στις 15/1/2017 ότι η χώρα είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει έναν στρατό. «Οι ΗΠΑ έχει παραδεχτεί ότι σχηματίζει έναν στρατό από τρομοκράτες κατά μήκος των συνόρων»⁹². Προσθέτοντας ότι η Τουρκία θα κατέστρεφε αυτόν τον στρατό προτού δημιουργηθεί. «Οι ΗΠΑ δημιούργησαν μια τρομοκρατική οργάνωση με 30.000 άτομα και τους έχει εφοδιάσει με 4.800 φορτία εξοπλισμό. Οτιδήποτε και αν τους στείλετε, ο στρατός των 30.000 δεν θα μπορέσει να σας εκπροσωπήσει εκεί». Η απειλή για διασυνοριακή επιχείρηση έγινε στις 16/1/2017 από τον Πρόεδρο Ερντογάν. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε. συναντήθηκε⁹³ προκειμένου να συζητήσει σχετικά με τις Τουρκικές επιχειρήσεις τον Οκτώβριο του 2019, ενώ ο Jürgen Schulz, Αναπληρωτής Πρεσβευτής της Γερμανίας στα Η.Ε. μιλώντας εκ μέρους του Σ.Α. είπε: «Καλούμε την Τουρκία να τερματίσει την μονομερή στρατιωτική ενέργεια, διότι δεν πιστεύουμε ότι πρόκειται να αντιμετωπιστεί (με αυτόν τον τρόπο) η υποκείμενη ανησυχία της Τουρκίας σχετικά με την ασφάλεια της».

Οι Κουρδικές παράτυπες ένοπλες δυνάμεις πρέπει να βασίζονται στην επινοητικότητα τους για να οπλιστούν. Και ενώ τα τουφέκια μπορούν να αγοραστούν στη μαύρη αγορά, τα θωρακισμένα οχήματα μάχης δεν είναι εύκολο να βρεθούν. Το YPG είναι κυρίως οπλισμένο με μικρά όπλα, με μερικά βαρύτερα όπλα και εκτοξευτές πυραύλων, φορηγά που μετατρέπονται σε κινητούς πυργίσκους όπλων και ένα περιστασιακό κομμάτι πυροβολικού. Η δύναμη των Κούρδων συγκεντρώνεται ως επί το πλείστον στις περιοχές Afrin, Ayn al-Arab και Hasakah στα βόρεια. Αυτό τους δίνει δυνατότητα να ελέγχουν και να λαμβάνουν έσοδα από την μεταφορά και επιβολή φόρων στις αποστολές πετρελαίου που διέρχονται τα σύνορα της Συρίας, όπου συνεχίζουν να βρίσκουν εμπόδια με την Jabhat al-Nursa και τις μονάδες της, στα σημεία που διασταυρώνονται οι περιοχές ελέγχου. Αυτός ο έλεγχος είναι σημαντικός εφόσον επιδιώκουν περισσότερη αυτονομία και ανεξαρτησία από το Συριακό κράτος. Το πετρέλαιο και οι πηγές της Hasakah είναι επίσης σημαντικές και συχνή αιτία σύγκρουσης μεταξύ των αραβικών και Κουρδικών ένοπλων ομάδων.

---

⁹²Kepel, G., 2020. *Έξοδος από το χάος, Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή*. 1st ed. Αθήνα: Κλειδάριθμος, σελ. 391

⁹³Besheer, M., 2019. *UN Security Council Meets on Turkey's Offensive Against Kurds*. [online] Globalsecurity.org. Available at: <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/syria/2019/syria-191010-voa01.htm> [Accessed 9 September 2020].

1). Η Ασπίδα του Ευφράτη υπολογίζεται ότι είχε ως συνέπεια περίπου 300.000 Κούρδοι να εκδιωχθούν από τις εστίες τους και τις περιοχές τους. 2). Στην επιχείρηση Κλάδος Ελαίας το Τουρκικό επιτελείο ανέφερε την κατάληψη 230 χωριών και την εξουδετέρωση 3.400 μαχητών του YPG. Παράλληλα, η Τουρκία κατάφερε να ελέγξει την περιοχή μέσω «ήπιας ισχύος», επιχειρήσεων σταθεροποίησης δηλαδή και δημιουργίας καταυλισμών αμάχων. Αποφασίστηκαν με σκοπό την προβολή της ανθρωπιστικής διάστασης των επιχειρήσεων προς την διεθνή κοινότητα. Σημαντικές ήταν οι συνέπειες των ψυχολογικών επιχειρήσεων που πραγματοποιήθηκαν με ρίψη φυλλαδίων και αποστολή μηνυμάτων sms προκειμένου να ασκηθεί ψυχολογική πίεση αποδοχής της επιχείρησης και κάμψης της αντίστασης πριν από αυτή τους τοπικούς πληθυσμούς.⁹⁴

3). Πριν την επιχείρηση Πηγή Ειρήνης, η απόσυρση των Αμερικανικών δυνάμεων από την περιοχή στα βορειοανατολικά συριακά σύνορα με την Τουρκία στις 7/10/2019, ήταν η αφορμή για την έναρξη της σύγκρουσης των μακροχρόνιων συμμάχων των ΗΠΑ Κούρδων και της συμμάχου νατοϊκής δύναμης Τουρκίας. Μετά την ανακοίνωση του Προέδρου Τράμπ στις 6/10/2019 ότι οι ΗΠΑ θα επέτρεπαν στην Άγκυρα να κάνει τις κινήσεις της έχοντας μεταφέρει γι' αυτό το σκοπό ειδικά εκπαιδευμένα τμήματα ειδικών δυνάμεων εναντίον του SDF.

---

⁹⁴Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ 514

3.3 Η δράση των ισλαμιστικών ομάδων στην Συρία σύμφωνα με τον Γεωπολιτικό Πυλώνα Ισχύος Πολιτισμός/ Πληροφορία

Οι ισλαμιστικές ένοπλες ομάδες στην Συρία είναι πολλές στον αριθμό, καθώς κατά την εξέλιξη των Τουρκικών επιχειρήσεων στην Συρία αλλάζουν συχνά ονόματα για να αποκρύπτονται και να μην σχηματίζεται σαφής εικόνα για το δυναμικό τους, τα μέλη που τις αποτελούν, αλλά πολύ συχνά επειδή τα συμφέροντα τους μεταβάλλονται, με αποτέλεσμα να ενοποιούνται, σχηματίζοντας μεγαλύτερες δυνάμεις, ή να διαχωρίζονται, όταν εξυπηρετεί τους σκοπούς τους, ή όταν διαφωνούν τα μέλη της ομάδας εσωτερικά.

Στην εργασία αυτή, θα επικεντρωθούμε στις ένοπλες ισλαμιστικές ομάδες, που παρατηρήθηκε ότι αποτέλεσαν υπολογίσιμη δύναμη μεταβολής και κατανομής της ισχύος στην περιοχή που μας ενδιαφέρει, σε σχέση με τον γεωπολιτικό παράγοντα, καθώς επίσης είχαν κυριαρχία πάνω στο έδαφος. Ο γεωπολιτικός παράγοντας επηρεάζει το Υποσύστημα Ισλαμιστικές Ένοπλες Ομάδες όσον αφορά αρχικά τον πυλώνα Άμυνα/Ασφάλεια. Το ISIS, συμπεριλαμβανομένων όλων των μικρότερων υποομάδων που συνενώθηκαν με αυτό, το οποίο προσεγγιστικά αριθμούσε 31.500–100.000 μαχητές τρομοκράτες. Επίσης ο FSA με τα μέλη του να κυμαίνονται μεταξύ 30.000- 50.000 ατόμων, ο οποίος θα πρέπει να αναφερθεί ότι είναι συγγενής ως προς το ISIS, καθώς υπήρχε μεγάλη κινητικότητα μεταξύ των μελών τους. Είναι λογικό να εμφανίζονται και να παρουσιάζονται ως αντιμαχόμενες δυνάμεις καθώς και οι δύο διεκδικούσαν κυριαρχία στο έδαφος της Συρίας και για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα κυριάρχησαν σε κοντινές μεταξύ τους περιοχές. Σε πολλές περιπτώσεις όμως συνεργάστηκαν, καθώς οι κοινοί τους αντίπαλοι ήταν οι Κουρδικές δυνάμεις και οι κυβερνητικές δυνάμεις του Προέδρου Άσαντ.

Οι απώλειες που σημειώθηκαν για το ISIS κατά την διάρκεια των Τουρκικών επιχειρήσεων ήταν προσεγγιστικά 4.000 άτομα ενώ οι συνολικές τους απώλειες από το 2012 μέχρι το 2020 είναι περίπου 40.515. Ο αντίστοιχος αριθμός για τον FSA κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων είναι περίπου 2.000. Οι απώλειες μετά την Ασπίδα του Ευφράτη για τον FSA, εκτιμάται ότι κυμαίνονται στους 380 νεκρούς και 800 τραυματίες. Ένα δεύτερο σημείο που αξίζει να επισημανθεί σε σχέση με την επιχείρηση, είναι ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία χρησιμοποίησε στο επιχειρησιακό της πλάνο τις τοπικές επαναστατικές ομάδες και κυρίως τον FSA. Σε αντίθεση με το παράδειγμα των Αμερικανικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν, όπου οι ένοπλες ομάδες συνεργαζόταν με τμήματα ειδικών επιχειρήσεων υποστηριζόμενα με πυρά, οι

Τούρκοι περιβάλλαν τα τμήματα του FSA με μεγαλύτερους σχηματισμούς και τους έδιναν ανεξάρτητες αποστολές οδηγώντας σε αποφασιστικά αποτελέσματα στο τέλος των μαχών. Εκτός αυτού, οι εν λόγω ομάδες χρησιμοποιήθηκαν σε δύσκολους τομείς όπου αναμένονταν μεγαλύτερες απώλειες όπως εντός κατοικημένων περιοχών γεγονός το οποίο μετρίασε εν μέρει την απόφαση της Τουρκικής κυβέρνησης να μην χρησιμοποιήσει αποβιβασμένο πεζικό.

Τα διδάγματα της πρώτης Τουρκικής επιχείρησης στην Συρία και η συνεργασία με τον FSA, αποδείχθηκε μια σταθερή συμμαχία με κοινά συμφέροντα που θα συνεχιζόταν κατά την διάρκεια και των υπόλοιπων επιχειρήσεων. Αν και ο FSA είχε αναλάβει τις πιο αμφίβολες, επικίνδυνες και κοστοβόρες σε ανθρώπινες απώλειες τακτικές κινήσεις, τα οφέλη ήταν αρκετά σημαντικά σε οικονομικό επίπεδο αλλά και σε έλεγχο περιοχών. Επομένως με αυτόν τον τρόπο δικαιολογείται ο εξαιρετικά υψηλός αριθμός των θυμάτων σε σχέση με το δυναμικό του. Ένας άλλος παράγοντας είναι το γεγονός ότι οι ανθρώπινες απώλειες του FSA ήταν πολύ περισσότερο αναλώσιμες σε σχέση με τις Τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις.

Σε αυτό το σημείο θα αναφερθούμε ξεχωριστά στον τρόπο με τον οποίο ο Γεωπολιτικός μας Παράγοντας (η Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας) επηρέασε τα υποσυστήματα μας στον γεωπολιτικό πυλώνα Πολιτισμού/Πληροφορίας στην εργασίας μας.

Συγκεκριμένα, αναφερόμαστε στον τρόπο με τον οποίο η Τουρκία επιδίωξε με άλλα μέσα εκτός των στρατιωτικών επιχειρήσεων, να εδραιώσει τα συμφέροντα της στην περιοχή της βόρειας Συρίας και ειδικότερα περίξ των τουρκοσυριακών συνόρων. Στην εργασία αυτή αναφερόμαστε στην συνεργασία της Τουρκίας με τρομοκρατικές και ισλαμιστικές ένοπλες ομάδες και οργανώσεις μέσω των οποίων (εκτός από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις) επιδιώκει να διαμορφώσει στο έδαφος της Συρίας διαφορετική (υπέρ των συμφερόντων της) δημογραφική σύνθεση, καθώς και διαφοροποιημένη σύνθεση και κατανομή του πληθυσμού σύμφωνα με το θρησκευτικό και εθνοτικό στοιχείο (και πάλι υπέρ των συμφερόντων της). Οι δύο σημαντικότερες ισλαμιστικές τρομοκρατικές ομάδες⁹⁵ που μας ενδιαφέρουν και θα εξεταστούν στην Συρία είναι εναντίον του Προέδρου Άσαντ.

---

⁹⁵The United States: Department of Justice, 2019. *The Best of Bad Options for Syria's Idlib-Middle East Report N°197 | 14 March 2019*. Beirut/Brussels, Belgium: The United States: Department Of Justice, International Crisis Group. <https://www.justice.gov/file/1157211/download>

3.3.1. Χαγιάτ Ταχρίρ αλ- Σαμ (αραβικά: Hay'at Tahrir al-Sham (HTS))

Η πρόωμη μορφή της οργάνωσης ήταν η Jabhat Fatah al-Sham (JFS) και μετονομάστηκε σε Hay'at Tahrir al Sham (HTS)⁹⁶. Πρόκειται για οργάνωση με τζιχαντιστική σαλαφιστική ιδεολογία και προσανατολισμό. Προέρχεται από την Jabhat al-Nusra [al-Nusra Front]⁹⁷ που ξεκίνησε την δράση της τέλη του 2011 ή αρχές του 2012 έχοντας κοινή προέλευση μαζί με το ISIS. Όσον αφορά τον πυλώνα Πολιτισμό/Πληροφορία παρουσιάζει κοινή δράση σε αρκετές περιπτώσεις μαζί με τον FSA και η μεταξύ τους συνεργασία όσον αφορά την πολιτισμική επιρροή επί των εδαφών ελέγχου τους στην Συρία, γίνεται με παρόμοιες τακτικές και με παρόμοιο ιδεολογικό υπόβαθρο, έχοντας ως αποτελέσματα την διαμόρφωση του πληθυσμού σε αυτές τις περιοχές ελέγχου, σύμφωνα και με τα συμφέροντα της Τουρκίας. Λαμβάνονται επομένως υπόψη ως ένα υποσύστημα.

Αναφορές σε άρθρα του 2016 αναφέρουν ότι η Jabhat al-Nusra ιδρύθηκε από Συριακής καταγωγής μέλη της Al-Qaeda και ότι η ομάδα ήταν επισήμως συνδεδεμένη με τον πυρήνα δικτύου της Al-Qaeda μέχρι τον Ιούλιο του 2016 όταν και μετονομάστηκε σε Jabhat Fath al-Sham (JFS), ή «The Front for the Conquest of the Levant» και διαχωρίστηκε από την Al-Qaeda. Η JFS είναι ενεργή στην βόρεια Συρία, ειδικά στο Idlib συμπεριλαμβανομένων και των τουρκοσυριακών συνόρων μεταξύ του Χαλεπίου και της Latakia. Επίσης είναι γνωστό ότι το 2017, ο JFS συνενώθηκε με άλλες τέσσερις ομάδες και δημιούργησαν την Hay'at Tahrir al Sham (HTS), ή «Οργάνωση για την Απελευθέρωση του Levant». Η HTS περιγράφεται ως μια συμμαχία που καθοδηγείται από την al-Qaida με αντάρτες μαχητές, και όπως η ίδια κοινοποιεί επιδιώκει να γίνει κυρίαρχη δύναμη στην περιοχή του Idlib.

Στις 18/5/2018 το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, καταχώρησε την Al-Nusra Front ως ξένη τρομοκρατική οργάνωση συμπεριλαμβανομένης της Hay'at Tahrir al-Sham- HTS.

Στις αρχές του 2020 η HTS είχε 12.000- 15.000 μαχητές εναντίων των κυβερνητικών δυνάμεων του Άσαντ. Η HTS κατέχει τον έλεγχο στο Idlib όπως συνοριακά

---

⁹⁶<https://www.csis.org/>. 2018. *Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) TNT Terrorism Backgrounder*. [online] Available at: <https://www.csis.org/programs/transnational-threats-project/terrorism-backgrounders/hayat-tahrir-al-sham-hts> [Accessed 11 November 2020].

⁹⁷Globalsecurity.org. n.d. *al-Nusra Front, Jabhat al-Nusra, Jabhet al-Nusra, The Victory Front, and Al-Nusra Front for the People of the Levant*. [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/al-nusra.htm> [Accessed 8 September 2020].

περάσματα, δικαστήρια, αποθέματα καυσίμων κ.α. Στους κύριους στόχους της περιλαμβάνεται η ανατροπή του Προέδρου Άσαντ και ίδρυση ενός ισλαμικού κράτους στην περιοχή της Συρίας. Ανάμεσα στους στόχους του είναι η εκκαθάριση της Συρίας από Αλαουίτες και Χριστιανούς.

Η συνεργασία της Τουρκίας⁹⁸ με την συγκεκριμένη οργάνωση είναι διεθνώς γνωστή, τόσο όσον αφορά το επιχειρησιακό πεδίο ειδικά στις περιοχές κοντά στο Idlib, όσο και σε επίπεδο σταθεροποίησης των περιοχών⁹⁹ που περνούν υπό τον έλεγχο της Τουρκίας μετά το πέρας των επιχειρήσεων. Στην πραγματικότητα ο ιδεολογικός προσανατολισμός της τρομοκρατικής οργάνωσης όσον αφορά το θρησκευτικό στοιχείο που επιτρέπει να επιβιώσει σε αυτές τις περιοχές¹⁰⁰ και μια σειρά άλλων κοινών συμφερόντων επιτρέπουν να συνεχίζεται ακόμη και παροντικά αυτή η συμμαχία- συνεργασία.

Η HTS αποβλέπει στην διατήρηση παρουσίας της και ενίσχυσης της ως συνεργάτης της Τουρκίας¹⁰¹ στις περιοχές ενδιαφέροντος. Ταυτόχρονα επιδιώκει μέσω αυτής της συνεργασίας να αποκτήσει διαφοροποιημένη ταυτότητα από αυτή των άλλων εξτρεμιστικών οργανώσεων στην διεθνή κοινή γνώμη. Κατορθώνει να έχει ανοικτούς τους συνοριακούς διαύλους για την μεταφορά ανθρώπων και υλικού υπέρ της ίδιας και της Τουρκίας μεγιστοποιώντας τα οφέλη¹⁰² και για τις δύο πλευρές. Έχοντας σε μεγάλο βαθμό ίδιους σύμμαχους και αντιπάλους στην περιοχή, η Τουρκία εξασφαλίζει μέσω της HTS τον αποκλεισμό των Κούρδων στην περιοχή,

---

⁹⁸Al Kanj, S., 2019. *Reviewing the Turkey-HTS Relationship*. [online] <https://syria.chathamhouse.org/>. Available at: <https://syria.chathamhouse.org/research/reviewing-the-turkey-hts-relationship> [Accessed 8 August 2020].

⁹⁹Tastekin, F., 2020. *Is Hayat Tahrir al-Sham doing Turkey's job in Idlib?* [online] Al Monitor: The Pulse of the Middle East. Available at: <https://www.al-monitor.com/originals/2020/06/turkey-russia-syria-idlib-is-hts-doing-job-of-ankara.html> [Accessed 8 August 2020].

¹⁰⁰Tastekin, F., 2020. *No good news for Turkey from jihadi ranks in Syria*. [online] Al Monitor: The Pulse of the Middle East. Available at: <https://www.al-monitor.com/originals/2020/10/turkey-syria-russia-idlib-hayat-tahrir-al-sham-bombing.html> [Accessed 7 November 2020].

¹⁰¹Dettmer, J., 2017. *Turkey Deploys More Forces in Northern Syria*. [online] Globalsecurity.org. Available at: <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/turkey/2017/turkey-171103-voa01.htm> [Accessed 12 November 2020].

¹⁰²North press agency. 2021. *“Slaves to Turkey:” A former child soldier on Turkey’s teenaged Syrian mercenaries - North press agency*. [online] Available at: <https://npasyria.com/en/56675/> [Accessed 29 March 2021].

απόθεση των κυβερνητικών δυνάμεων Άσαντ με τις οποίες η HTS βρίσκεται σε συνεχή σύγκρουση και επιβολή ελέγχου στις περιοχές αυτές στο εθνοτικό¹⁰³ και θρησκευτικό στοιχείο, καθώς όπως αναφέρθηκε παραπάνω η HTS έχει συγκεκριμένο ιδεολογικό προσανατολισμό.

---

¹⁰³North press agency. 2021. *“It was a mistake:” Members of Turkey’s “Syrian National Army” on the Invasion and Occupation of Afrin - North press agency.* [online] Available at: <https://npasyria.com/en/57229/> [Accessed 8 April 2021].

3.3.2. «Ισλαμικό Κράτος» (Islamic State of Iraq and ash-Sham/ISIS)

Το πιο γνωστό και σύγχρονο όνομα της ισλαμιστικής τζιχαντιστικής οργάνωσης¹⁰⁴ είναι Islamic State [Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)]¹⁰⁵, ενώ προηγουμένως ήταν Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL) και προέρχεται από την αρχική οργάνωση Daesh, (Da'esh)¹⁰⁶. Μέσω της Αλ Νούσρα (Jabhatal-Nusra/al-Nusrah Front) το ISIS έχει κοινή μήτρα προέλευσης με την προηγούμενη οργάνωση που αναφέρθηκε την Χαγιάτ Ταχρίρ αλ- Σαμ (αραβικά: Hay'at Tahrir al-Sham (HTS).

Οι δυνάμεις του ISIS είναι συγκεντρωμένες κυρίως στις περιοχές βορειοανατολικά στην Συρία καθώς και στις ανατολικές περιοχές όπου οι ερημικές κοντινές επαρχίες συνδέονται με την ιρακινή επαρχία Anbar. Οι πιο μεγάλες μάχες δόθηκαν από το ISIS¹⁰⁷ εναντίον του κατά βάση Κουρδικού YPG¹⁰⁸ στα βόρεια. Το ISIS έχασε προσεγγιστικά 60% της εδαφικής του κυριαρχίας στο Ιράκ και την Συρία συμπεριλαμβανομένων και περιοχών πολύ πλούσιων σε υδρογονάνθρακες και κυρίως πετρέλαιο στην Raqqa και Homs. Επίσης το ISIS βρισκόταν υπό την πίεση των δυνάμεων του SDF στα περίχωρα της Raqqa και από τις κυβερνητικές δυνάμεις του Προέδρου Άσαντ στην περιοχή του Deir al-Zour (Deir Ezzor, Deir ez-Zor).¹⁰⁹

---

¹⁰⁴Crisis Group. n.d. *Exploiting Disorder: al-Qaeda and the Islamic State*. [online] Available at: <https://www.crisisgroup.org/global/exploiting-disorder-al-qaeda-and-islamic-state> [Accessed 11 September 2020].

¹⁰⁵Cronin, Audrey Kurth. "ISIS Is Not a Terrorist Group: Why Counterterrorism Won't Stop the Latest Jihadist Threat." *Foreign Affairs*, vol. 94, no. 2, 2015, pp. 87–98. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/24483485. Accessed 1 Apr. 2021.

¹⁰⁶Crisis Group. n.d. *Fighting ISIS: The Road to and beyond Raqqa*. [online] Available at: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/b053-fighting-isis-road-and-beyond-raqqa> [Accessed 11 September 2020].

¹⁰⁷Cia.gov. n.d. *Field Listing: Terrorist Groups - Home Based — The World Factbook - Central Intelligence Agency*. [online] Available at: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/397.html> [Accessed 19 October 2020].

¹⁰⁸Egorov, O., Narmania, D. and Mamedov, R., 2016. *Anti-Government Extremist Organizations In Syria*. [online] Russian International Affairs Council. Available at: <https://russiancouncil.ru/en/syria-extremism#dn> [Accessed 7 November 2020].

¹⁰⁹Justice.gov. 2017. *Responses to Information Requests - Immigration and Refugee Board of Canada*. [online] Available at: <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1003401/download> [Accessed 12 January 2021].

Στην εργασία αυτή έχοντας κάνει αναφορά στο περιεχόμενο της Τουρκικής Υψηλής Στρατηγικής¹¹⁰ καθώς και την σημασία της ανάσχεσης και εξάλειψης του Κουρδικού στοιχείου από την Τουρκία, δεν είναι ιδιαίτερος περίεργη η αναφορά της συνεργασίας της Τουρκίας¹¹¹ με το ISIS¹¹² και ανιχνεύεται ήδη από το 2012 τουλάχιστον όταν ήταν Υπουργός Εξωτερικών ο Αχμέτ Νταβούτογλου και επί Ερντογάν φυσικά. Το ISIS αποτελούσε από την εμφάνιση του, βασικό εχθρό εναντίον των Κούρδων στην Συρία. Η Τουρκία χρειαζόταν νομιμοποίηση των ενεργειών της στην Συρία, και δεν θα μπορούσε εξαρχής να διατυπώσει την θέση ότι σχεδιάζει να πραγματοποιήσει αποκλειστικά την εκκαθάριση των Κούρδων στην Συρία, επομένως δημοσιοποίησε την ανάγκη διασφάλισης της Εθνικής της Ασφάλειας απέναντι στους τρομοκράτες που βρίσκονται εντός της Συρίας στα τουρκοσυριακά σύνορα (εννοώντας) τους Κούρδους κυριότερα και δευτερευόντως τον ISIS. Στην πραγματικότητα το ISIS σε μεγάλο βαθμό προετοίμασε το έδαφος υπέρ των συμφερόντων της Τουρκίας ήδη εκκαθαρίζοντας περιοχές και εδάφη από Κούρδους και άλλους πληθυσμούς που ζούσαν εκεί και δεν ταίριαζαν στο ιδεολογικό πλαίσιο του σουνιτικού Ισλάμ.

Με αυτή την πρακτική το ISIS ουσιαστικά πραγματοποιούσε ότι ακριβώς και η Τουρκία στις περιοχές που κατακτούσε, με πιο απόλυτο τρόπο. Δημιουργεί το ειδικό αστυνομικό σώμα που αναλάμβανε την εποπτεία των κατοίκων και έλεγχο συμμόρφωσης σύμφωνα με τον νέο τρόπο ζωής, όπως το εάν ακολουθούσαν την Σαρία απαρεγκλίτως, εάν οι θρησκευτικές πρακτικές ακολουθούνταν πιστά και με τις λεπτομέρειες και περιεχόμενο που ήταν απαραίτητο. Τα αγόρια από μικρή ηλικία λάμβαναν συγκεκριμένη στρατιωτική εκπαίδευση και συμμετείχαν σε μάχες και δολοφονίες καθώς επίσης διδάσκονταν τις ισλαμιστικές διδασκαλίες και περιεχόμενα ώστε να δομηθεί κατάλληλα ο ψυχοπνευματικός τους κόσμος, ενώ αντίστοιχα τα κορίτσια διδάσκονταν πως να είναι κατάλληλες μητέρες και σύζυγοι των μαχητών

---

¹¹⁰KEDAR, M., 2020. *Turkey's relationship with ISIS proves it's deserting its European allies*. [online] The Jerusalem Post | JPost.com. Available at: <https://www.jpost.com/opinion/turkeys-relationship-with-isis-proves-its-deserting-its-european-allies-643187> [Accessed 11 September 2020].

¹¹¹The Duran. 2016. *Israel and Greece expose Turkey's cooperation and partnership with ISIS*. [online] Available at: <https://theduran.com/israel-and-greece-expose-turkeys-cooperation-and-partnership-with-isis/> [Accessed 11 September 2020].

¹¹²Bekdil, B., 2015. *Turkey's Double Game with ISIS*. [online] Middle East Forum. Available at: <https://www.meforum.org/5317/turkey-isis> [Accessed 11 September 2020].

του ISIS, χωρίς να έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση και σειρά άλλων τομέων, που δεν είναι απαραίτητο να εισέλθουμε. Το ISIS για λογαριασμό της Τουρκίας ανέλαβε να πραγματοποιήσει αρκετές επιχειρήσεις εκκαθάρισης περιοχών, εξάλειψης στόχων, καθώς και επιχειρήσεις μεταφοράς ανθρώπων και υλικών, μαύρου χρήματος, ναρκωτικών, αρχαιοτήτων και πολλών άλλων δραστηριοτήτων.

Το ISIS αναφερόταν ως εχθρός και τρομοκράτης από την Τουρκία κυρίως ώστε η ίδια να λάβει την απαραίτητη συμμαχική και διεθνή βοήθεια¹¹³ για την πραγματοποίηση των επιχειρήσεων της, ταυτόχρονα μετατρέποντας τις επιχειρήσεις σε κατ' επίφαση ειρηνευτικής σκοπιμότητας αναγκαστικές επιχειρήσεις¹¹⁴, εφόσον επιδίωκε την διεθνή νομιμοποίηση και να γλυτώσει από τυχόν πιθανές κυρώσεις. Εφόσον για κάθε χώρα η τρομοκρατία είναι ζήτημα Εσωτερικής Ασφάλειας πρωτίστως¹¹⁵ (επομένως χαρακτηρίζεται και λαμβάνεται υπόψη διαφορετικά από κάθε κράτος) η Τουρκία είχε σκοπό να κινηθεί πρωτίστως σύμφωνα με τους δικούς της στόχους¹¹⁶ και δευτερευόντως επιδιώκοντας να ικανοποιήσει στόχους άλλων δυνάμεων, θα κατόρθωνε να έχει την υποστήριξη τους, εάν και εφόσον την είχε ανάγκη.

Έχουν προκύψει στοιχεία¹¹⁷ ότι η Τουρκική κυβέρνηση υπό τον Πρόεδρο Ερντογάν¹¹⁸ παρέχει κρυφά άμεση στρατιωτική, οικονομική και υλικοτεχνική¹¹⁹

---

¹¹³CIA Factbook, n.d. *Field Listing: Military deployments, Turkey*. USA: CIA, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/military-deployments/>

¹¹⁴FRANTZMAN, S., 2020. *Is Turkey smuggling ISIS detainees out of Syria?* [online] The Jerusalem Post | JPost.com. Available at: <https://www.jpost.com/middle-east/is-turkey-smuggling-isis-detainees-out-of-syria-635421> [Accessed 11 September 2020].

¹¹⁵Sukheja, B., 2020. *Erdogan has close association with terrorist organizations ISIS: Swedish Nordic Monitor*. [online] Republic World. Available at: <https://www.republicworld.com/world-news/rest-of-the-world-news/erdogan-has-close-association-with-terrorist-organisations-report.html> [Accessed 11 September 2020].

¹¹⁶The Jerusalem Post | JPost.com. 2019. *Turkey shells prison holding ISIS foreign fighters - report*. [online] Available at: <https://www.jpost.com/Breaking-News/Turkey-shells-prison-holding-IS-foreign-fighters-report-604170> [Accessed 11 September 2020].

¹¹⁷Nafeez, A., 2019. *Erdogan worked "hand in glove" with ISIS in Syria, claims former emir*: [online] Medium. Available at: <https://medium.com/insurge-intelligence/erdogan-worked-hand-in-glove-with-isis-in-syria-claims-former-emir-e83c0e6b9c3d> [Accessed 8 September 2020].

¹¹⁸L. Phillips, D., 2016. *COLUMBIA UNIVERSITY IN THE CITY OF NEW YORK INSTITUTE FOR THE STUDY OF HUMAN RIGHTS Research Paper: ISIS-Turkey Links*. [online] HuffPost. Available

υποστήριξη στο ISIS, ακόμη και όταν ισχυρίζεται ότι καταπολεμά το τρομοκρατικό δίκτυο¹²⁰. Τα αποδεικτικά στοιχεία έρχονται με τη μορφή μαρτυρίας από διάφορες πηγές και άτομα εμπλεκόμενα με τον ISIS που έχουν συλληφθεί από Κούρδους μαχητές και είναι αναγνωρισμένοι διεθνώς ως η πιο αποτελεσματική απειλή που αντιμετωπίζει το ISIS στο πεδίο.

Η οργάνωση κατά την διάρκεια της αναπτυσσόμενης κυριαρχίας του στην Συρία μέχρι και 2017, έγινε γνωστή παγκοσμίως για τα απάνθρωπα εγκλήματα που διέπραξε με πρόσχημα την ιδεολογία της. Μέχρι το 2018 είχε χάσει περίπου το 89% των εδαφών κυριαρχίας της συμπεριλαμβανομένων των δύο μεγαλύτερων περιοχών επιρροής του, της Μοσούλης στο Ιράκ και της βόρειας Συριακής πόλης Raqa που είχε ονομάσει πρωτεύουσα του υποτιθέμενου κράτους του. Ο πρωθυπουργός του Ιράκ Χαϊντέρ αλ Άμπαντι κήρυξε νίκη επί του Ισλαμικού Κράτους στο Ιράκ στις 9 Δεκεμβρίου 2017. Οι τακτικές επιτυχίες ενάντια στα τρομοκρατικά κινήματα βέβαια δεν νικούν την τρομοκρατία. Το ISIS δεν αποτελεί εξαίρεση. Εξακολουθεί να δραστηριοποιείται στη Συρία, το Ιράν και άλλες χώρες.

Οι ειδήσεις προκύπτουν και από κουρδικά πρακτορεία ειδήσεων, το Συριακό-Κουρδικό πρακτορείο ειδήσεων Harwar (ANHA) που εδρεύει στη Rojava και το τουρκο-Κουρδικό Ajansa Nûçeyan a Firatê (Firat News Agency ή ANF News). Η έδρα του τελευταίου εδρεύει στο Άμστερνταμ. «Το Τουρκικό κράτος και ο Πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν μας υποστηρίζουν αποκλειστικά επειδή είναι εναντίον των Κούρδων. Δεν είναι επειδή είναι στοργικός απέναντί μας ή οτιδήποτε άλλο. Επειδή δεν έχει καμία σχέση με το Ισλάμ. Δεν θα μας υποστήριζε για μια μέρα αν δεν πολεμούσαμε ενάντια στους Κούρδους.»¹²¹ Για το ISIS είναι στρατηγική

---

at: https://www.huffpost.com/entry/research-paper-isis-turke_b_6128950 [Accessed 11 September 2020].

¹¹⁹FRANTZMAN, S., 2019. *New sanctions show Turkey's double standards on terror*. [online] The Jerusalem Post | JPost.com. Available at: <https://www.jpost.com/Middle-East/New-sanctions-show-Turkeys-double-standards-on-terror-608376> [Accessed 11 September 2020].

¹²⁰Seldin, J., 2017. *US Official Accuses Turkey of Pushing Extreme Islamist Ideology*. [online] Globalsecurity.org. Available at: <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/turkey/2017/turkey-171213-voa01.htm> [Accessed 11 September 2020].

¹²¹Nafeez, A., 2016. *Turkey's secret pact with Islamic State exposed by operative behind wave of ISIS attacks- The elephant in NATO's room: state-sponsorship of Daesh*. [online] Medium. Available at: <https://medium.com/insurge-intelligence/turkeys-secret-pact-with-islamic-state-exposed-by-operative-behind-wave-of-isis-attacks-6b35d1d29e18> [Accessed 11 September 2020].

προτεραιότητα η ανατροπή του καθεστώτος του Προέδρου Άσαντ στη Συρία - άλλοι στόχοι επίσης στην Τουρκία, τις ΗΠΑ και το Ιράκ, για παράδειγμα, είναι δευτερεύουσες προτεραιότητες. «Το Τουρκικό καθεστώς, οι ΗΠΑ, το Ιρακινό καθεστώς δεν είναι σημαντικό για εμάς, αλλά το Συριακό καθεστώς είναι. Επειδή βλέπουμε τη Συρία ως το κέντρο για το Ισλαμικό Κράτος που θα ιδρυθεί».

3.3.3. Τουρκικές επιχειρήσεις σταθεροποίησης και ελέγχου περιοχών

Στο συγκεκριμένο σημείο εστιάζουμε στις ενέργειες που έγιναν από πλευράς της Τουρκίας ώστε να σταθεροποιήσει και να εδραιώσει τον έλεγχο¹²² της μετά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις μέσω του θρησκευτικού στοιχείου. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί και το Οικονομικό Φόρουμ Συρίας κοντά στα τουρκοσυριακά σύνορα που ιδρύθηκε το 2017 και αποσκοπεί στην εκπαίδευση και οργάνωση¹²³ των Σύριων προσφύγων που βρίσκονται στην Τουρκία.¹²⁴

Συγκεκριμένα όσον αφορά το χρονικό διάστημα μετά την πρώτη επιχείρηση Ασπίδα του Ευφράτη η Τουρκία το 2017 ανέθεσε στην Διεύθυνση Θρησκευτικών Υποθέσεων της Τουρκίας κάθε μήνα να στέλνει ανθρωπιστική βοήθεια η οποία μέσω των ιμάμηδων των περιοχών Cerablus, Çobanbey, Al-Bab και Azez θα διανέμεται στον τοπικό πληθυσμό. Ακόμη, η ίδια κρατική υπηρεσία θα είχε την ευθύνη για την ρύθμιση του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και του συστήματος υγείας¹²⁵. Το ανθρώπινο δυναμικό που θα αναλάμβανε αυτό το έργο θα ήταν Τούρκοι εκπαιδευτικοί και ιατροί που θα αναλάμβαναν καθήκοντα στις νέες περιοχές υπό τον έλεγχο της Τουρκίας στην βόρεια Συρία, ενώ ανάλογη μέριμνα υπήρξε και συγκεκριμένα για τα θρησκευτικά θέματα.

Δημιουργήθηκαν υποδομές για την τέλεση των θρησκευτικών υποχρεώσεων ενώ οι μουφτείες των Τουρκικών περιοχών κοντά στα τουρκοσυριακά σύνορα Gaziantep και Kilis πραγματοποίησαν την εκπαίδευση 467 Σύριων ιμάμηδων που θα αναλάμβαναν καθήκοντα στην Συρία. Ιμάμηδες (21) ήδη έχουν αναλάβει καθήκοντα σε Gaziantep και (40) στην Καισάρεια και ταυτόχρονα δημιουργήθηκε μόνιμο

---

¹²²Tastekin, F., 2021. *Understanding Turkey's vision of medical schools for small Syrian town Ankara plans to establish two medical educational facilities in a small Syrian town across the border as Turkish entrenchment deepens in Syria. Read more: <https://www.al-monitor.com/originals/2021/02/turkey-syria-new-turkish-school-sign-of-further-entrenchment.html#ixzz6riqDOZLh>. [online] Al Monitor: The Pulse of the Middle East. Available at: <https://www.al-monitor.com/originals/2021/02/turkey-syria-new-turkish-school-sign-of-further-entrenchment.html> [Accessed 12 February 2021].*

¹²³North press agency. 2021. *Turkish authorities fire Syrian teachers from Turkey's schools - North press agency. [online] Available at: <https://npasyria.com/en/54339/> [Accessed 11 February 2021].*

¹²⁴Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ 514

¹²⁵Arab News. 2021. *Turkey to open schools in war-torn Syria: Ankara faces accusations of foreign meddling and violating Syrian territorial sovereignty. [online] Available at: <https://www.arabnews.com/node/1805511/middle-east> [Accessed 11 February 2021].*

Κέντρο Εκπαίδευσης Ιμάμηδων στο Gaziantep με δυνατότητα εκπαίδευσης ταυτόχρονα 100 ατόμων. Παράλληλα συντονίστηκε η διαδικασία αποκατάστασης σε όλα τα τζαμιά που βρίσκονται στην ασφαλή περιοχή υπό τον έλεγχο της Τουρκίας¹²⁶.

Η Τουρκία σε όλη αυτή την διαδικασία ανασυγκρότησης των περιοχών¹²⁷ που κατάφερε να ελέγξει, εισήγαγε την πολιτισμική¹²⁸ και θρησκευτική της επιρροή¹²⁹, καθώς στα σχολεία εισήχθη η συνήθεια ομιλίας της Τουρκικής γλώσσας παράλληλα με τα αραβικά και τις τοπικές διαλέκτους, ενώ όσον αφορά το θρησκευτικό στοιχείο, το σουνιτικό Ισλάμ αποτελεί την μοναδική επιλογή άσκησης των θρησκευτικών καθηκόντων¹³⁰, και για αυτό το λόγο ελήφθησαν τα παραπάνω αναφερόμενα μέτρα.

Κατά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις της Τουρκίας ένας από τους σταθερούς σκοπούς ήταν η προστασία των Σύριων Τουρκμένων¹³¹ ώστε να μπορούν να παραμείνουν στις περιοχές αυτές εφόσον η εθνοτική τους ταυτότητα εξυπηρετούσε τα τουρκικά συμφέροντα.¹³² Αυτοί οι παράγοντες, παράλληλα με τον εθνοτικό εκτοπισμό των Κουρδικών πληθυσμών¹³³ προς άλλες περιοχές (νότια και ανατολικά) και την επανεγκατάσταση Σύριων προσφύγων- στην πλειονότητα τους σουνιτών Αράβων από την Τουρκία¹³⁴ πίσω, μέσα στην ζώνη ελέγχου περιοχών της Τουρκίας στην Συρία, είχε ως άμεση συνέπεια την εθνοτική και θρησκευτική δημογραφική αλλοίωση των περιοχών αυτών. Η παρουσία των συμμαχικών ισλαμιστικών οργανώσεων της Τουρκίας αλλοίωσε την σύνθεση του πληθυσμού πολλών περιοχών μεταξύ των

---

¹²⁶Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ 451

¹²⁷Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ 504

¹²⁸Anda Derneği, *Yabancılar için Türkçe Öğretimi*. [online] Anda.org.tr. Available at: <https://anda.org.tr/sayfa/yabancilar-icin-turkce-ogretimi.html> [Accessed 8 September 2021].

¹²⁹Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ 488

¹³⁰Karapetyan, M., 2018. *The Alevi/ Alawite factor in Turkey - Syria relations in the Light of the Syrian crisis* [online] Ssoar. info. Available at:

https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/61756/ssoar-jlibertyintaff-2018-3-karapetyan_mkrkich-The_Alevi_Alawite_factor_in.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-jlibertyintaff-2018-3-karapetyan_mkrkich-The_Alevi_Alawite_factor_in.pdf [Accessed 11 September 2020].

¹³¹Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π., σελ. 513

¹³²Μηνάγιας, Χ., *ΤΟΥΡΚΙΑ Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*, ό.π. σελ 465

¹³³<https://www.ceasefire.org/>. 2020. *Turkey orchestrating destruction, demographic change in northern Syria - new report - Ceasefire*. [online] Available at: <https://www.ceasefire.org/turkey-orchestrating-destruction-demographic-change-in-northern-syria-new-report/> [Accessed 11 November 2020].

¹³⁴Anda Derneği, n.d. *Yetim ve Kültür Merkezi*. [online] Anda.org.tr. Available at: <https://anda.org.tr/sayfa/yetim-ve-kultur-merkezi.html> [Accessed 9 September 2020].

οποίων και το Afrin. Την ίδια στιγμή τα σπίτια των εκτοπισμένων ντόπιων πληθυσμών καταλαμβάνονταν από χιλιάδες οικογένειες άλλων περιοχών της Συρίας.

Αυτές οι διαδικασίες τελικά αποτελούσαν οργανωμένη συνέχεια των στρατιωτικών επιχειρήσεων της Τουρκίας και είναι ενσωματωμένες στην Στρατηγική της Τουρκία για την Συρία και συγκεκριμένα αποτελούν έναν από τους κύριους σκοπούς των επιχειρήσεων. Η μεταβολή του χάρτη της περιοχής ως στόχος της Άγκυρας, περιλαμβάνει τόσο την μεταβολή των συνόρων με αν όχι προσάρτηση περιοχών, τότε υπό άμεσο έλεγχο της Τουρκίας και περαιτέρω για να εξασφαλιστεί η κατάσταση αυτή, περιλαμβάνει επίσης πλήρη αλλοίωση και επανασύνθεση ουσιαστικά του εσωτερικού πληθυσμού των περιοχών αυτών και σύμφωνα με τα ενδεδειγμένα χαρακτηριστικά σύμφωνα ως προς τα συμφέροντα της Τουρκίας.

Από πάνω από 95% των Κούρδων να αποτελούν πλειοψηφία στο Afrin, μετά τις επιχειρήσεις στρατιωτικές και σταθεροποιητικές εκτιμάται ότι το ποσοστό έχει φτάσει το 40%. Η Τουρκία σε αυτές τις περιοχές επίσης εισήγαγε ένα νέο σύστημα ταυτοποίησης με κάρτα, το οποίο αποκρύπτει και ουσιαστικά μεταβάλλει τα δεδομένα αστικού μητρώου σχετικά με την οικογενειακή καταγωγή και τελική συνέπεια να μην είναι δυνατός ο διαχωρισμός μεταξύ ντόπιων κατοίκων, εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων και προσφύγων. Με αυτό τον τρόπο αποκλείεται η οποιαδήποτε μελλοντική δυνατότητα επιστροφής και αποκατάστασης αυτών των ανθρώπων, στον τόπο κατοικίας τους και προέλευσης τους.

Αυτές οι διαδικασίες συντονίστηκαν παράλληλα με ταυτόχρονες επιχειρήσεις της Τουρκίας και των ισλαμιστικών συμμαχικών μαχητών τους, σε διάσπαρτες επιθέσεις σε θρησκευτικά και πολιτιστικά μνημεία, με πρώτο στόχο να αποτελεί η εξάλειψη του Κουρδικού στοιχείου σε αυτά όπου υπήρχε. Χώροι λατρείας των αλεβιτών και Γιαζίντι ήταν στόχοι, όπως και ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία και τόποι.

3.4 Συμπεράσματα για τη δράση των υπερσυστημικών δρώντων στα προς εξέταση υποσυστήματα

Σύμφωνα με την ανάλυση των υποσυστημάτων στα υποκεφάλαια του Κεφαλαίου 3 που προηγήθηκαν, προχωρήσαμε στην παράθεση περιπτώσεων αναφορικά με τις δραστηριότητες των υπερσυστημικών μας δρώντων και την επιρροή που αυτοί ασκούν στον γεωπολιτικό παράγοντα ανά υποσύστημα.

Στο σημείο αυτό αρκετά συνοπτικά θα παρουσιαστεί ο ρόλος των υπερσυστημικών δρώντων.

ΙΡΑΝ

Το Ιράν επιθυμεί να αλλάξει την δημογραφική κατάσταση της Συρίας και να την αντικαταστήσει την πλειονότητα των σουνιτών μουσουλμάνων με σίιτες μουσουλμάνους από το Ιράν, Λίβανο και Ιράκ. Η Χεζμπολάχ¹³⁵ ως παραστρατιωτική τρομοκρατική οργάνωση δρα στην περιοχή προερχόμενη από τον Λίβανο, αλλά παρέχοντας την δράση της και ελεγχόμενη απόλυτα από το Ιράν και υπέρ των συμφερόντων του Προέδρου Άσαντ. Το Ιράν επίσης έχει υπό τον έλεγχο του μικρότερες δυνάμεις Ιρακινών Σιτικών παραστρατιωτικών οργανώσεων.

ΡΩΣΙΑ

Η Ρωσία υποστηρίζει τις κυβερνητικές δυνάμεις του Προέδρου Άσαντ και αναγνωρίζει ότι η περιοχή θα μπορέσει να σταθεροποιηθεί μέσω της υφιστάμενης πολιτικής ηγεσίας και όχι κάποιας άλλης. Επιθυμεί να διατηρήσει την στρατιωτική της παρουσία ισχυρή στην περιοχή και ενδεχομένως εάν μπορέσει να αποκτήσει και νέες βάσεις όπως και ενίσχυση της ναυτικής της βάσεως. Επίσης επιθυμεί να ασκεί ουσιαστική επιρροή στην άσκηση ελέγχου της πολιτικής στην Συρία, επίσης με ενδεχόμενες αλλαγές στην δημογραφική κατάσταση και διανομή του πληθυσμού. Σημαντικές διαπραγματευτικές κινήσεις θεωρούνται η Συμφωνία του Σότσι¹³⁶, καθώς και η Διάσκεψη της Αστάνα¹³⁷ στο Καζακστάν τον Σεπτέμβριο του 2017, με σκοπό

---

¹³⁵Idf.il. 2019. *Hezbollah Establishes a Terror Cell in Syria*. [online] Available at: <https://www.idf.il/en/minisites/hezbollah/hezbollah-establishes-a-terror-cell-in-syria/> [Accessed 12 January 2021].

¹³⁶Ράπτης, Κ., 2019. *Η Μέση Ανατολή μετά τη συμφωνία Πούτιν-Ερντογάν στο Σότσι*. [online] Capital.gr. Available at: <https://www.capital.gr/diethni/3389395/i-mesi-anatoli-meta-ti-sumfonia-poutin-erntogan-sto-sotsi> [Accessed 11 August 2020].

¹³⁷Kepele, G., *Έξοδος από το χάος, Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή*, ό.π., σελ. 330

την διευκόλυνση για εξεύρεση στρατιωτικής λύσης για την Συρία μεταξύ Ιράν, Τουρκίας και Ρωσίας.

Όταν κρίθηκε απαραίτητο, σύμφωνα με τις συνθήκες που διαμορφώθηκαν στην περιοχή της βόρειας Συρίας κοντά στα σύνορα, η Ρωσία συνεργάστηκε με την Τουρκία διαμορφώνοντας ένα νέο καθεστώς κοινής επιτήρησης και περιπολιών κατά μήκος όλων των περιοχών που είχε δημιουργηθεί η ασφαλής ζώνη. Στόχος ήταν να αποτραπεί η συνέχιση των συγκρούσεων και να διατηρηθεί το καθεστώς μείωσης των εντάσεων, με σκοπό την δυνατότητα αποκατάστασης των περιοχών σταδιακά.

ΗΠΑ

Οι ΗΠΑ¹³⁸ διατηρούν σημαντικές κυρώσεις στην Συρία οι οποίες περιορίζουν ευρέως τη δυνατότητα των Αμερικανών να προβούν σε συνδιαλλαγές και συμφωνίες μεταξύ των δύο χωρών, συμπεριλαμβανομένης της κυβέρνησης της Συρίας. Η κυβέρνηση της Συρίας και οι συνδεδεμένες με αυτήν οντότητες, έχουν υποστεί από τις ΗΠΑ οικονομικές κυρώσεις από το 2004 σύμφωνα με το Νόμο περί Υπευθυνότητας της Συρίας, ο οποίος απαγορεύει ή περιορίζει την εξαγωγή και επανεξαγωγή των περισσότερων προϊόντων των ΗΠΑ στη Συρία. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ εντοπίζει και προσδιορίζει συνεχώς άτομα και οντότητες που υπόκεινται σε κυρώσεις των ΗΠΑ που σχετίζονται με τη Συρία, συμπεριλαμβανομένης, ενδεικτικά, της χρήσης χημικών όπλων από το Συριακό καθεστώς και άλλων φρικαλεοτήτων εναντίον του λαού του.¹³⁹

Οι ΗΠΑ επιθυμούν να διατηρηθεί μια κατάσταση ισορροπίας¹⁴⁰ κατά την οποία η Ρωσία θα διαθέτει περιορισμένη επιρροή και έλεγχο στην άσκηση πολιτικής στην Συρία καθώς επίσης και την ελάχιστη δυνατή στρατιωτική παρουσία της. Υποστηρίζει ταυτόχρονα τα συμφέροντα του Ισραήλ στην περιοχή τα οποία περιορίζονται κυρίως στην περιοχή των υψωμάτων του Γκολάν αλλά και την ανάσχεση της παρουσίας της Χεζμπολάχ στην Συρία ταυτόχρονα με την απόκτηση

---

¹³⁸United States Department of State. 2021. *U.S. Relations With Syria BILATERAL RELATIONS FACT SHEET*. [online] Available at: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-syria/> [Accessed 12 March 2021]

¹³⁹Kepel, G., *Εξόδος από το χάος, Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή*, ό.π., σελ. 340

δυνατότητας επικοινωνίας και συνεννόησης με τον Πρόεδρο Άσαντ όσον αφορά τις διμερείς σχέσεις σχετικά με το μέλλον της Συρίας.

Επίσης υπάρχει ο στόχος σταδιακής ανάσχεσης και εξάλειψης των ισλαμιστικών οργανώσεων με τζιχαντιστικό προσανατολισμό, καθώς αυτές αποδείχθηκαν αναξιόπιστες ακόμη και βραχυχρόνιες δυνάμεις επίτευξης στόχων και μη σταθεροί παράγοντες όσον αφορά τον έλεγχο τους και την δυνατότητα άσκησης ελέγχου στο έδαφος της Συρίας. Σύμφωνα με ερευνητική εργασία του 2019 που δημοσιεύθηκε από την φιλοκυβερνητική Τουρκική δεξαμενή σκέψης SETA σημειώνεται ότι από τις 28 φατρίες του SNA, 21 είχαν προηγουμένως υποστηριχθεί από τις ΗΠΑ τρεις από αυτές μέσω του προγράμματος του Πενταγώνου για την καταπολέμηση του ISIS. 18 από τις φατρίες εξοπλιζόντουσαν από τη CIA μέσω της αίθουσας επιχειρήσεων MOM στην Τουρκία, μιας κοινής αίθουσας επιχειρησιακών πληροφοριών των «Φίλων της Συρίας» (Friends of Syria) για την υποστήριξη της ένοπλης αντιπολίτευσης. 14 από τις φατρίες είχαν εξοπλιστεί και με κατευθυνόμενους πυραύλους TOW από τις ΗΠΑ.¹⁴¹

Οι Κούρδοι ως έμπιστοι διαχρονικά σύμμαχοι των ΗΠΑ¹⁴² ακόμη και υπό εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες, συνεχώς κερδίζουν έδαφος (2020-2021), ειδικά μετά την αποτυχημένη δυνατότητα της Τουρκίας να διατηρήσει αποτελεσματικά τον έλεγχο των βόρειων τουρκοσυριακών συνόρων και της ευρύτερης περιοχής που είχε ως στόχο, καθώς συνεχώς χάνει έδαφος. Ακόμη, η ιδιότητα τους ως διαρκής και σαφής αντίπαλος του ISIS και όσων όμοιων παραστρατιωτικών τρομοκρατικών ομάδων και οργανώσεων αποβλέπουν στην ύπαρξη ενός ισλαμικού χαλιφάτου στο έδαφος της Συρίας, τους καθιστά ιδιαίτερα σημαντικό διπλωματικά και πρακτικά στο πεδίο της μάχης, σύμμαχο των ΗΠΑ, καθώς θα μπορούσαν πολύ αποτελεσματικά με τον κατάλληλο εφοδιασμό και εξοπλισμό, να ασκήσουν τα επιθυμητά αποτελέσματα πολιτικής υπέρ των ΗΠΑ στην ευρύτερη περιοχή (παράλληλα ασκώντας εξισοροποιητική πολιτική και με την Ρωσία) και κοντά στα σύνορα με τα υπόλοιπα κράτη (π.χ. Ιράν).

---

¹⁴¹ÖZKIZILCIK, Ö., 2019. *UNITING THE SYRIAN OPPOSITION, THE COMPONENTS OF THE NATIONAL ARMY AND THE IMPLICATIONS OF THE UNIFICATION*. [online] SETA: SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI. Available at: <https://setav.org/en/assets/uploads/2019/10/A54En.pdf> [Accessed 12 September 2020].

¹⁴²KepeI, G., *Έξοδος από το χάος, Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή*. ό.π., σελ 380

Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί φυσικά αντί του ρόλου που μέχρι προσφάτως διεκδικούσε αναποτελεσματικά ως υποτιθέμενος νατοϊκός σύμμαχος-ακόμη και με το δόγμα Νταβούτογλου- η Τουρκία. Στην πραγματικότητα, οι κινήσεις της Τουρκίας ήταν αναποτελεσματικές στην άσκηση ευρύτερης περιφερειακής πολιτικής, (και σίγουρα ως σταθεροποιητικός και εξισορροπητικός παράγοντας) και σε σχέση με τους στόχους που είχε αναλάβει να φέρει εις πέρας ως νατοϊκός σύμμαχος (π.χ. Αφγανιστάν), γιατί πάντοτε ήταν η ίδια που υπέσκαπτε αυτές τις προσπάθειες, αναθεωρώντας συνεχώς την ίδια της την υποτιθέμενη πολιτική και το αναγνωρισμένο status quo, ταυτόχρονα προτάσσοντας τα δικά της συμφέροντα σε τέτοιο βαθμό, ώστε να ανατρέπει η ίδια τις αρχικές της προσπάθειες υπέρ των συμμάχων της. Αναδείχθηκε η επικινδυνότητάς του χαρακτήρα της ως βαθιά αναθεωρητικό κράτος που προκαλεί αναταράξεις στην διεθνή κοινότητα και αποτελώντας αποσταθεροποιητικό παράγοντα δυνητικά για μια τεράστια σε έκταση περιοχή, κυρίως σε πρώτη φάση με όσα κράτη συνορεύει και σε δεύτερη φάση σε όσες περιοχές αξιώνει δικά της συμφέροντα, ακόμη και χωρίς ύπαρξη κοινών συνόρων από την Ευρώπη έως την Λιβύη και από την Αφρική έως την Κίνα.

ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ

Η Σαουδική Αραβία¹⁴³ επιθυμεί να περιορίσει στον ελάχιστο δυνατό βαθμό την επιρροή και άσκηση ελέγχου στην Συρία από το Ιράν και ακόμη πιο συγκεκριμένα επιδιώκει να εξαλείψει την δυνατότητα του Ιράν να βρει διέξοδο για πετρελαϊκό αγωγό διαμέσου του εδάφους της Συρίας προς την Μεσόγειο Θάλασσα. Ένα τέτοιο γεγονός, θα απειλούσε εξαιρετικά τα οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα ισχύος των κρατών του Περσικού Κόλπου και των αποθεμάτων πετρελαίων τους.

Η Σαουδική Αραβία έχει κοινά συμφέροντα με την Τουρκία στην περιοχή και επομένως στήριξε με την δράση της τις επιχειρήσεις της Τουρκίας στην Συρία, παρέχοντας τόσο σημαντικούς υλικούς οικονομικούς πόρους και εξοπλισμούς με όπλα, καθώς πρόκειται για δυο σουνιτικά κράτη που ήθελαν μεταξύ άλλων την αποδυνάμωση του Άσαντ και του σιιτικού Ισλάμ στην περιοχή.

---

¹⁴³Kepel, G., *Έξοδος από το χάος, Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή*. ό.π., σελ. 382

ΚΑΤΑΡ

Όσον αφορά τις σχέσεις της Τουρκίας με το Κατάρ, πρόκειται για μια σχέση η οποία αναπτυσσόταν περισσότερο με την πάροδο του χρόνου, μετά την κοινή γραμμή πλεύσης σύμφωνα με τα πεπραγμένα της λεγομένης «Αραβικής Άνοιξης» και μετά το 2019, οι μεταξύ τους σχέσεις συνεχώς αυξάνονταν, καθώς το Κατάρ υποστήριξε τις ενέργειες της Τουρκίας στην Συρία σε μεγάλο βαθμό οικονομικά, αλλά και σε ανθρώπινο δυναμικό. Εφόσον το Κατάρ αποτελεί την μήτρα της οργάνωσης και λειτουργίας των Αδελφών Μουσουλμάνων.

Ο Πρόεδρος Ερντογάν, μέλη της οικογένειας του και πάρα πολλά μέλη του επιτελείου του και συνεργάτες του, είναι Αδελφοί Μουσουλμάνοι, επιδιώκοντας τον εξισλαμισμό και την περαιτέρω ισλαμοποίηση του Τουρκικού πληθυσμού και κοινωνίας αλλά και της Συρίας μέσω των επιχειρήσεων σταθεροποίησης που ακολούθησαν των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Όλα τα παραπάνω αποτελούν και τους λόγους που ο Πρόεδρος Ερντογάν χαιρετά χρησιμοποιώντας το ένα χέρι με την Ραμπιά και το άλλο για να σχηματίσει το σύμβολο των Γκρίζων Λύκων. Δεν είναι άλλωστε άγνωστο ότι στην Τουρκική κοινωνία και άσκηση πολιτικής, ο συμβολισμός έχει πολύ σημαντική παρουσία και λόγο ύπαρξης τόσο στην καθημερινή ζωή όσο και στον πολιτικό διάλογο.

Τα αίτια κοινής πλεύσης δεν είναι μόνο ιδεολογικά αλλά και γεωστρατηγικά. Η στρατηγική των Αδελφών Μουσουλμάνων, η «Tamkin»¹⁴⁴, αποβλέπει στην παγκόσμια επικράτηση του Ισλάμ και τη δημιουργία ενός «διεθνούς χαλιφάτου» όπου η εφαρμογή της Σαρία θα είναι η κανονικότητα. Για αυτό το λόγο βρίσκεται κοντά στον νεοοθωμανισμό της Τουρκίας. Η Τουρκία θέλει επικράτηση στις πρώην οθωμανικές περιοχές και την μετατροπή της σε περιφερειακή (και παγκόσμια) υπερδύναμη.

---

¹⁴⁴Μοτίκα, Μ., 2020. *Οι σχέσεις της Τουρκίας με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα*. [online] HuffPost Greece. Available at:

https://www.huffingtonpost.gr/entry/oi-scheseis-tes-toerkias-me-te-moesoelmanike-adelfoteta_gr_5fe2f978c5b66809cb2ebac0#sdfootnote1sym [Accessed 30 December 2020].

4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα

Στο κεφάλαιο αυτό θα διαμορφώσουμε το υπόδειγμα τάσεων ανακατανομής ισχύος, το οποίο παράγεται από την γεωπολιτική ανάλυση των προηγούμενων ενοτήτων. Η ΣΓΑ χρησιμοποιείται ώστε να καταλήξει ο ερευνητής με όσο το δυνατόν ακριβή τρόπο στον εντοπισμό των τάσεων γεωπολιτικής ισχύος που προκύπτουν από τον γεωπολιτικό παράγοντα, επηρεάζοντας μια ορισμένη γεωγραφική περιοχή επηρεάζοντας το σε σχέση με τους τέσσερις γεωπολιτικούς πυλώνες ισχύος όσον αφορά τα υποσυστήματα του χώρου. Ενδεχομένως αυτές οι μεταβολές ανακατανομής της ισχύος να έχουν προεκτάσεις σε διεθνές επίπεδο, επηρεάζοντας τις διακρατικές σχέσεις, ενδεχομένως την παγκόσμια πολιτική και ασφάλεια υποσυστημικά, ή και σε συστημικό γεωπολιτικό επίπεδο.

Η εφαρμογή της ΣΓΑ στο υπό εξέταση γεωπολιτικό μας σύστημα, (δηλαδή το σύστημα της Συρίας) στους πυλώνες Άμυνας/Ασφάλειας και Πολιτισμού/Πληροφορίας μας δίνει την δυνατότητα να αποκτήσουμε μια αρκετά ευρεία εικόνα για την επιρροή του γεωπολιτικού μας παράγοντα και στα υποσυστήματα που το αποτελούν. Βασικές παραδοχές της ΣΓΑ μας είναι πρώτον η εφαρμογή της Υψηλής Τουρκικής Στρατηγικής στα πεδία στρατιωτικών επιχειρήσεων που διεξάγει επί εδαφών άλλων κρατών και στην προκειμένη περίπτωση στην Συρία, δεύτερον οι ισλαμιστικές ένοπλες ομάδες επιδιώκουν περαιτέρω την εξάπλωση και κυριαρχία του σουνιτικού Ισλάμ στην Συρία, το οποίο αποτελεί την πλειοψηφία, με στόχο στο βραχυπρόθεσμο ή μεσοπρόθεσμο μέλλον την δημιουργία μιας μορφής αυτόνομου κράτους επί του εδάφους. Επίσης, η Τουρκία επιδιώκει να έχει λόγο και επιρροή στις αποφάσεις που θα ληφθούν για το μέλλον της Συρίας, καθώς και αξιώσεις επί του εδάφους της Συρίας εφόσον αυτό διασπαστεί σε μικρότερες κρατικές οντότητες ή δημιουργηθεί κάποια μορφή συνομοσπονδίας στην Συρία, με σκοπό την λύση και τερματισμό των εθνοτικών και θρησκευτικών συγκρούσεων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, και λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα από την ανάλυση των υποσυστημάτων μας και επεξεργασία των δεδομένων μας σύμφωνα με την ΣΓΑ μας, εξάγεται ως αποτέλεσμα πως το υποσύστημα που κατέχει τον μικρότερο μέρος ισχύος επί του συστήματος μας όσον αφορά τον πυλώνα Άμυνα/Ασφάλεια είναι το υποσύστημα των κυβερνητικών δυνάμεων του Προέδρου Άσαντ. Αν και εκπροσωπεί τυπικά την κυρίαρχη δύναμη του κράτους επί του συστήματος της Συρίας, αποδεικνύεται ότι στην περιοχή ενδιαφέροντος μας και

ειδικά στα τουρκοσυριακά σύνορα δεν επηρεάζεται ιδιαίτερος καθώς δεν εμπλέκεται σε σημαντικό βαθμό στις επιχειρήσεις της Τουρκίας, εφόσον τον έλεγχο των περιοχών έχουν άλλες δυνάμεις. Εμπλέκεται κυρίως σε σημαντικό βαθμό μόνο κατά την τέταρτη επιχείρηση της Τουρκίας στην Συρία.

Σημαντικότερο υποσύστημα στην ΣΓΑ μας το οποίο φαίνεται να επηρεάζει σαφώς η ισχύς του γεωπολιτικού μας παράγοντα στον πυλώνα Άμυνα/Ασφάλεια, είναι αυτό των Κουρδικών στρατιωτικών δυνάμεων. Η επιρροή του γεωπολιτικού μας παράγοντα επί του υποσυστήματος αυτού αποτυπώνεται στα εδάφη τα οποία σταδιακά αφαίρεσαν από τις Κουρδικές στρατιωτικές δυνάμεις. Η Τουρκία και οι σύμμαχοι της έθεσαν υπό τον έλεγχο τους στη Συρία στα τουρκοσυριακά περιοχές ενδιαφέροντος σύμφωνα με την στρατηγική τους κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα μεγάλες απώλειες για τις Κουρδικές στρατιωτικές δυνάμεις, πολύ περισσότερες από κάθε άλλη ομάδα με στρατιωτικές δυνάμεις απέναντι στην Τουρκία. Η κατάσταση ανατρέπεται σταδιακά από το 2020 και μετά όμως τα γεγονότα αυτά είναι εκτός του χρονικού πλαισίου της εργασίας μας.

Όσον αφορά την επιρροή του γεωπολιτικού παράγοντα μας σχετικά με τον πυλώνα Πολιτισμός/Πληροφορία αποδεικνύεται ότι το υποσύστημα που επηρεάστηκε περισσότερο ήταν αυτό της HTS συμπεριλαμβανομένου του FSA. Ο γεωπολιτικός μας παράγοντας έχει περισσότερο ισχύ σε αυτό το υποσύστημα εφόσον η HTS και ο FSA αναλαμβάνουν να εξυπηρετήσουν τα τουρκικά συμφέροντα σε περιοχές που πήραν υπό τον έλεγχο τους μετά από τις Τουρκικές επιχειρήσεις και να υλοποιήσουν πολιτικές νέας πολιτισμικής σύνθεσης του πληθυσμού τόσο σε εθνικό όσο και στο θρησκευτικό στοιχείο. Συγκεκριμένα η Τουρκία κατόρθωσε να επηρεάσει και πολιτισμικά τους Σύριους, Άραβες, και Τουρκμένους κυρίως σουνίτες, τόσο μέσω του εξαναγκασμού και υπό πίεση μέσω των ισλαμιστικών ένοπλων ομάδων που συνεργαζόταν, όσο και μέσω δικών της ενεργειών και πρακτικών.

Προσπαθώντας να συνοψίσουμε, στην παρούσα εργασία μας δείξαμε ότι από το 2012 μέχρι και το 2020 ο γεωπολιτικός μας παράγοντας Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας, μέσω των στρατιωτικών επιχειρήσεων που διεξήγαγε στην Συρία, ακολουθεί συγκεκριμένη σταθερή πολιτική και έχει συγκεκριμένους στόχους στο εξεταζόμενο σύστημά μας, οι οποίοι εστιάζουν στη διαμόρφωση τόσο ενός νέου περιβάλλοντος υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της Τουρκίας, όσο και μιας ισλαμιστικής σουνιτικής και κατά το δυνατόν Τουρκικής ταυτότητας αποδεικνύοντας έτσι και την βαρύτητα του γεωπολιτικού πυλώνα Πολιτισμού/Πληροφορίας.

Φυσικά αυτά τα στοιχεία και σύμφωνα με τα δεδομένα που έχουμε, για τις εκάστοτε συζητήσεις που έχουν γίνει σχετικά με το μέλλον της Συρίας, μας οδηγούν στο συμπέρασμα των ενδεχόμενων πολιτικών αποτελεσμάτων όσον αφορά τις συγκεκριμένες περιοχές κοντά στα σύνορα και τον περαιτέρω έλεγχο που θα επιδιώξει να ασκήσει η Τουρκία, σύμφωνα και με το περιεχόμενο του Εθνικού της όρκου *Mısâk-ı Millî*.

Εάν τα μελλοντικά αποτελέσματα του ενδεχόμενου διαχωρισμού του εδάφους της Συρίας αποδειχθούν ευνοϊκά για την Τουρκία, αυτό θα σημαίνει δυνητικά πιθανή αύξηση της γεωπολιτικής επιρροής του γεωπολιτικού μας παράγοντα, λαμβάνοντας και μεγαλύτερες διαστάσεις. Ενδεχομένως όπως φαίνεται και από την εμπλοκή της Τουρκίας σε νέα πεδία επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια, η παρέμβαση της Συρία να αποτελούσε μια πρώτη πειραματική δοκιμή στην σύγχρονη εποχή, συμφώνως ως προς την πάγια στρατηγική σχεδίων της εναντίον άλλων κρατών όπως το 1974 στην Κύπρο.

5. Συμπεράσματα

Η στρατιωτική εμπλοκή της Τουρκίας στο έδαφος της Συρίας και σε άλλες χώρες, αποσκοπούσε εκτός των άλλων και στην εξασφάλιση συμμετοχής της στις διεθνείς συνομιλίες επίλυσης περιφερειακών γεωπολιτικών ζητημάτων.

Ανέδειξε την αναξιοπιστία της ως Νατοϊκού συμμάχου και την επικινδυνότητάς της ως βαθιά αναθεωρητικό κράτος που προκαλεί αναταράξεις στην διεθνή κοινότητα.

Αποτελεί αποσταθεροποιητικό παράγοντα, τόσο με όσα κράτη συνορεύει, όσο και με όσες περιοχές αξιώνει δικά της συμφέροντα, ακόμη και χωρίς ύπαρξη κοινών συνόρων, από την Ευρώπη έως την Λιβύη και από την Αφρική έως την Κίνα.

Η Τουρκία είχε ως σκοπό, μέσω των στρατιωτικών επιχειρήσεων που διεξήγαγε, την απόκτηση ανταλλαγμάτων και επαναπροσδιορισμό των συνόρων της Συρίας, σύμφωνα με τα συμφέροντα της, κατά των Κούρδων κυρίως και της κυριαρχίας τους στην περιοχή, αλλά με συνέπειες και κατά της κυριαρχίας του Συριακού κράτους.

Ο κύριος στόχος των επιχειρήσεων της Τουρκίας στην Συρία, ήταν οι Κούρδοι πρωτίστως, τους οποίους η Τουρκία θεωρεί τρομοκράτες. Η ανάσχεση τους νοτιότερα σε άγονες περιοχές, που δεν ήταν το φυσικό τους περιβάλλον, με σκοπό την εξάλειψη ή αφομοίωση τους από ισλαμιστικές ομάδες και η εξάλειψη της δυνατότητας να δημιουργηθεί Κουρδικός διάδρομος καντονιών με έξοδο στην Μεσόγειο Θάλασσα.

Η συνεργασία της με ισλαμιστικές ένοπλες ομάδες και τρομοκρατικές οργανώσεις με δυνατότητα εξάπλωσης, επιρροής και κυριαρχίας στην περιοχή κυρίως της βόρειας Συρίας αλλά και νοτιότερα, παρείχε στην Τουρκία τον ζητούμενο έμμεσο έλεγχο περιοχών που επιθυμούσε, ώστε να διαμορφωθεί σταδιακά στην περιοχή το πολιτισμικό θρησκευτικό στοιχείο σύμφωνα με τα συμφέροντα της.

Το ίδιο επιδίωκε και η ίδια να πράξει, με την εργαλειοποίηση των Σύριων προσφύγων/μεταναστών, που είχαν προσωρινά μετακινηθεί εντός της Τουρκίας και στην πλειοψηφία τους ήταν σουνίτες μουσουλμάνοι, οι οποίοι θα εγκαθίσταντο εντός της Ασφαλούς Ζώνης που είχε δημιουργήσει η Τουρκία, πάνω σε περιοχές πρώην Κουρδικής κυριαρχίας (Κουρδικά καντόνια).

Συνέπεια της δράσης της όμως, ήταν ότι παρείχε στις ανταγωνιστικές προς την Τουρκία γεωπολιτικές δυνάμεις, όλο και περισσότερα τεκμήρια καταδίκης της σε διεθνές και παγκόσμιο επίπεδο.

Η Τουρκία μέσω της παρέμβασης της στην Συρία, τουλάχιστον μέχρι το 2020, κατόρθωσε να ελέγξει στρατηγικού χαρακτήρα περιοχές, κοντά στα σύνορα της, θέτοντας υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της νέα εδάφη ενός άλλου κράτους.

Η παρέμβαση της Τουρκίας στην περιοχή απέβλεπε και σε οικονομικά πλεονεκτήματα και οφέλη από τον έλεγχο των προαναφερθέντων περιοχών, όπως τον έλεγχο σημαντικών οδικών αρτηριών και μεταφοράς προϊόντων και ανθρώπων.

Το κατόρθωσε αυτό, υπό την ανοχή ουσιαστικά, τουλάχιστον μέχρι το 2020, της Διεθνούς Κοινότητας, χωρίς να έχει υποστεί σημαντικές κυρώσεις που να καθιστούν την δράση της στην Συρία ζημιογόνα ώστε να τερματίσει τις επιχειρήσεις της συνολικά.

Η αποφασιστικότητα της Τουρκίας όσον αφορά τον στρατιωτικό της σχεδιασμό και συντονισμό επιχειρήσεων, καθώς και οι διπλωματικές της κινήσεις, προσωρινά τουλάχιστον, αποδείχθηκαν αρκετά ικανές ώστε να πείσουν ισχυρούς υπερσυστημικούς δρώντες όπως οι ΗΠΑ και η Ρωσία να συνεργαστούν μαζί της, ακόμη και εις βάρος των συμμαχικών Κουρδικών δυνάμεων των ΗΠΑ.

Η Τουρκία μέσω των στρατιωτικών επιχειρήσεων που διεξήγαγε στην Συρία, επαλήθευσε την επιλογή και αποφασιστικότητα της, όσον αφορά την συνεργασία, υποστήριξη και υπόθαλψη τρομοκρατικών οργανώσεων και προσώπων. Αυτό αφορά τόσο την παροχή υλικής και επιχειρησιακής υποστήριξης, όσο και διάθεσης και εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού σε ευρεία κλίμακα, με τελικό σκοπό την διεξαγωγή επιχειρήσεων, εφόσον αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα της.

Η παρέμβαση της Υψηλής Στρατηγικής της Τουρκίας στις ημέρες μας, λαμβάνει πέραν των Ευρωπαϊκών διαστάσεων και παγκόσμιες διαστάσεις, καθώς ο ιστός της Τουρκίας επιδιώκει να επεκταθεί περαιτέρω, όπως στην Αφρική και την Ασία και μέσω άλλων πιο ήπιων μέσων ισχύος αρχικά, ενδεχομένως να υποσκάπτει και εσωτερικά, πολύ περισσότερα κράτη, καθώς η συνεργασία της με τρομοκρατικές ομάδες υποδεικνύει τα περιβάλλοντα επιδίωξης άσκησης επιρροής της Άγκυρας, πεδίο που αποτελεί επίσης ένα πλούσιο θεματολόγιο ανάλυσης και έρευνας.

Παράρτημα εικόνων και χαρτών

Εικ.1, National Pact Declaration

TÜRK TARİH KURUMU

MİSAK-I MİLLÎ BEYANNAMESİ

Birinci Madde
Devlet-i Osmaniye'nin münhasıran Arap ekseriyetiyle meskûn olup 30 Teşrinievvel 1918 tarihli mütarekenin hîn-i akdinde muhasım orduların işgali altında kalan aksamının mukadderatı, ahalisinin serbestçe beyan edecekleri ârâya tefvikan tayin edilmek lazım geleceğinden, mezkûr hatt-ı mütareke dahil ve haricinde dinen, irfânen, emelen müttehit ve yekdiğerine karşı hümet-i mütekebile ve fedakarlık hissiyatıyla meşhûn ve hukuk-ı ırkıye ve ictimaiyelerıyla şerâit-i muhiyyelerine tamamıyla riayetkar, Osmanlı İslam ekseriyetiyle meskûn bulunan aksamın heyet-i mecmuası hakikaten veya hükmen hiçbir sebeple tefrik kabul etmez bir külldür.

İkinci Madde
Ahali ilk serbest kaldıkları zamanda ârâ-yı âmmeleriyle anavatana iltihak etmiş olan Elviye-i Selase için lede'l-icap tekrar serbestçe ârâ-yı âmmeye müracaat edilmesini kabul ederiz.

Üçüncü Madde
Türkiye sulhuna talik edilen Garbî Trakya vaziyet-i hukukiyesinin tespiti de sekenesinin kemal-i hüriyetle beyan edecekleri ârâya teb'an vaki olmalıdır.

Dördüncü Madde
Makar-ı Hilafet-i İslamiye ve Payitaht-ı Saltanat-ı Seniye ve Merkez-i Hükûmet-i Osmaniye olan İstanbul şehriyle Marmara denizinin emniyeti her türlü halelden masun olmalıdır. Bu esas mahfuz kalmak şartıyla Akdeniz ve Karadeniz Boğazlarının ticaret ve münakalat-ı âleme küşadı hakkında, bizimle sair bi'l-umum alakadar devletlerin müteffikan verecekleri karar muteberdir.

Beşinci Madde
Düvel-i İtilafiyeye ile muhasımları ve bazı müşarikleri arasında takarrür eden esasât-ı ahdiye dairesinde ekalliyetler hukuku memalik-i mütecaviredeki Müslüman ahalinin de aynı hukuktan istifade etmeleri emniyesiyle tarafımızdan teyid ve temin edilecektir.

Altıncı Madde
Millî ve iktisadi inkişafâtımız daire-i imkâna girmek ve daha asrî bir idare-i muntazama şeklinde tedvir-i umûra muvaffak olabilmek için her devlet gibi bizim de temin-i esbab ve inkişafâtımızda istiklal ve serbesti-i tâtme mazhar olmamız üssü'l-esas-ı hayat ve bekamızdır. Bu sebeple siyasi, adli, malî ve sair inkişafâtımıza mani kuyûda muhalifiz. Tahakkuk edecek düyûnâtımızın şerâit-i tesviyesi de bu esasâta mugayir olmayacaktır.

28 Kanunusani 1336
(28 Ocak 1920)
Erzurum Mebusu
Celaleddin Arif

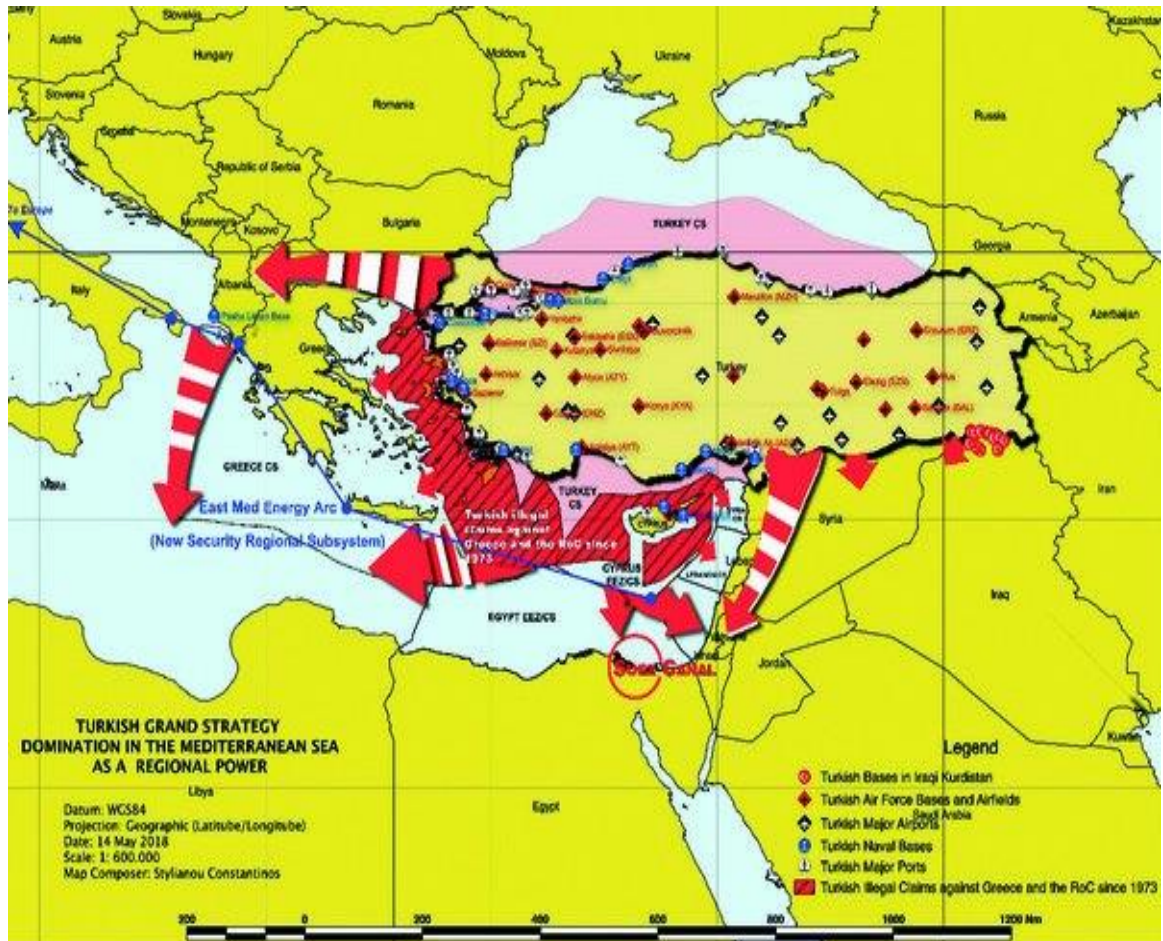
Πηγή: Τουρκικό Ιστορικό Ίδρυμα, <https://www.ttk.gov.tr/belgelerle-tarih/misak-i-milli-beyannamesi/>,
<https://mk.gov.tr/ContentFiles/Milli%20M%C3%BCcadede.pdf>

Εικ.2, Χάρτης Τουρκικού εθνικού όρκου (Misak-ı Milli haritası)

Πηγή: Τουρκικό Ιστορικό Ίδρυμα, <https://www.ttk.gov.tr/belgelerle-tarih/misak-i-milli-beyannamesi/>

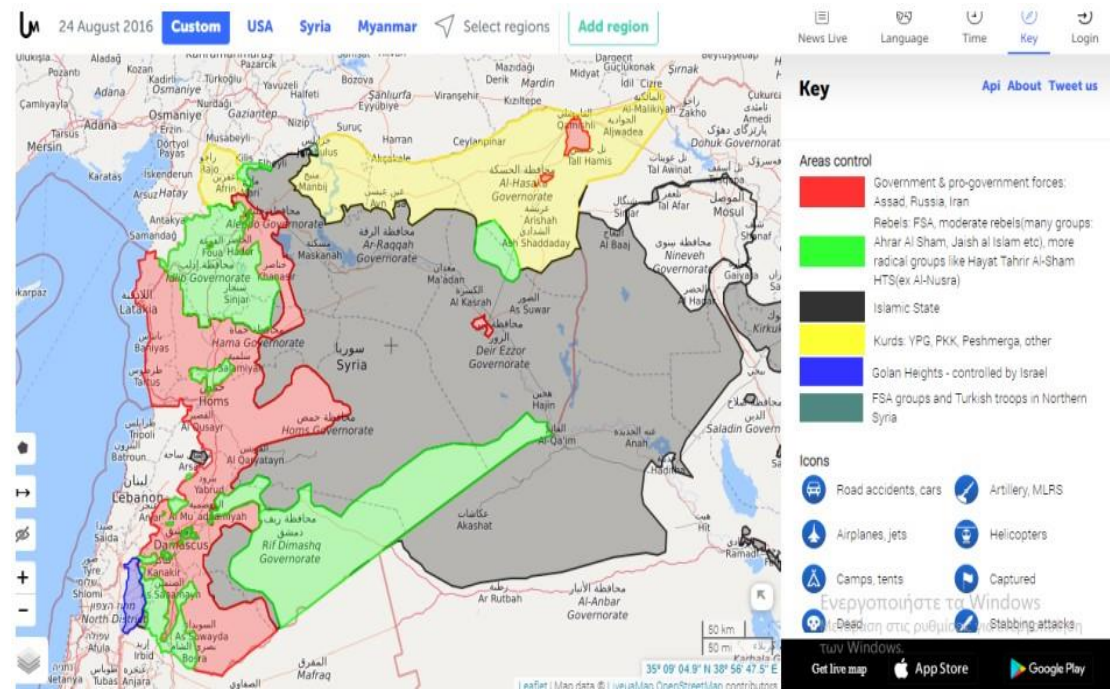
Εικ.3, Στόχευση Τουρκικής στρατηγικής κυριαρχίας στην Μεσόγειο Θάλασσα και ανατολικά, ως περιφερειακή δύναμη

Πηγή: <https://ambassadorsatlarge.com/archives/77632>

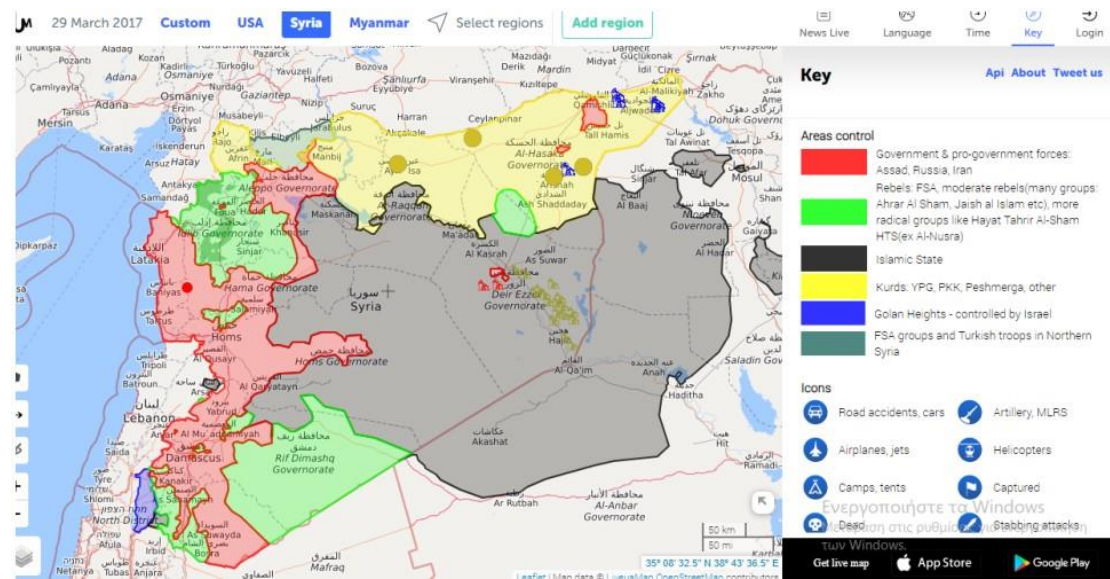

Χάρτης 4, Απεικόνιση της κατάστασης στην Συρία πριν την επιχείρηση Ασπίδα του Ευφράτη

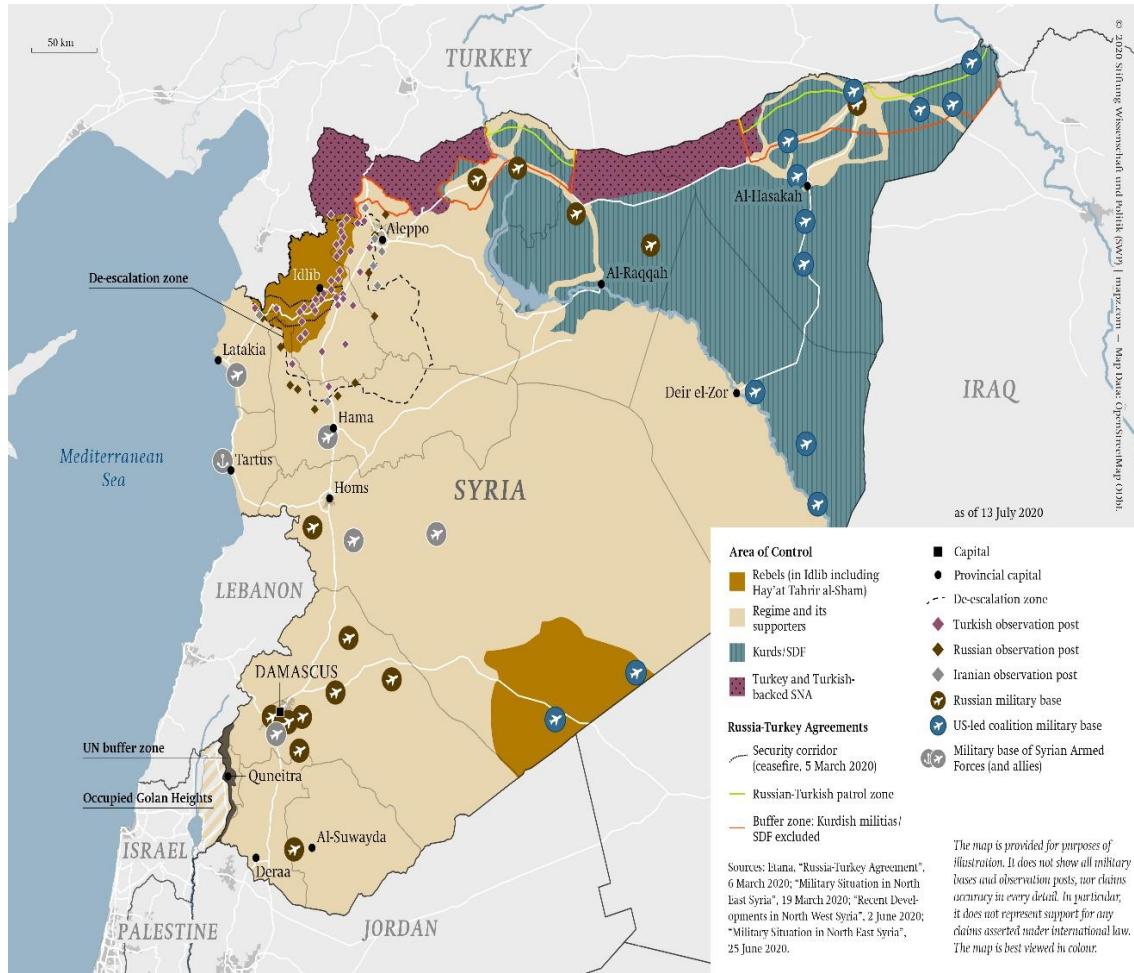
Πηγή: <https://syria.liveuamap.com/>

Χάρτης 5, Απεικόνιση της κατάστασης στην Συρία μετά την επιχείρηση Ασπίδα του Ευφράτη

Πηγή: <https://syria.liveuamap.com/>

Χάρτης 6, Αποτύπωση της κατάστασης στην Συρία το 2020

Πηγή: German Institute for International and Security Affairs (SWP),

<https://images.app.goo.gl/uoM5G29KPvX3LPZD6>, <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2020RP11/>

Βιβλιογραφία

1. Πρωτογενής Βιβλιογραφία

Anda Derneği, *Yabancılar için Türkçe Öğretimi*. [online] Anda.org.tr. Available at: <https://anda.org.tr/sayfa/yabancilar-icin-turkce-ogretimi.html> [Accessed 8 September 2021].

Anda Derneği, n.d. *Yetim ve Kültür Merkezi*. [online] Anda.org.tr. Available at: <https://www.anda.org.tr/sayfa/yetim-ve-kultur-merkezi.html> [Accessed 9 September 2020].

Davutoğlu, A., 2012. *Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun TBMM Genel Kurulu'nda Suriye'deki Olaylar Hakkında Yaptığı Konuşma*. [online] T.C. Dışişleri Bakanlığı. Available at: http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu-nun-tbmm-genel-kurulu-nda-suriye-deki-olaylar-hakkinda-yaptigi-konusma_-26-nisan-2012.tr.mfa [Accessed 11 August 2020].

Davutoğlu, A., 2008. *Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment Of 2007*. 10th ed. [ebook] Insight Turkey, pp.79, 82-87, Available at: <http://file.setav.org/Files/Pdf/ahmet-davutoglu-turkeys-foreign-policy-vision-an-assessment-of-2007.pdf> [Accessed 23 October 2020].

Idf.il. 2019. *Hezbollah Establishes a Terror Cell in Syria*. [online] Available at: <https://www.idf.il/en/minisites/hezbollah/hezbollah-establishes-a-terror-cell-in-syria/> [Accessed 12 January 2021].

Justice.gov. 2017. *Responses to Information Requests – Immigration and Refugee Board of Canada*. [online] Available at: <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1003401/download> [Accessed 12 January 2021].

Milli Savunma Bakanlığı- Mustafa Kemal ATATÜRK, n.d. *Millî Mücadele Dönemi-Misak ı millî*. Ankara: Milli Savunma Bakanlığı.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU TÜRK TARİH KURUMU, 2019. *FRANSIZ DİPLOMATİK BELGELERİNDE TÜRKİYE-SURİYE SINIR SORUNU (1918 -1940)*. <https://www.ttk.gov.tr/Dergiler/Belleten/295-Belleten/11-MYamac.pdf>

Ankara: TTK TürkTarih Kurumu, pp.1115-1160.

The United States: Department of Justice, 2019. *The Best of Bad Options for Syria's Idlib-Middle East Report N°197 | 14 March 2019*. Beirut/Brussels, Belgium: The United States: Department Of Justice, International Crisis Group. <https://www.justice.gov/file/1157211/download>

Ttk.gov.tr. n.d. *Misak-ı Millî Beyannamesi – Türk Tarih Kurumu Başkanlığı*. [online] Available at: <https://www.ttk.gov.tr/belgelerle-tarih/misak-i-milli-beyannamesi/> [Accessed 14 August 2020].

United States Department of State. 2021. *U.S. Relations with Syria BILATERAL RELATIONS FACT SHEET*. [online] Available at: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-syria/> [Accessed 12 March 2021]

Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet): «Το Στρατηγικό Βάθος- Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας» (τουρκικά: “*Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*”), Ποιότητα, ¹⁸2010 (¹2001) , Copyright ©Küre Yayinlari

Νταβούτογλου, Αχμέτ (Davutoğlu, Ahmet):*Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment Of 2007*. 10th ed. [eBook] Insight Turkey, Available at: <http://file.setav.org/Files/Pdf/ahmet-davutoglu-turkeys-foreign-policy-vision-an-assessment-of-2007.pdf> , 2008

2. Δευτερογενής Βιβλιογραφία

2 α. Μελέτες και Άρθρα- Ελληνική

Αρσονιάδης, Β., 2018. *Η Υψηλή Στρατηγική Της Τουρκίας Και Η Σχέση Της Με Τη Θεωρία Του "Στρατηγικού Βάθους". Η Περίπτωση Των Βαλκανίων Και Της Μέσης Ανατολής (2002-2016)*. 1st ed. Αθήνα: Μιχάλη Σιδέρη

Γιαβάσης, Ε., 2020. *ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΙΒΥΗ: ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ*. [online] Dspace.lib.uom.gr. Available at: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/24855/1/GiavasisEmmanouilMsc2020.pdf> [Accessed 12 December 2020].

Γώγος, Κωνσταντίνος. Το Ισλαμιστικό Κίνημα στην Τουρκία, Συμβολή στη Μελέτη της Σύγχρονης Τουρκικής Ισλαμιστικής Σκέψης, Α.Α. Λιβάνης, Αθήνα 2016.

Γώγος, Κωνσταντίνος. Τουρκικό Πολιτικό Ισλάμ και Ισλαμιστικά Δίκτυα στη Γερμανία, Α.Α Λιβάνης, Αθήνα 2011.

Δασκαλάκης, Ι., 2016. *ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ*– Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων. [online] Idis.gr. Available at: <http://www.idis.gr/?p=3443> [Accessed 1 August 2020].

Ήφαιστος, Π., 2011. *Αχμέτ Νταβούτογλου, Εναλλακτικές Κοσμοθεωρίες. Η Επίδραση Της Ισλαμικής Κοσμοθεωρίας Και Της Δυτικής Κοσμοθεωρίας Στην Πολιτική Θεωρία (Εκδόσεις Ποιότητα 2011)*. [online] Παναγιώτης Ήφαιστος – Panayiotis Ifestos. Available at: <https://tinyurl.com/y33nf5ta> [Accessed 20 October 2020].

Θεοδωράτος, Ι., 2013. *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΡΚΕΙΑ ΤΩΝ Ε.Δ. ως προς τις Στρατιωτικές απειλές, για την περίοδο 2013-2023*. [online] perialos.blogspot.com. Available at: <http://elzoni.gr/html/ent/244/ent.36244.asp> [Accessed 12 August 2020].

Καλεντερίδης, Σ., 2008. *Η Ιδεολογία Του Παντουρκισμού-Τουρανισμού// Και Βιβλίο «Ανάλυση Τουρκικής Εξωτερικής Πολιτικής: Μύθος Και Πραγματικότητα» Τόμος Β', Κεφ. 2, Τμήμα Α. Κεφάλαιο 2: Ο Παντουρκισμός Ως Εργαλείο Εσωτερικής Και Εξωτερικής Πολιτικής Στις Τουρκογερμανικές Σχέσεις Κατά Την Περίοδο Του Β' Παγκοσμίου Πολέμου..* [online] infognomon politics. Available at: https://infognomonpolitics.gr/2008/09/blog-post_4615-3/ [Accessed 1 August 2020].

Kepel, G., *Έξοδος από το χάος, Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή*. 1st ed. Κλειδάριθμος Αθήνα, 2020

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ: Κουσκουβέλης Η., Μάζης Ι., Nachmani Α., Ραπτόπουλος Ν., Καλεντερίδης Σ., Λίτσας Σ., Ήφαιστος Π., Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία, Επιμέλεια: Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, Σπυρίδων Ν. Λίτσας, Ποιότητα, 2013

Κυρατζόπουλος, Β., «Λύκου Ανάβασις- Ο αγώνας της Τουρκίας για την ένταξη στην Ε.Ε. και η θέση της Ελλάδας, της Κύπρου και της κοινότητας των Ελλήνων Κωνσταντινουπολιτών» Εκδόσεις Τσουκάτου, Αθήνα 2006

Κωτούλας, Ιωάννης. Μετανάστευση και κυρίαρχη εθνική κουλτούρα: Θρησκεία, πολιτική, πολυπολιτισμικότητα, Παπαζήσης, Αθήνα 2011

Κωτούλας, Ι., 2018. *Κόμματα Ισλαμικών Αρχών Στην Ευρώπη- Οι Κίνδυνοι Από Το Πολιτικό Ισλάμ Για Την Δύση*. [online] Foreign Affairs Hellenic Edition. Available at:

<https://foreignaffairs.gr/articles/71582/ioannis-kotoylas/kommata-islamikon-arxon-stin-eyropi> [Accessed 14 October 2020].

Κωτούλας, Ι., 2016 «Ο πόλεμος κατά της Δύσης – Μεταναστευτική κρίση και ευρωπαϊκή ασφάλεια», Foreign Affairs the Hellenic Edition, , <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70737/ioannis-kotoylas/o-polemos-kata-tis-dysis?page=show> [Accessed 14 October 2020].

Μάζης, Ιωάννης Θ. Γεωγραφία του Ισλαμιστικού Κινήματος στη Μέση Ανατολή, γ' έκδοση αναθεωρημένη και βελτιωμένη, Παπαζήσης, Αθήνα 2012.

Μάζης, Ιωάννης Θ., Γεωγραφία του ισλαμιστικού κινήματος στη Μέση Ανατολή, Αθήνα: Παπαζήσης, 2002² [1998]

Μάζης, Ιωάννης Θ., Γεωπολιτικά ζητήματα στην Ευρύτερα Μέση Ανατολή και την Μεσόγειο, 2 τόμοι, Αθήνα: Λειμών, 2017-2018

Μάζης, Ιωάννης Θ. Γεωπολιτική. Η θεωρία και η πράξη, Παπαζήσης, Αθήνα 2002.

Μάζης, Ιωάννης Θ. Η Γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία, Α.Α. Λιβάνης, Αθήνα 2008.

Μάζης, Ιωάννης Θ., Η Γεωπολιτική των Υδάτων στη Μέση Ανατολή, Παπαζήσης, Αθήνα 1996

Μάζης, Ιωάννης Θ., Δωματιώτη Ξανθίπη, Χαροκόπος Κωνσταντίνος, Δήγκας Αγίς, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως- Η Περίπτωση της Συρίας, Civitas Gentium- Special Issue- 5:2 (2017) 9-78

Μάζης, Ιωάννης Θ.(επιμέλεια), Γεωπολιτική και Γεωστρατηγικές της Συριακής Κρίσεως, Λειμών, 2016

Μάζης, Ιωάννης Θ. Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο, Παπαζήσης, Αθήνα 2012.

Μάζης, Ιωάννης Θ. Μυστικά Ισλαμικά Τάγματα και Οικονομικό – πολιτικό Ισλάμ στη Σύγχρονη Τουρκία, Προσκήνιο, Αθήνα 2000.

Μάζης, Ιωάννης Θ., Μυστικιστικά Ισλαμικά Τάγματα και Πολιτικό- Οικονομικό Ισλάμ στη Σύγχρονη Τουρκία, Πρόλογος: Θεόδωρος Χριστοδουλίδης, Προσκήνιο, Αθήνα 2000²

Μάζης Ιωάννης Θ., Μυστικιστικά ισλαμικά τάγματα: Ο μικρασιατικός χώρος, Παπαζήσης, Αθήνα 2013.

Μάζης, Ιωάννης Θ., VIII- ISLAMICA, ARABICA ET TURCICA- VIII EDIDIT PROF. DR IOANNIS TH. MAZIS: Νταβούτογλου και Γεωπολιτική- Μνήμη Τάσσου Παπαδόπουλου, Αθήνα: Ηρόδοτος, 2013²

Μηνάγιας, Χρήστος Δ., Σειρά: Γεωπολιτική και Γεωστρατηγική VI- Διευθυντής Σειράς: Ι.Θ. Μάζης, Τουρκία: Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις, Αθήνα: Λειμών, 2019

Μηνάγιας, Χ., *ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟ ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ*. 1st ed. Κάδμος, Αθήνα 2014

Μοτίκα, Μ., 2020. *Οι σχέσεις της Τουρκίας με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα*. [online] HuffPost Greece. Available at: https://www.huffingtonpost.gr/entry/oi-scheseis-tes-toerkias-me-te-moesoelmanike-adelfoteta_gr_5fe2f978c5b66809cb2ebac0#sdfootnote1sym [Accessed 30 December 2020].

Μπαλτός Χ. Γεώργιος, Βιδάκης Γ. Ιωάννης, «Ο εχθρός στην πόρτα μας- Νεοοθωμανισμός διαχρονικά σημαίνει Εκτουρκισμός», Εκδόσεις Ινφογνώμων, Αθήνα 2020

Πατραγάς- Νικολάου , Κυριακός Θ., Αδελφοί Μουσουλμάνοι: Η μήτρα της ισλαμιστικής ενόπλου βίας – Η μαρτυρία του εξ' απορρήτων του Εθνάρχου Νάσερ, Σάμη Σάραφ, Λειμών, Αθήνα 2017.

Πατραγάς-Νικολάου, Κυριακός Θ., Αραβοϊσλαμικός κόσμος: Πηγαί ιδεολογίας ιστορίας -πολιτικής-πολιτισμού, Λειμών, Αθήνα 2016.

Πατραγάς-Νικολάου, Κυριακός Θ., Προλεγόμενα αραβοϊσλαμικού πολιτισμού, Λειμών, Αθήνα 2016.

Πατραγάς-Νικολάου, Κυριακός Θ., Το νομικόν καθεστώς του «ιερού» πολέμου κατά το Ισλάμ, Παπαζήσης, Αθήναι 2015.

Ρέφαατ αλ – Σαήντ, Η Διαπάλη Ισλάμ και Ισλαμισμού. Ιστορία και Ιδεολογία της Ισλαμιστικής Τρομοκρατίας (Μετάφραση: Κυριακός Θ. Νικολάου- Πατραγάς), Παπαζήσης, Αθήνα 2015

Ρέφαατ αλ – Σαήντ, Νασερικά Φύλλα εις άκρωσ απόρρητον φάκελλον» (Εισαγωγή- Εξελληνίσις- Σημειώσεις: Κυριακός Θ. Νικολάου- Πατραγάς), Εκδόσεις Λειμών, Αθήνα 2018

Τρούλης, Μ., 2015. «Επιθετικός Ρεαλισμός Και Τουρκική Εξωτερική Πολιτική: Το Στρατηγικό Βάθος Του Ενεργειακού Συντελεστή Ισχύος». Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Τρούλης Ι. Μάρκος, «Περί Τουρκίας, Πολιτισμός- Κοινωνία- Γεωστρατηγική- Χαρτογραφική Τεκμηρίωση», Εκδόσεις Ινφογνώμων, Αθήνα 2020

Ρόμπινς, Φ., Στρατός και Διπλωματία- Η Τουρκική Εξωτερική Πολιτική από την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου (Μετάφραση: Μπαρτζινόπουλος Ερρίκος), Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα Copyright ©2004

2 β. Μελέτες και Άρθρα- Ξενόγλωσση

Ali, O., 2017. Kirkuk, Iraq's Next War: What Options Does Turkey Have?. *Insight Turkey*, [online] 19(4), pp.29-42. Available at: <https://tinyurl.com/yyf7558f> [Accessed 6 October 2020].

Al Jabbari, M., Rickefls, N. and Tollast, R., 2015. *Rivers of Babylon Iraq's Water Crisis—And What Turkey Should Do*. [online] Foreign Affairs. Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2015-08-23/rivers-babylon#author-info> [Accessed 9 August 2020].

Al Kanj, S., 2019. *Reviewing the Turkey-HTS Relationship*. [online] <https://syria.chathamhouse.org/>. Available at: <https://syria.chathamhouse.org/research/reviewing-the-turkey-hts-relationship> [Accessed 8 August 2020].

Baykent, S., 2016. Misak-I Millî Or The ‘National Oath’: Turkey’s New Foreign Policy Compass? [online] *Hürriyet Daily News*. Available at: <https://www.hurriyetdailynews.com/misak-i-mill-or-the-national-oath-turkeys-new-foreign-policy-compass-105529> [Accessed 14 October 2020].

Bekdil, B., 2015. *Turkey's Double Game with ISIS*. [online] Middle East Forum. Available at: <https://www.meforum.org/5317/turkey-isis> [Accessed 11 September 2020].

Besheer, M., 2019. *UN Security Council Meets on Turkey's Offensive Against Kurds*. [online] [Globalsecurity.org](http://www.globalsecurity.org). Available at: <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/syria/2019/syria-191010-voa01.htm> [Accessed 9 September 2020].

- Carl Von Clausewitz, *On War*, Oxford University Press, 2007, pp.74
- Crisis Group. n.d. *Exploiting Disorder: al-Qaeda and the Islamic State*. [online] Available at: <https://www.crisisgroup.org/global/exploiting-disorder-al-qaeda-and-islamic-state> [Accessed 11 September 2020].
- Crisis Group. n.d. *Fighting ISIS: The Road to and beyond Raqqa*. [online] Available at: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/b053-fighting-isis-road-and-beyond-raqqa> [Accessed 11 September 2020].
- Cronin, Audrey Kurth. "ISIS Is Not a Terrorist Group: Why Counterterrorism Won't Stop the Latest Jihadist Threat." *Foreign Affairs*, vol. 94, no. 2, 2015, pp. 87–98. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/24483485 Accessed 1 Apr. 2021.
- D' Alema, F., 2017. *The Evolution Of Turkey's Syria Policy*. [ebook] Rome, Italy: IAI WORKING PAPERS 17 | 28 - OCTOBER 2017, pp.1-2, 5-6, 7-9, 13. Available at: <https://tinyurl.com/y6r7fkqp> [Accessed 20 November 2020].
- 61.Dettmer, J., 2017. *Turkey Deploys More Forces in Northern Syria*. [online] Globalsecurity.org. Available at: <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/turkey/2017/turkey-171103-voa01.htm> [Accessed 12 November 2020].
- Egorov, O., Narmania, D. and Mamedov, R., 2016. *Anti-Government Extremist Organizations In Syria*. [online] Russian International Affairs Council. Available at: <https://russiancouncil.ru/en/syria-extremism#dn> [Accessed 7 November 2020].
- Ellyatt, H., 2015. *Russia accuses Turkey of aiding ISIS oil trade*. [online] CNBC. Available at: <https://www.cnbc.com/2015/12/01/russia-accuses-turkey-of-aiding-islamic-state-oil-trade.html> [Accessed 21 August 2021].
- Emre Özcan, E., 2020. *Spring Shield Operation left its mark on Syria in 2020- Suriye'de 2020'ye Bahar Kalkani Harekatı damgasını vurdu*. [online] Aa.com.tr. Available at: <https://www.aa.com.tr/tr/bahar-kalkani-harekatı/suriyede-2020ye-bahar-kalkani-harekatı-damgasını-vurdu/2092130> [Accessed 21 August 2020].
- Eskander, S., 2000. Britain's Policy in Southern Kurdistan: The Formation and the Termination of the First Kurdish Government, 1918–1919. *British Journal of Middle Eastern Studies*, [online] 27(2), pp.139-163. Available at: <https://www.jstor.org/stable/826089?seq=1> [Accessed 10 October 2020].

FRANTZMAN, S., 2020. *Is Turkey smuggling ISIS detainees out of Syria?* [online] The Jerusalem Post | JPost.com. Available at: <https://www.jpost.com/middle-east/is-turkey-smuggling-isis-detainees-out-of-syria-635421> [Accessed 11 September 2020].

FRANTZMAN, S., 2019. *New sanctions show Turkey's double standards on terror.* [online] The Jerusalem Post | JPost.com. Available at: <https://www.jpost.com/Middle-East/New-sanctions-show-Turkeys-double-standards-on-terror-608376> [Accessed 11 September 2020].

Globalsecurity.org. n.d. *al-Nusra Front, Jabhat al-Nusra, Jabhet al-Nusra, The Victory Front, and Al-Nusra Front for the People of the Levant.* [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/al-nusra.htm> [Accessed 8 September 2020].

Global Security. 2021. *America Out / Turkey In / Kurds Down- The Kurds have no friends but the mountains. Operation Fountain of Peace / Baris Pinari Harekati.* [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-fountain-of-peace.htm> [Accessed 12 September 2020].

Globalsecurity.org. n.d. *Kurdish Peoples Protection Unit YPG.* [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/ypg.htm> [Accessed 9 August 2020].

Globalsecurity.org. n.d. *Syria - Operation Euphrates Shield.* [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-euphrates-shield.htm> [Accessed 10 September 2020].

Globalsecurity.org. n.d. *Syria - Operation Olive Branch.* [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-olive-branch.htm> [Accessed 12 September 2020].

Globalsecurity.org. n.d. *Operation Spring Shield - 2020.* [online] Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-spring-shield.htm> [Accessed 12 September 2020].

Göl, A., 2013. *Turkey Facing East: Islam, Modernity And Foreign Policy.* 1st ed. Manchester University Press.

Gaunt, D., Atto, N. and Barthoma, S., 2019. David Gaunt, NauresAtto, Soner O. Barthoma (eds.). *Let Them Not Return: Sayfo – The Genocide against the Assyrian,*

Syriac, and Chaldean Christians in the Ottoman Empire. *Berghahn Books*, [online] Series: War and Genocide (Volume: 26). Available at: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvw049wf> [Accessed 10 October 2020].

<https://www.csis.org/>. 2018. *Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) TNT Terrorism Backgrounder*. [online] Available at: <https://www.csis.org/programs/transnational-threats-project/terrorism-backgrounders/hayat-tahrir-al-sham-hts> [Accessed 11 November 2020].

<https://www.ceasefire.org/>. 2020. *Turkey orchestrating destruction, demographic change in northern Syria - new report - Ceasefire*. [online] Available at: <https://www.ceasefire.org/turkey-orchestrating-destruction-demographic-change-in-northern-syria-new-report/> [Accessed 11 November 2020].

KEDAR, M., 2020. *Turkey's relationship with ISIS proves it's deserting its European allies*. [online] The Jerusalem Post | JPost.com. Available at: <https://www.jpost.com/opinion/turkeys-relationship-with-isis-proves-its-deserting-its-european-allies-643187> [Accessed 11 September 2020].

KILINÇ, R., 2016. İdeolojive Dış Politika: Türkiye'de Kemalist (1930-1939) ve İslamcı (2011-2015) Dış Politikaların Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, [online] 13(52), pp.67-88. Available at: <https://tinyurl.com/yx9my22k> [Accessed 10 October 2020].

Kotoulas, I., 2018. *Safe Zones In Syria And Their Impact On Refugee And Migration Flows*. 1st ed. [ebook] Athens, Greece: Volume: Contemporary Geopolitical Readings of the Wider Middle East: Security, Economy, Politics, Culture. Proceedings of the International Conference. Available at: https://www.researchgate.net/publication/325619030_Ioannis_E_Kotoulas_Safe_Zones_in_Syria_and_their_Impact_on_Refugee_and_Migration_Flows

Lennox, G., 2019. *Turkey's Links With HTS And Other Jihadi Militias In Syria*, Technical Report. 1st ed. [ebook] Kurdish

Lobby Australia. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/330235698>

Lister, C., 2016. *The Free Syrian Army: A Decentralized Insurgent Brand*. 26th ed. [ebook] NW Washington, D.C.: Copyright © 2016 Brookings Institution: The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World Analysis Paper |. Available at: <https://www.brookings.edu/research/the-free-syrian-army-a-decentralized-insurgent-brand/>

L. Phillips, D., 2016. *COLUMBIA UNIVERSITY IN THE CITY OF NEW YORK INSTITUTE FOR THE STUDY OF HUMAN RIGHTS Research Paper: ISIS-Turkey Links*. [online] HuffPost. Available at: https://www.huffpost.com/entry/research-paper-isis-turke_b_6128950 [Accessed 11 September 2020].

Martin Griffiths, Terry O' Callaghan & Steven C. Roach (υποσημειώνεται ως αρ.59 στο Αρσονιάδης, Β., 2018. *Η Υψηλή Στρατηγική Της Τουρκίας Και Η Σχέση Της Με Τη Θεωρία Του "Στρατηγικού Βάθους". Η Περίπτωση Των Βαλκανίων Και Της Μέσης Ανατολής (2002-2016)*). 1st ed. Αθήνα: Μιχάλη Σιδέρη, pp.39).

Nafeez, A., 2019. *Erdogan worked "hand in glove" with ISIS in Syria, claims former emir*: [online] Medium. Available at: <https://medium.com/insurge-intelligence/erdogan-worked-hand-in-glove-with-isis-in-syria-claims-former-emir-e83c0e6b9c3d> [Accessed 8 September 2020].

Nafeez, A., 2016. *Turkey's secret pact with Islamic State exposed by operative behind wave of ISIS attacks- The elephant in NATO's room: state-sponsorship of Daesh*. [online] Medium. Available at: <https://medium.com/insurge-intelligence/turkeys-secret-pact-with-islamic-state-exposed-by-operative-behind-wave-of-isis-attacks-6b35d1d29e18> [Accessed 11 September 2020].

ÖZKIZILCIK, Ö., 2019. *UNITING THE SYRIAN OPPOSITION, THE COMPONENTS OF THE NATIONAL ARMY AND THE IMPLICATIONS OF THE UNIFICATION*. [online] SETA: SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI. Available at: <https://setav.org/en/assets/uploads/2019/10/A54En.pdf> [Accessed 12 September 2020].

Pike, J., 2021. *Operation Spring Shield - 2020*. [online] Globalsecurity.org. Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/syria-spring-shield.htm> [Accessed 10 January 2021].

Seldin, J., 2017. *US Official Accuses Turkey of Pushing Extreme Islamist Ideology*. [online] Globalsecurity.org, Available at: <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/turkey/2017/turkey-171213-voa01.htm> [Accessed 11 September 2020].

Taşpınar, Ö., 2012., Turkey's New Neighborhood: Turkey's Strategic Vision and Syria. 1st ed. [ebook]- Center for Strategic and International Studies, The Washington Quarterly, p.p. 127-140. Available at:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0163660X.2012.706519>

The Jerusalem Post | JPost.com. 2019. *Turkey shells prison holding ISIS foreign fighters - report*. [online] Available at: <https://www.jpost.com/Breaking-News/Turkey-shells-prison-holding-ISIS-foreign-fighters-report-604170> [Accessed 11 September 2020].

Triebert, C., 2017. *The Battle for Al-Bab: Verifying Euphrates Shield Vehicle Losses - bellinacat*. [online] bellinacat. Available at:

<https://www.bellingcat.com/news/mena/2017/02/12/battle-al-bab-verifying-turkish-military-vehicle-losses/> [Accessed 12 December 2020].

Turan, R., Ozturk, M., Arı, K., Şahin, E., Türkmen, İ., Mercan, M. and Güler, A., 2017. *Sayı 93 //Yeni Türkiye: Mîsâk-I Millî Özel Sayısı. Yıl 23. Sayı 93 (Ocak-Şubat 2017)*. 1st ed. [ebook] Ankara: Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi, pp.1230-1244. Available at:

https://www.academia.edu/35723527/Misak_Mill%C3%AE_den_%C4%B0lk_Taviz_Batum_Yeni_T%C3%BCrkiye_23_93_2017_ss_1230_1244 [Accessed 23 November 2020].

yearofthefly.org. 2020. *İdlib Haritası: Bahar Kalkanı Harekatı'nda Son Durum Asker Haritası*. [online] Available at: <https://yearofthefly.org/11437/asker-haritasi/idlib-haritasi-bahar-kalkani-harekatinda-son-durum-asker-haritasi-2/> [Accessed 8 September 2020].

Yeşiltaş, M., Seren, M. and Özçelik, N., 2017. *OPERATION EUPHRATES SHIELD IMPLEMENTATION AND LESSONS LEARNED*. [online] <https://setav.org/>. Available at: https://setav.org/en/assets/uploads/2017/11/R97_Euphrates.pdf [Accessed 1 March 2021].

Waters, G., 2019. *The Lion and The Eagle: The Syrian Arab Army's Destruction and Rebirth*. [online] Middle East Institute. Available at: <https://www.mei.edu/publications/lion-and-eagle-syrian-arab-armys-destruction-and-rebirth> [Accessed 12 September 2020].

www.stratejikortak.com. 2020. *IDLIB MAP: CURRENT SITUATION IN OPERATION SPRING SHIELD*. [online] Available at: <https://www.stratejikortak.com/2020/03/suriye-haritasi-sondurum2020.html> [Accessed 15 August 2020].

2 γ. Ιστοσελίδες

Al-Monitor. 2020. *Erdogan: Turkey On Path To 'Unstoppable Power' In Region*. [online] Available at: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/07/erdogan-turkey-path-unstoppable-power-syria-russia-iran.html> [Accessed 19 October 2020].

adanapost. 2012. *Davutoğlu'ndan Nizam-ı Alem vurgusu*. [online] Available at: <https://www.adanapost.com/davutoglundan-nizam-i-alem-vurgusu-18849h.htm> [Accessed 14 August 2020].

Arab News. 2021. *Turkey to open schools in war-torn Syria: Ankara faces accusations of foreign meddling and violating Syrian territorial sovereignty*. [online] Available at: <https://www.arabnews.com/node/1805511/middle-east> [Accessed 11 February 2021].

Cia.gov. 2020. *Birth Rate*. [online] Available at: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/germany/#people-and-society> [Accessed 7 August 2020].

CIA Factbook, n.d. *Field Listing: Military deployments, Turkey*. USA: CIA, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/military-deployments/>

Cia.gov. n.d. *Field Listing: Terrorist Groups - Home Based — The World Factbook - Central Intelligence Agency*. [online] Available at: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/397.html> [Accessed 19 October 2020].

Haber Vakti. 2020. *Misak-I Milli, Kabul Edilişinin 100. Yılında Anıldı*. [online] Available at: <https://www.habervakti.com/gundem/misak-i-milli-kabul-edilisinin-100-yilinda-anildi-h93720.html> [Accessed 10 October 2020].

<https://www.bbc.com/turkce>. 2012. *Türkiye' deki Suriyeli mülteci sayısı 70 bine yaklaştı*. [online] Available at: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/08/120820_turkey_syria [Accessed 11 August 2020].

Karapetyan, M., 2018. *The Alevi/ Alawite factor in Turkey - Syria relations in the Light of the Syrian crisis* [online] Ssoar. info. Available at: https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/61756/ssoar-jlibertyintaff-2018-3-karapetyan_mkrkich-The Alevi Alawite factor in.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-jlibertyintaff-2018-3-karapetyan_mkrkich-The Alevi Alawite factor in.pdf [Accessed 11 September 2020].

North press agency. 2021. *“It was a mistake:” Members of Turkey’s “Syrian National Army” on the Invasion and Occupation of Afrin* - North press agency. [online] Available at: <https://npasyria.com/en/57229/> [Accessed 8 April 2021].

North press agency. 2021. *Turkish authorities fire Syrian teachers from Turkey's schools* - North press agency. [online] Available at: <https://npasyria.com/en/54339/> [Accessed 11 February 2021].

North press agency. 2021. *“Slaves to Turkey:” A former child soldier on Turkey’s teenaged Syrian mercenaries* - North press agency. [online] Available at: <https://npasyria.com/en/56675/> [Accessed 29 March 2021].

Sukheja, B., 2020. *Erdogan has close association with terrorist organizations ISIS: Swedish Nordic Monitor*. [online] Republic World. Available at: <https://www.republicworld.com/world-news/rest-of-the-world-news/erdogan-has-close-association-with-terrorist-organisations-report.html> [Accessed 11 September 2020].

Syrian Arab News Agency. 2020. *From human organs’ trafficking to the marriage of underage girls, Turkish regime invests in the Syrian displaced tragedies*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=196768> [Accessed 12 September 2020].

Syrian Arab News Agency. 2016. *Lavrov: ISIS leaders and Turkish officials discussing new ways for smuggling across Syrian-Turkish borders*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=69078> [Accessed 12 September 2020].

Syrian Arab News Agency. 2018. *President al-Assad to Greek Kathimerini newspaper: Syria is fighting terrorists, who are the army of the Turkish, US, and Saudi regimes-video*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=137019> [Accessed 12 September 2020].

Syrian Arab News Agency. 2021. *Turkish Republican People's Party: Erdogan's regime provides terrorists in Syria with weapons*. [online] Available at: <http://www.sana.sy/en/?p=222143> [Accessed 14 February 2021].

Tastekin, F., 2020. *Is Hayat Tahrir al-Sham doing Turkey's job in Idlib?* [online] Al Monitor: The Pulse of the Middle East. Available at: <https://www.al-monitor.com/originals/2020/06/turkey-russia-syria-idlib-is-hts-doing-job-of-ankara.html> [Accessed 8 August 2020].

Tastekin, F., 2020. *No good news for Turkey from jihadi ranks in Syria*. [online] Al Monitor: The Pulse of the Middle East. Available at: <https://www.al-monitor.com/originals/2020/10/turkey-syria-russia-idlib-hayat-tahrir-al-sham-bombing.html> [Accessed 7 November 2020].

Tastekin, F., 2021. *Understanding Turkey's vision of medical schools for small Syrian town Ankara plans to establish two medical educational facilities in a small Syrian town across the border as Turkish entrenchment deepens in Syria. Read more: https://www.al-monitor.com/originals/2021/02/turkey-syria-new-turkish-school-sign-of-further-entrenchment.html#ixzz6briqDOZLh*. [online] Al Monitor: The Pulse of the Middle East. Available at: <https://www.al-monitor.com/originals/2021/02/turkey-syria-new-turkish-school-sign-of-further-entrenchment.html> [Accessed 12 February 2021].

The Duran. 2016. *Israel and Greece expose Turkey's cooperation and partnership with ISIS*. [online] Available at: <https://theduran.com/israel-and-greece-expose-turkeys-cooperation-and-partnership-with-isis/> [Accessed 11 September 2020].

Trthaber.com. 2020. *Suriye'de 2020'ye Bahar Kalkanı Harekatı damgasını vurdu- Spring Shield Operation in Syria left its mark on 2020*. [online] Available at: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/suriyede-2020ye-bahar-kalkani-harekat-i-damgasini-vurdu-542232.html> [Accessed 9 August 2020].

Yeni Şafak. 2019. *99 yıl önce çizilen Misak-ı Milli*. [online] Available at: <https://www.yenisafak.com/tarih/99-yil-once-cizilen-misak-i-milli-3443505> [Accessed 14 August 2020].

Ambassadors at large: <https://ambassadorsatlarge.com/archives/77632>

Syria Live Map/ Liveuamap: <https://syria.liveuamap.com/>